

MANUEL LLADONOSA

EL CENTRE AUTONOMISTA
DE
DEPENDENTS
DEL
COMERC I LA INDUSTRIA
ENTRE 1903 I 1923

EL CENTRE AUTONOMICISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ
I DE LA INDUSTRIA ENTRE 1903 i 1923

- I I I -

A P E N D I X

DECLARACIÓ FUNDACIONAL DEL CADCI

"El grandíós moviment d'emancipació que comou les entranyes de la terra catalana, la corrent irresistible envers els ideals de llibertat i autonomia, no podien menys de trobar un ressó en nostre estament compost en sa gran part de jovent generós y entussiasta. Fins avuy tots els esforços han sigut individuals, han permanescut aïslats; la dependència mercantil e industrial no s'havia organísat pera treballar al costat de totes las demás associacions y corporacions de la nostra terra en defensa de la llibertat y dels drets de Catalunya. Per aixó'el CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA vé a omplir un buyt que's feya sentir en nostra ciutat. La solidaritat nascuda de la comunitat de professió ens porta a ajuntarnos, pera que'ls nostres esforços, que'n l'aïslament permeneixien esterils, adquireixin per medi de l'associació, la palanca social més poderosa de la época nostra, l'intensitat e importància que deuen tenir en bé del nostre estament y de Catalunya.

"Aquest es el nostre objecte: crear una nova força que al costat de les altres que'n el nostre país existeixen, lluiti ab fé y ab ardor per la santa causa de las reivindicacions catalanes.

"Els medis de que'ns hem de valdre pera aconseguirlo son la propaganda de les doctrinas autonomistas, exercitada tan amplement com las lleys y les nostras forsas ens permetin, y la difusió de la instrucció y cultura entre la dependència mercantil y industrial de la nostra ciutat. -- L'instrucció com a medi pera conseguir el millorament moral y material de que tan necessitada está la nostra classe, será un dels objectes que tindré principalment a la vista.

"Pera anar realísant aquest lema: instrucció y autonomia, establirá'l Centre, tan prompte sos recursos ho permetin, nombrosas classes de las assignaturas més necessàries y prácticas primer, de las complementaries y d'adorn després, haventse inaugurat ja una serie de conferèncias sobre temas polítichs, sociològichs y económichs, a càrrech de distingidas personalitats que figuran en primera fila en el moviment autonomista catalá.

"¡Companys! és precis que ajuntém las nostres energías, és precis que -
onem creant núcleos d'unió y de vida que vagin substituint l'acció opres-
sora y tiránica del Estat, per l'acció lliure, feconda y redemptora de
la iniciativa individual; ja que res podém esperar dels poders públics,
ni en bé del nostre país en general ni de la nostra classe en particu-
lar, procurém enfortirnos y millorar nosaltres.

"Treballém units ab els nostres companys de professió, pera conseguir -
las majors ventatjas y milloraments socials pera la nostra classe. Tre-
ballém units ab tots els catalans, sense distinció d'estats socials, -
idees ni tendencias per la causa de la llibertat y de l'autonomia de Ca-
talunya.

"Barcelona, maig de 1903

"El Concèll Directiu."

("La Veu de Catalunya", 14 de maig de 1903).

ELS NOSTRES DEPENDENTS

"Va escriure un pensador que'ls triomfs definitius no han sigut may pera las multituds anónimas. A lo qual respongué un general célebre -el colós del sigle XIX- que las multituds no eran pas inútils, per la senzilla -rahó de que destorbavan. Son -segons ell- un factor negatiu, és a dir, -útil... al revés. Sigui lo que's vulgui d'aixó, a la Historia consta que las victorias definitivas han sigut sempre pera las minorías escullidas.

"Fa goig veure cóm a la nostra patria van formant al costat nostre aquestas minorías escullidas dels distints grups socials. Ara mateix s'está concentrant la minoría selecta dels Dependents, en el Centre Autonomista que ells han fundat, plé de moviment y de vida.

"A més de 10,000 pujan els Dependents de Barcelona y ningú havia sigut -capás de treure del amodorrament y de la rutina a aquesta massa. Insensibles a tot, y fins a llur propi pervindre, s'acontentavan ab alguna ballaruga las festas a la tarde, alguna estiradeta a l'orella del pobre -Jordi en la cerveseria, y, a tot estirar, alguna associació de socors mutuals, a istil de militars retirats, que sols pensan -quan menys per instint- en el pervindre material.

"Fa dos anys que s'ajuntaren quatre dependents pera redimir a la classe. No cal dir que procedían del camp catalanista, quan tan generosos eren -llurs propósitos. Quatre senyors, sense medis, que aspiravan a redimirne una dotzena de milers... Una cosa aixís com quatre Quixots al revés, que prenían per molins de vent febles aquells gegantassos que's deyan indiferencia y hostilitat.

"Peró la fe, quan feconda'l treball, aplanamontanyas. S'instalaren allá a la Boria, en un semicorral que no tenía gaires centurias. Els trenca-colls del trespol -s'ha de fer justicia- no eran molts... En aquell hostatge bohemiá celebraren els primers concilis y escamparen las llevors -primeras. El cercle dels apóstols s'engrandía poch a poquet, y fins pogueren celebrar un parell de conferencias, escoltadas ja per una cinquantena d'iniciats primer, després per un centenar.

"Las montanyas s'aplanavan y els gegants cedían. El treball se multiplicá y abandonaren aquell venerable hostatge, hont havían passat llurs primeras suadas, en amorosa companyía ab la humitat, las trenyinas y els -

trenca-colls. Y s'instalaren al carrer de la Palla, en un piset de menes trals, ab cartells per las parets, taulas de beure y revistas pera llegir. Fins lograren poder escriure ja sobre una taula burgesa...

"Lo bó, com lo dolent, s'encomana. La propaganda pogué multiplicarse y arribaren a la ratlla de 300 socis entusiastas. Llavoras pensaren en agermanar els ideals de patria ab la instrucció individual, y obriren llistons de catalá, francés y inglés, d'aritmética, taquigrafía y drets y devers del ciudadá.

"Peró qui més té, més vol. Durant tot l'istiu han treballat tant, que s'han fet local exprés, ab salas magníficas de classe y saló d'actes grandíós. Han creat seccions d'educació, de propaganda, de socors mutuels y d'excursions. Han establert una germandat, iniciat una forta Biblioteca, projectat una serie de vetlladas artísticas y aumentat las classes ab l'alemany, el càlcul, la geografia comercial, l'Historia de Catalunya y la poli-caligrafía. Y volen també fer esgrima y escachs, combinats ab el calcul, y teatre y... la lluna.

"¡Tant poden fer quatre bons patriotas, un día desconeguts, quan a ideas bonas hi juntan una voluntat de ferro, quan treballan sense treva pera llurs ideals, quan bressolan llurs ilusions sanitosos aires de patria!

"Perque no és aixó tot, ni la meitat solament de lo que fan, en horas que roban a la son, únicas que tenen disponibles. Hi ha un treball ignorat que no pot midarse ni valorarse. Hi han cosas ocultas que no més pot apreciar el qui las palpa. Perque aquets Dependents models no reconeixen límits en llurs treballs ni's descoratjan per rés. Desde l'altíssim ideal de Patria, fins a la prosáica obra de treure als companys dels cafés y del joch, rés abandonan.

"Y referent a n'aquet darrer extrém, pensin las famílias quant els convé tenir llurs fills en un centre aixís, que'ls hi instrueix el cervell y els hi educa'l cor, que no els deixa posar una carta a les mans y fins els convertirá en apóstols redemptors de companys extraviats en els carreróns del joch y del vici.

"Per aixó'l Centre de Dependents va creixent, y las propostas de socis hi entran de trenta en trenta. Per aixó comerciants y fabricants s'hi inscriuen com a socis protectors, perque coneixen que, mirat per tots cantóns, és en ells un dever elementalíssim. Per aixó tots els qui ho coneixen no poden menys d'alabar aquesta institució model y aquets Dependents intel·ligents, treballadors y tan sensats.

"Gran deu ser la interior consolació d'aquets joves, al veure'ls fruits hermosos de llurs grossos sacrificis. Però és just que a n'aquesta interna satisfacció s'hi juntin l'aplaudiment de la gent nostra y l'encoratjament de LA VEU, pera que arribin fins als recóns de Catalunya aquesta - odissea patriótica y la noticia falaguera de que la minoría escullida de Dependents és nostra y ben nostra.

"Joan Bardina."

("La Veu de Catalunya", 13 d'octubre de 1904)

EXPOSICIÓ LLEGIDA PER HELADI HONS I OLLER, SECRETARI DE LA SECCIÓ PERMANENT D'EDUCACIÓ I INSTRUCCIÓ A L'ACTE D'INAUGURACIÓ DE LES CLASSES DEL CURS 1904-1905, EL 31 D'OCTUBRE DE 1904

"SENYORS:

"Mentres la gent qu'ens governa, seguint llur carrera suicida, no's preocupa gens ni mica de la cultura de nostre poble, com es llur dever: ans al contrari, cada día la va deixant més descuydada y entronisa en els seus centres d'ensenyança molts vells que ja no tenen rahó d'ésser, mentres aixó passa en aquest Estat espanyol, veyém com aquí dintre Catalunya, van naixent ab vida robusta y forta sota l'ombra de les sanes y redemptores doctrines nacionalistes, un sens nombre de modernes institucions culturals quin fi primordial es deslliurar els esperits de les tenebres de l'ignorancia y portarlos a les hermoses regions de la llum y de la veritat.

"Aquestes institucions comprenent lo veritable qu'es pera'ls pobles mal governats, y per tant pera'ls catalans, l'axioma 'confía ab tu mèteix, no esperis res dels altres' y en aquest cas concret 'altres' vol dir 'Estat', han començat a empendrers coratjosament les tasques qu'aquest, que té l'obligació de realisarles, no les realisa, o les realisa tan malament, que causa l'indignació d'aquells que desitjen l'aveng y la prosperitat de la terra hont per primera volta vegeren la llum del día.

"Així es com havém vist náixer en un relativament curt espay de temps, un sens nombre d'entitats verament catalanes, filles totes, com se suposa, de l'iniciativa particular, en quals escoles se procura donar una racional y complerta educació y instrucció, y hont no paren may les conferencies y estudis especials que completen la tasca.

"Dona gust pensar l'obra sanitosa que d'aquí a un quan temps haurán realisada totes aquestes institucions y les que derrera d'elles anirán venint. Quin esplet de vida més hermós pera Catalunya l'actual encarrilament de l'esperit nacional y'l constant desensopiment d'energíes mitj dormides que cada día anem observant!

"Cal, per aixó, no descuydarse gens y trevallar cada día ab més fermesa, especialment nosaltres que la juvenesa'ns empeny, y fentho tots així, no ho dubtéu pas: el pervindre es nostre y ben nostre.

"Fins fa poch, no s'ha fet més que preparar y adobar el terrer: avuy ja's comença a sembrar, y si la sembra es ben feta y'l terrer ben adobat, la crescuda serà rápida, grossa y vigorosa. Y'l día qu'aixó suceheixi, el día que res tinguém qu'envejar dels pobles més cultes, aleshores, ben satisfets, ja podrém cantar victoria. Com que serém forts y'ns apoyarán lo dret y la rahó, res podrán en contra nostra'ls ignorants y nostre bon governament vindrá per ell meteix.

"Aném a parlarvos ara d'una llevor ja germinada, d'un arbre que si creix com fins ara y com nosaltres volém y esperém, serà un roure corpulent y fort que farà goig de contemplarlo; vos aném a parlar de nostres Escoles Mercantils Catalanes, creades pera'l millorament intelectual y moral de nostre estament y quin acte d'obertura de curs estém celebrant.

"Mes avans que tot, havém de fer constar nostre profund agraïment als particulars y especialment a les classes comercials y industrials de Barcelona, per la cooperació qu'han donat a les nostres tasques, els quins han comprés llur obligació moral d'ajudar y protegir les idees nobles y desinteressades; per altra part veurán recompensada la seva ajuda en benefici directe pera ells meteixos, ja que nostra obra es formar homes veritablement aptes pera llurs càrrechs, en els quins podrán dipositar, lo día de demá, tota llur confiança, segurs de que han de portar a bon terme llur escomesa, fent el comerç honrat y elaborant immillorablement els productes.

"Aquest any tením lo goig de poguer portar a la práctica dugues de les parts, de les tres de que's composita nostre plan d'educació y instrucció; la part intelectual y la que podém anomenar moral.

"La física (que consistirà en l'instalació d'un gimnás, creació de seccions d'esports, etc.,) la deixém pera mes endavant; coneixém tota la seva importancia, però considerém mes necessaria actualment l'intellectual. No oblidem pas aquell sabí aforisme 'Mens sana in corpore sano' quina veritat tan bé está demostrant la raça germánica, com tampoch oblidém -- qu'els catalans dels temps de la Federació Catalana y successors, si lograren tan lluides victories y donaren tanta extesa als seus dominis, ho degueren entre altres causes secundaries, a juntar a un perfecte equilibri de cervell una robusta y sana constitució física filla de l'higiene y de l'educació..

"Tots ja coneixeréu segurament el plan d'ensenyança qu'ens proposém portar a terme aquest any en nostres Escoles, ab la distribució d'assignatu

res y'ls noms dels aptes mestres nomenats pera desempenyarles. Per ell - haureu pogut observar la molta importància que doném al estudi de les - llengües, donchs, de les 12 assignatures qu'aquest any se cursarán, 6 - perteneixen a llengües. L'importància l'hauréu vista ben justificada ab els datos dels alumnes matriculats, ja que de les 318 matrícules exteses pera la totalitat de les classes, 191 corresponen a aquesta mena d'estudis.

"Ja veyéu, donchs, quins cursos de llengües més concorreguts se presenten, prova de que tots reconeixéu l'importància que en el comerç modern les hi donen les nacions mes avençades. El seu coneixement influeix notablement en l'obertura de nous mercats, facilita l'exportació de productes y aplanar dificultats insuperables, com també'l coneixement y divulgació d'idees bones entre pobles completament diferents.

"Son molts els alumnes matriculats pera les assignatures indispensables pera tots nosaltres de Comptabilitat, Teneduría de Llibres, Policaligrafia y també pera Taquigrafia; de la meteixa manera hi ha molt d'entusiasme pera la classe de Geografia Comercial, encarregada a un infadigable - culturista de tots vosaltres prou conegut, don Rossendo Serra y Pagés, - assignatura molt necessaria, preparatoria de l'Economia Política y Mercologia que pensém se podrán donar més endavant, tan importants pera'l -- desenrotlló del comerç, com poch considerades en nostre país y en particular la derrera qu'es quasi desconeguda.

"De la part que podém anomenar moral, a més d'importants conferencies que tenen en preparació conegudíssimes autoritats científiques y literaries de Catalunya, n'está especialment encarregat l'erudit pedagog don Joan - Bardina, qu'ab sa cátedra de 'Drets y devers del ciudadá' fa fer una veritable gimnasia al cervell dels seus deixebles, fentlos pensar per compte propi y iniciantlos a les controversies. Acabat l'estudi del individualisme cívich començará a desenrotllar el de la 'Teoria de les Nacionalitats' quin coneixement tan ens convé possehir a tots els catalans.

"El curs s'ens presenta força brillant; sols ens resta fer una recomanació als futurs alumnes de nostres Escoles Mercantils Catalanes, y es de que tinguin puntualitat en assistir a les classes pera millor aprofitarles y de que posin tota llur aplicació als estudis, com així es d'esperar, ja qu'aquí tots hi vením de grat, per propria inclinació y ab desitj d'aprofitar el temps, y no per força, pera passar el rato o pera pescar - un títol que resulta un veritable paper mullat, com passa en certs centres d'ensenyança que no cal esmentar porque tots ja coneixéu de sobres.

"Aquesta es la manera de que nostres Escoles arribin a ser un veritable centre de cultura catalana digne de posarse al costat dels més avençats del estranger.

"Y ara, a reveure: fins a fi de curs, hont podrém veure si havém tingut, com esperém, una bona anyada."

CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA.-

Escoles Mercantils Catalanes. Curs de 1904 a 1905.- Barcelona, F. de Giró Impressor, s.d., p. 12-17.

EXPOSICIÓN DE LA JUNTA DE GOBIERNO DE LA SECCIÓN PERMANENTE D'EDUCACIÓN Y
INSTRUCCIÓN EL OCTUBRE DE 1906

"SEÑOR:

"La nova Junta Permanente d'Educació y Instrucció d'aquest Centre, perseverant en la llovable conducta y activitat de les anteriors que li fressaren el camí, ha cregut, que no tant sols pera fersen digna continuadora havia de conservar y refinar tot lo fet, sinó qu'ademés havia d'exemplar encare més el radi d'acció, fins y tant que li permetessin sons medis, per dissort més petits y reduhits que son entusiasme en pro de la hermosa tasca tant brillantament començada y ab tant de braó consolidada en nostra volguda colectivitat.

"A l'efecte, conservant els professors anteriors qui donaren mostra de llur reconeguda aptitud pedagògica, n'ha anomenats de nous pera les noves classes qu'al quadro sinòptic de la fi d'aquest fascicle consta.

"L'acert ab qu'han sigut desenrotllats els anteriors cursos s'ha vist comprovat per l'augment de cultura dels respectius alumnes y aquesta Junta enmirallant-se en lo transcorregut posseheix la Fe de continuar l'Obra y l'Esperança de veurela coronada ab semblant èxit que l'obtingut per ses antecessores en l'honrós lloch qu'ara per benvolença de tots els consocis ocupa.

"Del quadro de classes, poques paraules n'ha de dir en lo que respecta a les establertes, pero sí que creu oportú explicar qualques dels motius que li han fet pensar en obrir les noves. No ha de dir res respecte la precisió del conexement del Francès, Anglès y Alemany, a tothòm se li presenta evidentment la necessitat, nostra patria cerca noves expansions comercials y vol entrar en la lluyta europea al concert dels pobles civilisats y forts, convé donchs a sons fills la possessió, assimilació millor dit, dels idiomes dels potents païssos qu'avuy marxen a la devantera de l'humanitat. Tampoch per axò hem d'oblidar el propi que volèm, qu'esperèm, que trevallèm ardidament pera que prompte tingui també un lloch respectat entre'ls més respectats del món y'l condresèm a l'hora; d'aquí, la cátedra de Catalá. Més el CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS, prenent peu de sons semblants dels demás païssos viu la vida exterior y fa lloch en son sí a totes les progressives manifestacions que la cultu-

ra mundial ostenta y per aquest motiu, tal volta prematurament en nostra patria, obrí la càtedra d'Esperanto qu'ab goig vegé nombrosament concorreguda afermant el resultat l'ideya qu'engendrà l'establiment d'aquesta classe.

"Cbehint també a enlayrades mires comercials y ab verdader eczés d'entusiasme y sacrifici, establí la classe d'Alarb no perdonant medis ni esforços pera que resultés digna del pensament que l'infantava y omplenés y - complís les ilusions que s'hi posaren. Joyosament podèm dir qu'aquesta classe sinó ab la plenitut de vida qu'ha de desitjarse, se sostén bé ademés, ab la especial protecció que de corporacions y particulars reb. Era ja a finals d'any passat y principis de l'actual que'n quedá obert el curs, petit forçosament en sí y a posta pera'ls iniciats en aytal llèngua; enguany aquests omplenarán la classe del segon curs dexant lliure - naturalment el primer, pera'ls nous matriculats, novells en absolut en l'idioma. Tot está previst en aquexa classe pera que'ls alumnes treguin complert profit de llurs estudis, escullit el llibre de tètst que la Junta de la Secció proporcionarà a un preu reduhit, material complert d'ensenyança y professor cercat precisament del centre de l'actual cultura - alarba ahont la seva parla és dita ab més puresa y propietat.

"Vosaltres els qui somnièu com nosaltres en una Catalunya, plena, mestressa altra volta de tot lo séu, en una Catalunya que torni a regnar en aquest Mediterrani un jorn solcat orgullosament per naus de barrat pabelló, vosaltres els qui vos sóu conmosos al recort brillantíssim de les gestes catalanes escrites ab accents enlayrats als gloriosos fulls de nostres velles cròniques y heu plorada la perduda influència que tinguerem pel Mare-nostrum, vosaltres els quins els noms d'Alger, Tripol, Tunis, Turquia, etc. vos porten entussiasmes a la pensa digueunos: ¿per què no podèm recuperar tot o en part aquex mercat? Preparemnos, trevallèm y assolirèm la possessió d'un ferm còs de comerciants, dotats de totes armes, civilisats, poderosos y de rica força. Tinguèm sempre present el procés de la vida de tots els pobles qu'han sigut y són, procés que l'història fatalment registra en sons inesborrables esdeveniments, y que acsiomàticament ha sigut sintetisat en les següentes paraules: La contracció és la mort. L'expansió és la vida, la defensiva es la derrota. - L'ofensiva és la victòria. A la disminució mercantil, segueix inevitablement l'econòmica qu'a la fi porta la política y per tant l'anulació completa d'un poble que pert sa personalitat primer, sa llibertat després y desaparex pera no retornar més al cap d'avall. Les nacions vives posse-

hexen de sí metexes el medi d'instituir una assegurança de vida nacional en les circumstàncies difícils ¿Quin és aquesta assegurança en l'actualitat? L'esportació reglamentada, ben dirigida de mercaderies, activitats y inteligències; de les primeres ab llur válua intrínseca en recobrem la força qu'alimenta les segones y dóna peu pera les últimes. Per axò la Junta de Govern de la Secció no solzament ha volgut continuarla - aquesta cátedra sinó qu'inspirantse en les anteriors rahóns de fons verament patriòtich, ha cregut de precisió examplarla donanthi encar major importància y fentne d'ella una de les més cuydades de les classes de aquestes Escòles.

"Semblantes rahóns ha tingudes pera obrir la cátedra de Portuguès. Avuy les relacions entre nostra pátria y Portugal son ben poques y convé sien ben prompte abundoses, no poden continuar abdós paissos tant allunyats - de tota relació; semblaria verament que la història no'ns digués rès. Y no solzament per sentiment històrich qu'a nostra positiva societat podri en semblarli platonismes, sinó, ademés per conveniència comercial, pràctica, fins per egoisme; qu'allá pot ésser mercat important de variats - productes nacionals, essent urgent l'establiment d'un Centre que volèm - sia nostra volguda entitat, qu'establexi suaus corrents d'amistat y germanor y conexença entre nostra Catalunya y'l gloriós Portugal; Centre de Relacions Comercials únich en tota Espanya, punt convergent de totes les manifestacions portugueses que canviarà esplèndidament pera totes les catalanes ara ab no poch esforç, conegudes a Europa.

"El portuguès, la dolça y rica parla de Camdes, no s'ensenyava a Catalunya; la nació prospera vivia lluny de nosaltres, lluny en sons afectes, - lluny en son orientació política, lluny en les seves relacions comercials, arts y lletres, amagantnos avarament l'hermós esclat de la seva cultura y del séu avenç.

"Hem fet donar per Catalunya a la vella amiga Lusitânia un fort abraç - germanivol, començant una obra de patriotisme y d'avenir al fundar a Barcelona la cátedra de sa Llèngua, obra aquesta d'una importància transcendentia pera'l futur econòmich de la nostra patria; junt ab nosaltres ha patrocínada la fundació de les ensenyances portuguesés, -Història y Literatura- els benemèrits Estudis Universitaris Cataláns, qu'han compresa - també l'admirable orientació política que l'amistat catalano-portuguesa imprimiria als destins de nostra terra. Y és transcendentia l'ensenyança - de la llèngua portuguesa a Catalunya, no solzament perquè afavorirà les relacions comercials avuy existents afermantles y solidantles sino qu'a

demès n'establirà de noves apropant la tasca dels qui vulguen lligar comercialment Portugal y Catalunya, parla que'ns obrirà les portes d'aquell país pera l'ingrés dels productes de la nostra indústria y pera l'expansió del nostre comerç, parla qu'és ademés la pròpia d'una estensíssima regió americana, el Brasil, ab el qual hi tenim òptimes relacions econòmiques.

"Per tot això aquesta Secció ha volgut que a les ja nombroses ensenyances de llengües vives, s'hi apuntés la de l'injustament oblidada portuguesa, obrintne un curs, ab lliçons bisemanals suficientes pera donar, als aplicats, un coneixement complet del idioma, qu'a nosaltres els Catalans se'ns torna estremadament fàcil.

"Y qui s'ha posat al cap aytal hermosa empresa? L'honorable apòstol del lusitanisme, l'iniciador d'aquesta gegantina obra qu'aproparà dos pobles vius y enèrgichs pera que sobre les armes planures castellanques es donguin la amistosa encajada, manifestació germanívola qu'és font de vida - arrèu hont ardidament es trevallia.

"Un altre coneixement precís és la Geografia Comercial, per dissort poch vulgarisada entre nosaltres. No'ns entretindrem en demostrarvos sa importància qu'a vostre clar criteri palesament se vos ha d'ésser presentada. Si li és imprescindible al que de debò vol adquirir cultura comercial la possessió dels idiomes dels mes potents països, molt més imprescindible li és conèixer llurs medis, producció y indústria; que malament pot atacar-se a l'enemich si no se li conèxen ab certesa ses armes ofensives y defensives. El jovent catalá nacionalista y comerciant, s'ha de ficar com li digué un pensador anglès, molt menys en la diferència que'l separa de Castella, y molt més en l'aclaparadora distància que'l diferencia d'Europa, ha de comptar ses forces y conèixer bé les dels altres minuciosament, positivament, segurament.

"A què ponderarvos la necessitat y conveniència de les demás assignatures, com són l'Aritmética, Teneduria, Càlcul Mercantil, Policaligrafia, y Dibux Industrial ja establertes? Necessitem recomenarvosles? No, per què ja les Junes anteriors les cregueren convenientes y ho foren tant que l'experiència ha demostrat deuen ésser inamovibles mentres en nostre Centre eczistexi la Secció d'Instrucció. La Tequigrafia Castellana y Catalana, veritable avenç aquesta derrera en aquesta branca dels coneixements humans, han quedat ben instalades y per fi, com a complement de tant hermós quadro d'Instrucció la Química Industrial y Historia dels --

Texts arrodonexen junt ab la Mecanografia avuy imposada arrèu, la totalitat y'l conjunt de nostres Escòles que voldriem esdevinguessin, dintre l'Institució, una veritable Universitat Comercial qu'honrés ensemps qu'a nostre sufert estament social, a nostra pàtria ja que per son anhel de llibertat y civilisació trevallèm tots volent qu'arribi prompte al destí suspirat y torni a ésser la matrona digna, rica y plena que l'Història'ns diu y nosaltres desitgèm y pressentím.

"Es públich y notori, per mólt qu'apeni dirho, que l'educació comercial del nostre poble está a l'altura de lo que les circumstàncies demanen. - Avuy que totes les nacions civilisades, en lluyta titànica pera obtenir el predomini econòmic, redoblen esforços y sacrificis en la estensió y perfeccionament de llur ensenyança comercial, es dóna el cas d'una Nació com Catalunya, qu'essent fundament mercantil per temperament, per tradició y per necessitat, no compta encara un centre d'ensenyança mercantil, que ni de lluny respongui a l'alt concepte qu'avuy merexen tals institucions. Què té d'extrany després d'axò, si en aquella lluyta cada día més aguda per la conquesta de mercats, ens vegèm cada día més y més arreco--nats, y'l nostre comerç un jorn triomfant per tot el Mediterrá, un altre jorn predominant en les colònies espanyoles, es veu avuy pobrement re--clòs entre les quatre parets de la vella llar familiar, sense horitzóns ni energies, ni empresa, reduhit a la més trista misèria? Si'l nostre co--merç és cech, com pot somniarse en sa prosperitat?

"Es evident per altra part que la prosperitat mercantívola representa la prosperitat econòmica del nostre país, y avuy que tant se parla d'autono--mia, convé no oblidar que la primera forma d'autonomia en l'ordre dels --fets és l'econòmica, y que mal pot pensarse en la autonomia política si l'autonomia econòmica no és un fet establert. Als nostres patriotes, y --al nostre poble en general, -a tots els qui trevallen pera fer una Cata--lunya gran y forta, cal donchs, que'ls hi diguèm ab veu enèrgica: 'Si --axò volèu, trevallèu pel Comerç de Catalunya,' puig parafrassejant la di--ta de Lord Roseberry 'England's Empire is traffic,' també podem dir --'L'Autonomia de Catalunya és el seú comerç'.

"L'única manera de trevallar efectivament pel comerç de Catalunya es fo--mentar l'instrucció y educació de la seva classe mercantil. Pera fer co--merç, cal en primer lloch fer comerciants. Més no n'hi ha prou ab com--prar y vendre pera ésser comerciant. Es precís ferho ab ciència y con--ciència. Un poble pot ésser tot compost de magatzèms y botigues, y tant metex no ésser comerciant, si llurs amos són uns simples mercaxifles. -

Desde que'l comerç és passat de sa antiga categoria d'art mecánich, al d'una ciència d'importanta funció social y política no és permès impunement descuydar l'aplicació dels novells mètodes pedagògichs a la formació de les classes que s'hi dediquen. El conexement dels productes, dels mercats, de les llèngües, y la formació del caràcter mercantil, veusaquí alguns dels punts en que insistexen aquells mètodes, pera capacitar als moderns comerciants en la moderna lluyta per l'eczistència. Tot axò representa un programa ample, complecse y sintètic qu'en totes les nacions civilisades, governs dignes d'aquest nom s'esforcen en fomentar y desenrotllar en admirables establiments esplèndidament dotats y subvencionats per l'Estat y les Corporacions.

"Es qu'aquests pobles han compresa la diferència essencial que va de comerç a comerç, o sigui, usant les paraules d'un conegut publicista: qu'encara qu'en absolut y ab precisió matemática seria difícil precisar-ne la diferència, és indubtable qu'hi ha dues classes de comerç, que res ponen a dues educacions; un comerç de beneficis purament individuals y un altre de beneficis immediatament socials y polítichs. Pera la primera no fa falta una ensenyança; es forma sols ab la metexa pràctica del comerç en els magatzéms ahont s'aprèn de comptar y traficar. Però hi ha una segona forma de comerç, resultat de l'Educació y l'Instrucció, el Comerç d'altura com podriem anomenarlo, unió de la ciència y la professió mecánica, qu'és la que directament repercutex en el benefici social y en l'engrandiment polítich dels pobles. Y conseguir aquesta última forma de Comerç es l'objecte que's proposa la nova Educació Comercial.

"Que'ls progressos comercials y en conseqüència polítichs d'aquells pobles, són estats sempre proporcionats a l'importància d'aquests sacrificis, prou clar ens ho demostra, pera no multiplicar els eczemples, el cas d'Alemanya; sa inmensa força política y mercantil constituex avuy la gran quimera internacional. Alemanya, entre'ls països continentals, s'és posada al devant del moviment de l'Educació Comercial. Els séus establiments es consideren ab rahó com models, comptant ab més de 488 Escòles de Comerç de les váries formes en qu'están constituïdes, ab més de 32.000 alumnes, quasi totes elles sostingudes primpcipalment per les cambres de Comerç de les diferents ciutats.

"Y si del ordre polítich y social passèm al individual no resulta menys justificada la necessitat de l'ensenyança comercial. D'ella tant amos com dependents n'han de rebre incalculables beneficis. Els amos ne treu-

rán una major llibertat, seguretat y confiança en llurs gestions, desde'l moment qu'en comptes d'estar encomanades a dependents ineptes y rutinaries, podran comptar ab bons aucsiliars y col·laboradors ab totes les aptituds necessaries pera les més complecses y delicades operacions del comerç modern. Y no cal dir lo molt que'ls dependents per sa part poden guanyar ab el dit cambi, desde'l moment qu'és el destinat a regenerarlos individual y colectivament com a classe, obrint llurs foscos y tancats horitzons actuals a les més brillantes perspectives d'una carrera més que cap remuneradora de la pròpria cultura y de l'esforç personal.

"Totes aquestes consideracions foren les que presidiren a la fundació del CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ Y DE L'INDÚSTRIA y les que seguexen animantlo en sa difícil tasca d'ençá de sa fundació. Patentat, com era, la importancia nacional del nostre comerç, evidentat la transcendència social y política de l'educació, lògich era combinar ab dues senyeres en una institució que fos axí ferm propulsor del desvetllament del poble catalá. Axò, per altra part la falta absoluta de tota institució d'ensenyança mercantil metòdica y efectiva en nostre país, ho feya doblement necessari. Y per més que dada la proverbial apatía de l'Estat Espanyol pera aquestes tasques y la manca de llibertat y autonomia de les corporacions pera emprèndreles pel séu compte, ningú podria estranyar aquell abandó, els fundadors d'aquest Centre cregueren veure aquí un nou cas de confiar un important comès de carácter públich a la nostra ecsuberanta iniciativa individual.

"A la iniciativa privada y a la lliure combinació de petits esforços particulars resta encara confiada la vida d'aquest Centre, y en que fins ara'ls seus organitzadors no poden sinó felicitar-se del séu bon acort al confiarli, no per axò poden dexar d'insistir de tant en tant en la necessitat de mantenirla y esténdrela tant com se pugui pera promoure la plena consecució de les seves fins enlayrades. Tinguis present que l'objecte de l'Institut no és simplement fer una Escola Mercantil de més, sinó una veritable Universitat Popular d'aplicació immediata a les necessitats de la classe que representa, ahont els séus alumnes puguin ferse no sols comerciants cabals, sinó ciutadans y homens aptes y ben armats pera la vida moderna, tinguis present axò, y's comprendrá que per molt grans que siguin els nostres recursos, difícilment poden arribar a la mida necessaria pera omplir satisfactoriament l'alçada del vostre comès. Es per axò que després de posar aquests antecedents en conexença del públich fem una nova crida al vostre ben provat patriotisme y alt interés per -

l'acció educativa a fi de que aumentèu la vostra protecció a la nostra -
obra. Corporacions y particulars, amos y dependents, dintre sa particu--
lar esfera d'acció deuen ajudarla si és que volen, com creyèn, una Cata-
lunya rica y plena. PERA LA SALVACIÓ DE TOTS LA COOPERACIÓ DE TOTS ES NE-
CESSÀRIA.

CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA.-

Secció Permanent d'Instrucció i d'Educació. Curs de 1906-1907.-

Barcelona, s.d., p. V-XVIII.

LA SALVACIÓ DE CATALUNYA

"Ab aquet tema, dissapte a la nit, en Francesch Cambó, va donar una conferencia en el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Indústria. No comensá fins aprop de dos quarts d'onze, pera donar temps a que sortissin els alumnes de llurs cátedres dels idiomes catalá, francés, anglés, alemany, portugués y alarb, de teoria de teixits, de dibuix industrial y altres que's donaven en aquella hora.

"La gran sala d'actes va omplirse de gom a gom ab un esplet de joventut y de vida que feya goig de mirar, desitjosa d'escoltar al conferenciant, que seya a la presidencia, acompanyat del senyor Bordes y Bertrán, entusiastes y actius presidents del Centre y de la Comissió de propaganda, - respectivament.

"El senyor Cambó va comensar dient que confiava més en la eficácia de la propaganda que's feya per medi de la conferencia, que parlava directament al cervell del auditori, millor que en la propaganda per medi del meeting, ahont la flamarada de la frase no fa més que enardir el sentiment y enlluernar l'imaginació. Cal, en els moments actuals de la vida catalana, un instant de reflexió pera repassar la via seguida y ovirar bé l'orientació que cal seguir.

"Va fer una vigorosa descripció de la situació de Catalunya al comens del sigle XIX en la que vivien els catalans sense consciencia de llur personalitat, sense gaudir de cap mena de forsa social y la contraposá ab el xardorós moviment de renaixensa que ana creixent ab el sigle, fins arribar, en els derrers anys, a una espléndida situació de robustesa, d'afiansament en tots els ordres de la vida social y a un grandió esplet del sentiment de la nacionalitat, conreuat, inconscientment, per una llegió de sabis que tot fent obra de literat, d'arqueólech o de músich arrodoneixen l'obra de la regeneració moral del nostre poble.

"Avuy aquet sentiment ho omple tot. Quan se proposen reunir un Congrés - pera parlar de filologia catalana, el sentiment colectiu de patria se'l apropia y allí hi van tots, no com a catalans, sinó com a catalanistes. Aixó mateix ha passat en tot lo referent a Catalunya. Tothom hi treballa ab entusiasme portanthi la més decidida cooperació.

"Alaba als pobles que tenen aquet sentiment y plany, per exemple, al --

gran Mistral que no l'ha pogut trobar en el poble de la Provença. Ell ha fet el diccionari provençal, y l'ha fet sol, mentres aquí l'está fent tot el poble. Allí serà un testament, aquí serà la base de la nostra renaixença. Plany també el cas den Menendez y Pelayo, que, somniant oposar a la ciencia alemanya, la ciencia espanyola, no ha trobat el sentiment - colectiu que calia y s'ha d'acontentar fent una antologia, fent l'arxiu de la cultura passada, d'una cosa morta.

"Diu que'ls catalans actuals, al poder col·laborar a la formació del nostre poble, han de gosar molt més que'ls inglesos disfrutant de l'obra de sa nacionalitat que ja la tenen feta. Tenim la satisfacció de veure encarnades en el poble, les nostres iniciatives particulars. Aixó es una gran satisfacció.

"A n'aqueix estat de consciencia catalana hi hem arribat passant per grans esforços, violencies y injusticies. Al comensar el Catalanisme; sa acció se trobá en que casi era un sentiment general el que tot lo catalá era rural, pobre, petit y despreçiable y lo que venia del centre era distingit, sabi, rich y imponderable. Per aixó a les exageracions del Centre, s'hi responia a Catalunya ab exageracions contra'ls d'aquelles terres.

"Avuy el nostre relatiu estat de fortaleza, ja ens dona un criteri més seré y més just en els nostres judicis. Tots els moviments socials com més débils son, donen manifestacions més radicals. Els moviments obrers a Inglaterra son més normals y governamentals, perque tenen molta fortaleza. A Espanya son més radicals perque son més débils y a Andalusia hi tenen caràcter agut perque l'obrer viu en la més deplorable miseria, -- sols guanya dos rals al día.

"El moviment de Catalunya, en els actuals moments de Solidaritat, té una forsa gran, y per aixó no li calen exageracions per amoure al nostre poble.

"L'autonomia és l'aspiració unánim, es l'ànima, és tot l'esperit de la vida catalana. Fins els nostres enemichs, hipócritament, la proclamen. Ha arribat l'hora de parlar d'aquesta aspiració, que sempre l'hem de considerar com un medi y no com un fi. Avuy la necessitem per descapdellar les activitats dels catalans, en pró de la nostra terra.

"L'autonomia, com la llibertat, sols és un medi y no pot gaudirla el poble que no té suficient cultura y civisme per usarla.

"Prenent peu d'una conversa que'l conferenciant tingué a Inglaterra, ab

Mr. Steadman, diputat obrer, parlant de l'acció dels obrers inglesos en l'actual política d'aquella nació, digué, en Cambó, que hem de voler -- l'autonomia pera que'ns deixi accionar ab veritable consciencia.

"Y al accionar, s'ha de fer dintre dels límits que ho permetin l'estat de cultura que tingui el poble. No pot un poblè sobtadament, entrar a -- fruir de l'autonomia. El govern de sí mateix exigeix un període d'aprenentatge. Compareu la trista sort de Cuba, sense un poble capás d'usar -- de la llibertat, sense homes ab temperament de governant, ab Noruega que s'ha constituït sense cap trastorn en Estat independent.

"Aquí, a Catalunya, no estem prou preparats pera una autonomia integral. Ens han privat de tots els organismes locals que poguessin despertar apituts de govern en els catalans. De les Diputacions y Ajuntaments ne -- sentim més el pes que'ls beneficis; ens trobem sempre en actitud de protesta contra les oficines y ministeris; may hem fet obra positiva; sempre hem lluitat en actitud negativa contra'l sentit colectiu de govern, incapacitantnos pera l'ús de la llibertat.

"Mes hi hagué un moment que'm va fer pensar que Catalunya podía tenirla aqueixa aptitud. Aquest moment fou la festa grandiosa del Homenatge del 20 de maig. N'hi hagué prou ab uns petits cartells indicadors pera que -- tothom obeís; però aixó succeí perque'ls que varen posarlos, saberen interpretar el sentiment del poble. Quan se governi bé a Catalunya els catalans sebrán obeir. Ens convé, donchs, la creació d'organismes regio-- nals, ab qualsevol mena de facultats, que puguin fonamentarse en el sentiment del poble catalá, pera que aquet s'hi pugui identificar ab el sistema d'obeir, manant, per ésser aquest el veritable sentit de les democ-- cracies.

"Si aixó no ho aconseguim, no hi há solució pera la qüestió catalana. No podem nosaltres accionar constantment desde Madrid perque allí no hi há ambient de vida pera'ls catalans. Aquets tenen per centre natural a Barcelona, y per aixó necessitem l'autonomia. Els de tota Espanya tenen per centre natural Madrid. No es possible, donchs, una acció ordenada subsis-- tint l'impuls d'aquestes dues capitalitats.

"En les vinentes eleccions hi hem de concentrar tot el nostre esforç pera portar al Congrés una representació que's fassi respectar y obtingui un resultat práctic inicial pera la solució del nostre problema. No podem deixarho pera les eleccions successives. A les vinentes eleccions -- els diputats catalans haurán de treballar intensament en sis mesos la --

tasca de deu anys, però trobar una solució al nostre problema, de modo - que al tornar a Catalunya li puguin dir: aquí't portem lo que necessites, o bé dirli que s'ha de confessar el fracàs de la acció parlamentaria.

"El conferenciant creu que si'l poble català vol, y ho vol decididament, el triomf és segur. Però si fins ara Catalunya ha accionat per medi de - la protesta, en endevant, pera salvarse, caldrà que sigui la Catalunya - del 20 de maig inspirada en la obediencia, en la llibertat y en la tole- rancia, sense rezels ni disencions, perque sense aquestes condicions in- dispensables seríem com els cubans, ineptes pera'l govern de casa, y cal- dria demanar un amo que'ns manés.

"Durant la conferencia del senyor Cambó els aplausos el varen interrom- pre moltes vegades, y al acabar varen adquirir el caracter d'ovació.

"Foren molts els que s'hi acostaren a donarli la més afectuosa enhorabo- na, ponderant la importancia de les idees emeses, considerantles de gran trascendencia pera la conducta que cal seguir els catalans en els actu- als moments."

Conferència de Francesc Cambó al CADCI, el 17 de novembre de 1906.

("La Veu de Catalunya", 18 de novembre de 1906)

MEMORIA DEL CURS 1906-1907 DE LA SECCIÓ PERMANENT DE SOCCORS MUTUS,
LLEGIDA PEL SECRETARI DE LA SECCIÓ, JOAN SERRA I DURBAN

"COMPANYS:

"Per segona vegada y en compliment de lo que reglamentan els nostres Estatuts, vinch a donarvos compte del exercici de nostra Secció, corresponen al seu any emergent de 1906 a 1907.

"El poch increment prèss per la mateixa en lo que's refereix al nombre de socis inscrits m'obliga, abans d'entrar en exámen del seu darrer exercici a declararvos les meves impresions sobre la mateixa y la meva manera de veure l'acció social, principalment el seu desenrotllo en nostra terra. Per lo tant tenint en compte el mínim poder intel·lectual que'm domina, confio sereu benevolents al mateix temps que crech veureu en ma tasca més que un afany de lluhiment y exteriorisació, una fè y voluntat en prò dels nostres ideals socials y catalans.

"Al donar lectura l'any passat de la memoria que molts de vosaltres ja recordareu, era tanta l'esperança que se m'apoderá del meu esperit, era tant el fet real y positiu que contemplava, que al finir estava en la plena convicció de que aquells ideals que os predicaba, aquells ideals de Saber, Patria y Amor, simbolisme de les tres energies que's desenrotllan en el nostre Centre, vindrían a realitzar-se en el sí del mateix, ab aquella plenitut de vida tan necessaria per la seva existencia y pels fins nobles que persegueix. Mes avuy devant dels resultats, devant dels esforços y iniciatives portades a cap, estrellades per l'indiferencia y l'apatía, qu'en un país práctic y desitjós del seu aveng social no serí an altre cosa sinó que femèms psicològichs, dech haver de dir ab fonda pena, que l'ideal Amor, l'acció Social, no existeix en el nostre Centre. Potser aquesta indiferencia envers les qüestions socials que's deixa sentir a la nostra entitat, es nascuda en el sí de la mateixa? Crech jo que no. Té el seu origen en la notable desconsideració que d'aquestes qüestions se té a Catalunya, que ab els elements ab que compta té lloch a fer una acció social més intensa y feconda que ara, creant organismes que s'amotllin al seu caracter y a les seves diverses condicions naturals.

"Sens dubte una de les coses que més han influït a que l'esperit social

no prenguéssim formidable impuls a nostra terra es el caràcter extremadament individualista del poble català que l'aparta d'aquell ambient d'associació.

"Els homes, lo mateix que'ls pobles, pel benestar humà, deuen tenir els dos esperits, l'individual y el col·lectiu. Ab aquell l'individu concient y culte veu els medis que posseeix, les aptituds y condicions que té pera entrar en la lluita de la vida, tenint per lo tant coneixement de tot lo que ab el seu sol esforç y qualitats no li fora possible obtenir; y l'esperit col·lectiu aplega tots aquets elements en el seu sí, irradiant del seu cercle l'acció benefactora cap aquells que impossibilitats de poder suplir per sí sols les seves necessitats s'acoblan, no solament per aquest auxili mútuu sinó que també pera'l doble poder que s'obté de la concentració de diversos elements. Aquets dos esperits podem dir qu'existeixen a Catalunya, defectuosament manifestats si fem la comparansa ab altres països ahont trovarem que l'immensa vida col·lectiva, floreixenta arreu d'ells, descansa en la base ferma d'un esperit individual educat en el seu caràcter pera complir la bona missió que se li te encomanada en les diverses funcions d'aquesta vida pera que aquesta resulti en perfecte equilibri y armoniació socials.

"Si per un aspecte, o sigui pel ordre social o humà, penso havervos demostrat la necessitat absoluta de donar impuls a l'acció social o col·lectiva, partint de la base d'un bon y refinat individualisme, me figuro també, no per lo que's refereix al sentit polítich sinó per lo que té de contacte ab l'idea més enlayrada dels nostres sentiments de Patria, que no sols vos quedarà demostrada aquesta necessitat absoluta que acabo de dirvos, sinó que també no podreu menys d'exclamar ab aires de convicció: 'Verdaderament es feina que s'ha de fer y la farem, però aviat'.

"Si fem l'anatomia dels pobles en plè floreixement trovarem en ells les més diverses y nombroses manifestacions de vida y cultura, necessaries per sa existencia y apogeo, englobant totes elles els organismes més complicats y les institucions més perfectes que venen a formar el seu gran cos social. Fem l'anatomia aquesta sobre Catalunya y notarem, que mentre en certes de les seves manifestacions de vida y cultura s'hi han emersat casi be totes les activitats y energies del nostre poble, en les demés ni sisquera s'hi nota el més insignificant impuls no obstant de trovarse entre elles les que son de caràcter positiu y per consegüent tenen en el seu poder el benestar y la riquesa de Catalunya. El fet aquest

deu tenir-se en compte en més motiu ara que anem a reconstituir la nostra Patria, puig si les circumstàncies ens portessin cap el camí del reconeixement de la seva personalitat y aquesta no tingués ni anés adquirint poder, no solament moral sinó que també material, ens hauríam de contentar solament ab exteriorisar la nostra singularisació cada día més escassa, per quant que mancada d'aquella forsa social perfecte que deu tenir tot cos nacional per sapiguer sostraures del seu dominador y poguer fruir -- d'aquella llibertat en que necessita viure un organisme sá y ab rahó -- d'existencia, tendiría a no cambiar la seva funesta ruta, a no tenir vida propia y la seva personalitat se transformaría gradualment fins arribar en un punt en que no s'hi trovaría rastre d'ella y que si no fos per l'Historia ni sisquera coneixement d'ella ne tindríam.

"Com ja vos he dit, entre les activitats que faltan a desenrotllarse a -- nostra terra s'hi trova l'acció social. Un cop Catalunya tingui una esfera amplíssima en la que's fomenti y's fassi fecond tot lo que tingui relació ab aquesta qüestió, hem de procurar per tots els nostres medis -- qu'els resultats que d'ella'n surtin mantenirlos incólumes y refrectaris de tot lo que fos endarreriment en la ciencia social y modificació del -- esperit en que han sigut engendrats, al mateix temps que devem esforçar-nos pera purificar, més ben dit, pera nacionalisar tot lo que s'ha fet -- fins ara en l'expressat sentit y que s'ha amotllat en uns procediments -- que no encaixan en el sentiment de Patria que batega en el cor de tots -- els catalans.

"Després d'havervos declarat --encara que no ab aquella elegancia d'estil y abundancia y armonisació de conceptes, com s'acostuma a fer al tractar de qüestions tan difícils com la que he tingut l'atreviment d'estudiar-la necessitat de refinar el nostre esperit individualista pera fer una -- acció social perfecta y ben catalana, passo a donar compte breument, pera no fer més pesada aquesta lectura, del darrer exercici de nostra Secció.

"En l'any passat hi havían inscrits a la mateixa 138 socis y en el present n'hi han 239.

"De primer entuvi sembla notarse una diferencia notable en els dos nombres; però deu tenir-se en compte que'l creixement aquest no guarda cap -- mica de relació ab l'augment que ha experimentat el Centre, puig de 600 -- socis que tenia al establirse en aquest hostatge, setembre de 1906, pujá ab menys d'uns quants mesos al respectable nombre de 1200, venint tot al

xò a confirmar una vegada més la veritat de lo que he acabat de dirvos.

"Aquest poch increment que té la Secció, tindria fins en cert punt la seva raó natural si l'estat econòmic de la mateixa no fos prosper, Pera demostrarvos que l'exercici passat ha sigut brillantíssim, vos donaré els següents detalls:

"ACTIU

"Any 1905 a 1906	Ptes. 3,340'10
" ' 1906 a 1907	' <u>6,584'62</u>
Benefici d'aquest exercici.	<u>3,244'52</u>

"Afehint en aquesta quantitat l'import del mobiliari que s'ha acabat d'instalar en la 'Quinta de Salud La Alianza' qu'es de Ptes. 671'20, més Ptes. 125 de la taula escriptori que no constan en l'Actiu de l'estat de comptes que s'ha de llegir, resultarà un benefici veritat y total de Ptes. 4,040'72, després d'haverse satisfet tots els gastos ordinaris y Ptes. 890 en concepte de subsidis.

"Com haureu vist en l'estat de comptes, aquesta Secció satisfé mensualment al Concell Directiu del Centre la quantitat de 50 Ptes., la creació de la qual quota se feu en sessió del 24 octubre últim, en concepte de pagament dels gastos que la Secció li reporta com son els de Cobrador, Oficial de Secretaría, Conserge y demás.

"Aquesta Directiva acordá també, en el passat mes de novembre, fer una serie de conferencies de carácter essencialment social, ab l'objecte, ja que'ls nostres esforços y sacrificis no son prous pera donar un impuls a l'obra comensada, que la clara exposició d'idees de nostres grans sociòlechs pogués crear una atmósfera a favor del ideal humá que perseguim.

"Volguent complir l'esmentat acort vingué a donar la primera y única conferencia, l'ex-regidor de nostre Municipi y actual Diputat provincial D. Ramon Albó, sociòlech roblert d'aquells coneixements vastíssims que's necessitan pera fer una acció social feconda y positiva, com la que, mercès als seus esforços, se desenrotllá al Ajuntament y com per la seva iniciativa está comensant la Diputació Provincial. En la conferencia que'ns doná, subjectantse al seu carácter, va donarnos mostres, més que de qualitats oratories, d'esperit purament práctic, sortintne per consegüent de la seva peroració projectes notabilíssims que aquesta Secció confia portar a cap ab la cooperació de tots els seus socis y ab la que li donguin els demás socis del Centre.

"La febrosa lluyta política d'aquets últims mesos, ha impedit que's continués la serie de conferencies comensada pel senyor Albó. Per lo tant - ab el desitx de complir l'acort prèss, un cop feta l'obertura de curs se reanudarán aquestes conferencies.

"Tenint en compte qu'en totes les consideracions que he fet en el curs - de la meua memoria hi haureu vist, com ja vos he dit al comensament, tot un esperit de fe y voluntat envers els ideals socials, vos prego que si les troveu acertades les tingueu presentes, no precisament pera vosal-- tres, sinó pera aquells que indiferents a la creació y existencia d'institucions d'aquesta mena, deixan de donar a la nostra Patria una de les forces més vives y positives que com a organisme nacional deu haber de - tenir."

CENTRE AUTONCRISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ I DE LA INDUSTRIA.-

Secció Permanent de Socors Mutus. 1906-1907.- Barcelona, Imprempta de Joaquim Horta, p. 3-9.

TREBALL LLEGIT PER JOSEP PUIG I ESTEVE, SECRETARI DEL CADCI, A LA FESTA DE CULTURA, CELEBRADA AMB MOTIU DEL V ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE, AL TEATRE NOUETATS, EL 22 DE MARÇ DE 1908

"EXCELENTÍSSIMS SENYORS:

"SENYORS:

"COMPANYS:

"Per virtut del càrrech de secretari general de l'Entitat organitzadora d'aquest acte ab que he sigut honrat pels vots de 3 concells generals - consecutius; no pas ben segur pels meus mèrits, que no'n posseheixo, degut, probablement, tant sols, a mon entusiasme pel Centre, me veig avuy en la precisió de dir quelcom de nostra vida social, responent per lo - tant a un manament inexcusable y al ensemps a l'inmerescuda comanda rebuda de mos companys de Concell.

"Fruyt de l'estat d'opinió en nostre poble, produït per l'intensa vida - de reintegració catalana que tan bellament ha florit en tots els ordres, fou creat el 'Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indus-- tria' el mes de Mars de 1903, ara fa cinch anys.

"Els seus iniciadors saberen escullir el moment, y destrament triaren lo que havia de constituir el nexce de les aspiracions del Centre, l'ànima - de nostra colectivitat, l'ideal que'ns havia de dur a la lluyta, l'obra a que havíem de consagrar fervents nostres entusiasmes de patriotes y - nostres juvenívols energies.

"Comensà la vida'l Centre de rellogat al carrer de la Boria, en un lloch impropï, sense cap condició apropiat; mes aquesta contra no desencoratjà als iniciadors que contaven en cambi ab un bagatge d'energies y la - forsa dels ideals; se va donar forma real a lo que no havia sigut fins - llavors més que il.lusions d'uns quants, se constituí el Centre y'ls trevalls d'organització se multiplicaren; com si lo esquifit del hostatge es peronés son entusiasme les reunions de socis esdevenien aplechs edifi-- cants redobladors de forces que'ls feya entreveure un avenir lluminós, - esplèndit, tot aixecant el front en l'ayre y ab el cor obert a l'esperan sa.

"Tot just acoblats, ab quatre mobles enmatvellats, sol.licitarem d'un benemèrit varó l'ajuda dels seus prestigis qui corregué generós a dur al Centre la gracia de sa paraula, l'esforç de son concell, refermant en nostres cors de joves aquell amor que guarda en el seu ab tanta intensitat; el digne President de l'Unió Catalanista hi donà la primera conferencia, dientnos que seguíssim avant en la vía empresa segurs de que feyem una bona obra per Catalunya.

"Les llistes de socis, una volta comensades, anaren pujant y molt aviat l'aucell venturós empenya la primera volada en busca d'un niu seu, ben seu, ahont aixoplugar sa ufanosa creixensa y ahont sos cants esdevingues sin murmuri delitós o accent vibrant que's juntés a la gran armonía esperansadora que'l poble fervent, persistentment, endressa a sa patria sedenta de deslliuransa.

"Un pis del carrer de la Palla hostatjà'l Centre després. Allí establí càtedres que foren l'assaig de les 'Escoles Mercantils Catalanes', calificades per algú d' 'Universitat Comercial', que avuy sostenim. Les classes nocturnes, absolutament gratuites, de català, francès, taquigrafía, càlcul mercantil y teneduría de llibres trovaren bon racer en el nou hostatge y's vegeren mol concorregudes, com les conferencies de 'Drets y de vers del ciutadà' que setmanalment hi explicava D. Joan Bardina.

"La vida del Centre's tornà febrosa y un seguit de conferencies, vetllades, concerts y actes de cultura, portaven a son casal una gentada ansirosa d'esplayarse en l'ambient de gaubansa que en ell s'hi respirava.

"Cada acte que's celebrava, cada dia que passava, afermaven en tots la confiança en un estat superior y'ls cors glatién venturosos ab la satisfacció que dona la realisació de les grans obres.

"El nombre d'associats pujava constantment; cada dia eren més els companys que se sentíen identificats ab l'obra del Centre; cada un que n'arribava, era un nou campió que's sumava al rengle de lluytadors de la gran empresa. Les propostes plovién y desseguida un nou desitj formiguejava en el pit de tots. Allí ja no hi caviém; teníem de buscar nova casa. Però aixó significava majors gastos y fins llavors cada mes feyem net de cabals. Mes ¿qué hi feya? En un lloch més gran podriem aixamplar la nostra acció y aixó portaria majors ingressos, y sense més conceller que l'absoluta confiança en nostra obra, decidirem el cambi.

"Avans s'operaren en la vida interior del Centre reformes trascendentals

que afectaren sa arrel mateixa. A mida que s'allargava nostre radi d'acció, trovavem nostra lley social incomplerta; per alló de vestit xich - per un minyó xich..., el que'ns procurarem de infants ens venia just, y vegentnos ja grans, pensarem en fernosen un de ben complert, ben folgat, a mida de les dimensions que nosaltres mateixos ja endevinavem esdevenidores; volguerem que'l vestit nou fos obra nostra, donchs en consideravem bons operaris perque saviem molt be còm erem fets y còm desitjavem ser.

"Els Estatuts del Centre resultaven ja esquifits y més que'ls reguladors de la nostra acció'ls trovavem ja un entrebanch per nostres iniciatives.

"En aquest estat determinarem la formació d'una lley social que respongués lo més justament possible a l'idea que'ns empeny. Ja endevinavem de quin modo havien de quedar sintetisats nostres esforços y voliem quelcom que'ls concretés; compreniem que nostre impuls primer l'haviem d'esmerçar en l'establiment de l'ensenyansa dintre casa, de manera que en forma ben racional y al propi temps econòmica hi poguessim trovar aquells coneixements que manquen al dependent de comers d'aquesta terra. Estem ben convensuts que la causa primordial de la pobra vida social del dependent ho es lo defectuós del ambient que respira y que fa que sigui considerat com un objecte que hi ha dret a arreconar quan se'n ha tret tot el resultat que s'en espera; aquest deplorable estat del dependent es degut al trist concepte que, socialment parlant, es tingut de sa gran missió a realisar, de lo que'n té una bona part de culpa l'absoluta manca de preparació en que'l dependent se trova que'l priva com un pes mort d'enlayrarse al nivell que li pertoca.

"Això prové en part de que la vida mercantil catalana, si be sembla molt desenrotllada mirantla per sa importancia material, se trova en cambi en verdader estat embrionari per lo que fa referencia a sa vida de relació ab les demás manifestacions vitals del país, podem dir qu'es insignificant com instrument de civilisació, essent complertament nula sa conciencia nacional; aixó per una banda, y per l'altra hem de repetir que nosaltres tampoch signifiquem res ni colectiva ni individualment; ens manca esperit d'associació y, sobre tot, primordialment, l'individu, l'home dependent no es ni sombra de lo que té d'esser si vol complir degudament son comès en el mon dels negocis; el dependent de comers, jutjat en general, que hi ha escepcions, com en tot, no té ni idea de lo que son negocis; ens creyem que tot lo més esser un bon dependent vol dir atendre molt amablement a un parroquià, escriurer una carta baix un patró impo-

sat o liquidar molt depressa una factura; ignoren lo que vol dir inter--cambis, crèdit, banca, aranzel, no saben ni geografia ni llengües y no --cal parlar de costums, gustos, preferencies de la gent que viu més enllà del ambient que'ns ha infantat; nosaltres sabiem aixó, si be considerant que no tota la culpa'ns correspon a nosaltres, porque a l'hora de fernos homes no trovem ni qui'ns encarrili segons les nostres aficions ni qui'ns ensenyi lo que'l dia de demà'ns ha de fer tanta falta.

"Per totes aquestes consideracions, vegerem que lo que avans que tot ens havia de preocupar era la creació d'unes Escoles, suplint les que l'Es--tat no sosté ni'ls altres procuren que existeixin, ahont trovar tots --aquells coneixements que donen aptitut plena al dependent de comers; d'aquí va neixer la idea de la creació de les 'Escoles Mercantils Catala--nes'.

"Després pensàrem en procurar pel soci un medi de prevenirse contra les necessitats més parentories; ens convencérem de la necessitat de crear --un socors pels desgraciats cassos de malaltia o falta de treball, en --aquests cassos qual temensa es com un punt negre que sempre entela l'ho--ritzó de la vida del dependent y molt més quan, com succeeix molt sovint, la seva familia roman en son poble nadiu ignorant lo que a ell li passa o sense medis pera auxiliarlo. La trista suposició del dolorós estat --d'un company nostre malalt o sense feina, ens feu determinar a crear des seguida una Secció de Socors Mutuals.

"Y després, posantnos la ma al pit, sentírem nostre cor batre al record d'imperioses obligacions a complir. El jovent que ha vingut al món pera defensar ardidament les causes justes, les causes generoses, no podia --pas faltar a les rengleres dels soldats de Catalunya; treballant per nos--altres, podiem ferho també y colectivament ab més eficacia per la patria y, en els dies de lluita abans per ella que per nosaltres; d'aquí'n va --nàixer el convenciment de la necessitat de crear un organisme que's dedi--qués ab preferencia y cooperés ab entussiasme al esbandiment dels ideals de Catalunya.

"Responent a aquesta manera de pensar y sentir, determinàrem bastir de --bell nou una llei social, concreció de nostres desitjos.

"Se nomenà una ponencia de socis del Centre que redactà uns Estatuts am--ples, plens de sana doctrina, rublerts d'un esperit de previsió admira--ble; els socis tots hi diguérem la nostra, se modificàren y completàren en algun detall y tots els sancionàrem ab els nostres vots.

"En sa virtut el Centre quedava sots la direcció d'un Concell, compost - del President del Centre, el Tresorer del Centre, el Bibliotecari y el - Secretari general, ajudats dels Presidents y Vocals primers de les Jun-- tes permanents d'Educació y Instrucció, Socors Mutuals y Propaganda Au- tonomista.

"El President y Vocal 1.er de la Secció Permanent d'Educació y Instruc-- ció, en qualitat de Vis-president 1.er y Vocal 1.er nats, formen part del Concell directiu del Centre per delegació de sa Secció.

"El President y Vocal 1.er de Socors Mútuus son per les mateixes rahons respectivament Vis-president 2.^{on} y Vocal 2.^{on} nats del Concell directiu.

"Y el President y Vocal 1.er de Propaganda Autonomista son per iguals mo- tius Vis-president 3.er y Vocal 3.er nats del Concell directiu.

"Aquest queda constituït, donchs, del següent modo:

"President del Centre.

"Vis-president 1.er, President d'Educació y Instrucció.

" Id. 2.^{on}, id. de Socors Mútuus.

" Id. 3.er, id. de Propaganda Autonomista.

"Vocal 1.er, Vocal d'Educació y Instrucció.

" Id. 2.^{on}, id. de Socors Mútuus.

" Id. 3.er, id. de Propaganda Autonomista.

"Tresorer.

"Bibliotecari, y

"Secretari general.

"Pels mateixos Estatuts se crearen les tres esmentades seccions permanen- tes d'Educació y Instrucció, Socors Mútuus y Propaganda Autonomista que, com expressa'l seu nom, tenen a son càrrech, respectivament, tot lo que fa referencia a educació y instrucció, previsió y socors entre'ls socis y propaganda dels ideyals del Centre y de les aspiracions catalanes.

"Cada una d'aquestes seccions té dintre sa finalitat vida absolutament - autònoma, regida per una Junta de Govern y Estatuts especials, ab delega- ció en el Concell directiu, cabals propis, y tot lo que un organisme ne- cessita pera viure y desenrotllarse plenament.

"Ademés s'estableixen seccions especials ab un patró paregut, si be de-

pendint de les seccions y ab delegació en les Juntes de les mateixes, ab direcció propia, pera que's dediquin a una especialitat determinada, com les que ja avuy existeixen, nomenades seccions especials d'Sports y Excursions, de Taquigrafia y delegació en la quinta de salut 'La Aliansa'.

"Això fet, al cap de poch ens trasladarem al carrer de Montjuich de Sant Pere, ahont ens instal·larem ab més comoditat; al comensar el curs de 1904 aumentarem les càtedres ab les d'Anglès, Geografia Comercial y reforma de lletra; les classes s'ompliren a desdir; crearem la Biblioteca que desde llavors sigué una altra preocupació nostra; ab una regular sala d'actes, cel-lebrarem meetings, organisarem conferencies y la nostra Institució anava prenent forma y aires de bella cosa; allí hi passarem dos cursos y al finalisar el de 1905 a 1906, el rau-rau de fugir d'aquell lloch que s'enxiquia comensà a atormentarnos. Algú va parlar llavors de passar al grandios hostatge que avuy ocupem y tots estiguérem conformes en que no podia ser per la magnitud de l'empresa; mes després, ambiciosos y atrevits, ens diguérem: isi ho podíem conseguir quin bell esplet pel Centre! y sense pensarnoshi més, convocarem als companys a Concell general extraordinari y aquest acordà per inmensa majoria que's fes el cambi. ¡Sembla un somni! Firmarem contracte per 5 anys a rahó de 8.500 ptes. anyals de lloguer. Al Septembre de 1906 passarem a ocupar el primer pis y'ls baixos de la casa n.º 35 del carrer Comtal, y en un mes y mitj de serhi aprovarem 500 propostes de socis y encara avuy no ha parat la progressió.

"Escolteu ara quina es la vida actual del Centre.

"Tenim 8 sales ben espayoses y ventilades, nomenades: 'Verdaguer', 'Pi y Margall', 'Doctor Robert', 'Ramon Llull', 'Pau Clarís', 'Aribau' y 'Miquel Servet', en les que hi tenim instal·lades classes diaries de 9 a 10 y de 10 a 11 de la nit; la Junta de la Secció d'Educació y Instrucció es la que té a son càrrech l'organisació, direcció y administració de les Escoles Mercantils Catalanes, constituïdes per les següents càtedres:

Llengua catalana, a càrrech del professor D. F. Kirchner.

Llengua italiana, a càrrech del professor Antoni Ciuffo.

Llengua alemanya, a càrrech del professor Roland Schumm.

Llengua anglesa, a càrrech del professor Eugeni de Vandrey.

Llengua francesa, a càrrech del professor L. Lorenzi.

Alarb, a càrrech del professor A. Davoud.

Esperanto, a càrrech del professor F. Casanovas.

Aritmètica a càrrech del professor Joseph Sala.
 Teneduria de llibres
 Policaligrafia
 Càlcul mercantil, a càrrech del professor Eugeni Bargés.
 Taquigrafia catalana, a càrrech del professor Joan Bernadell.
 Taquigrafia castellana, a càrrech del professor, Francesch Fornés.
 Geografia comercial, a càrrech del professor Rossend Serra y Pagès.
 Dibuix industrial, a càrrech del professor Jaume Galobart.
 Teoria de teixits, a càrrech del professor Joan Feu.
 Química Industrial y Laboratori, a càrrech del professor Joan Viza.
 Economia política, a càrrech del professor Wifret Coroleu.
 Correspondencia mercantil, a càrrech del professor D. Joseph Fiter y In-
 glès.

"Aquestes classes son absolutament gratuïtes. Per aquest curs s'extengue ren 950 matrícules. Tenim creades 10 classes a disposició de 10 companys que per la manca de cabals no poden esser socis del Centre y tinguin necessitat de concórrer a nostres Escoles. A fi de curs els deixebles més aprofitats presenten a la Junta de la Secció, ab la sanció del respectiu professor, una mostra de llur aplicació, consistent en un trevall de calligrafia, de comptabilitat, de llibres comercials, de documents de cambi, actes, estadístiques, planols geogràfics, vies comercials, ressenyes històriques, originals y traduccions en llengües catalana, francesa, anglesa, alemanya, italiana, esperanto, arab vulgar, taquigrafia catalana y castellana, dibuixos a propòsit per la fabricació de teixits y estampats, etcètera, etc., ab tot lo qual la Junta l'any passat comensà lo que temps a venir serà un important 'arxiu escolar'.

"Tenim també una espayosa sala de gimnasia ahont totes les nits de 9 a 10 y de 10 a 11 baix la direcció d'un professor els socis cuyden de son desenrotllo físich; una altra sala d'esgrima a càrrech també de professor; tir a la rodella; un espayós pati ab jochs de pilota y de bitlles y altres; casi totes les festes del any s'organisen excursions a diferents llocs de Catalunya d'esbarjo unes, científiques o de resistencia les altres, a peu o en bicicleta; la Secció de Sports y Excursions ha establert y fomenta una 'col·lecció geològica y arqueològica'.

"Tenim además una Sala-Biblioteca, actualment ab 400 volums, entre ells lo mellor que podem adquirir de lo que produeixen les lletres catalanes, diccionaris per consulta, diaris y revistes catalans y estrangers, obres

castellanes d'alguns autors de fama, procurant que, si no la quantitat, - que això no's fa més que ab el temps, al menys la qualitat de les obres acusi una cuydada selecció que fassi que'ls socis puguin en la Biblioteca esplayar ses aficions o apagar la set d'estudi.

"Tenim una grandiosa sala d'actes, una hermosa sala de Junes, lloc destinat a la secretaría general del Centre y una sala a propòsit per cada una de les secretaries de les seccions d'Sports y Excursions, Educació y Instrucció y Socors Mutuels, una bona sala de café y totes aquelles dependencies accessories necessaries.

"La nostra Secció de Socors Mútuus, de la que no'n poden ser més que'ls socis del Centre y d'aquests no més els que vulguin, pagant una quota a part de 6 rals al mes, dona assistencia mèdica gratuita y 5 pessetes -- diaries de pensió en cas de malaltia, durant 75 dies; dona 75 pessetes - al mes, durant 2 mesos, en cas de vagansa forcosa y moralitat provada; - paga una quantitat que varia segons les circumstancies en cas defunció; té establert un registre de col·locacions; proporciona'l dret d'estansa en la 'Quinta de Salud la Alianza' ab totes les ventatges que's deriven de la calitat d'associació federada com ho es la nostra d'aquella hermosa institució.

"La Secció de Propaganda Autonomista organisa vetllades artístiques, mitins, conferencies literaries, d'història, comercials, d'higiene, polítiques y d'educació. Representa al Centre en tots aquells actes de vida catalana en qu'es sollicitat son concurs o l'exigeixen les circumstancies; organisa tot lo que fa relació ab les demás entitats de caracter o tendencies anàlogues; l'hermosa bandera que'ns presideix es deguda a son esforç y a la constancia de tres anys.

"El Centre sosté vida contínua de relació ab tots els organismes y representacions que signifiquen quelcom en nostre moviment de reivindicacions patriòtiques; té sempre la porta oberta per rebre com germans a tots y a tot lo que representa quelcom en la grandiosa manifestació de la nostra vitalitat; el filòlech sapient, l'artista inspirat, el pacient folklorista, el colegi, l'orfeó sembrador del art y del sentiment en ses formes més acabades; troven aixopluc plahent sota les voltes del nostre casal.

"Aquest esplet de vida ens ha conquistat la consideració general y'l nostre nom ha anat més enllà de lo qu'esperavem; els nostres companys de Sa

badell s'han constituït en associació en termes ben pareçuts a la nostra; de més enllà de Catalunya hem rebudes mostres de la consideració en que s'ens té; han sol·licitat personal directament del nostre Centre y -- l'han acceptat cases de Suïssa y Alemanya. El consolat dels Estats Units ens ha oficiat preguntantnos pel modo d'esser del nostre Centre, la forma en que's sosté, si reb subvencions del Estat y de quan data l'establiment de nostra càtedra d'arab.

"El Centre consta avuy de 1.400 socis; aquets estàn classificats en actius y protectors.

"Per ser soci actiu, s'ha de ser dependent del Comers o de l'Industria y pagar 6 rals de quota mensual.

"Protector ho poden ser totes les persones o entitats comercials y la quota es voluntaria. Els socis d'aquesta classe no abunden per dissort; sols han sigut algunes benemèrites cases y prestigioses personalitats -- les que s'han fet càrrech de lo molt que, com se veu, som mereixedors de la protecció d'uns y altres. Rebem ademés subvencions del Ajuntament, Diputació y Associació Protectora de l'Ensenyansa Catalana.

"Ab les noticies apuntades, si no en la forma bella y acabada que's podria demanar tenint en compte l'importancia del assumpte, donades al -- menys ab la major fidelitat possible, se veu que'l Centre Autonomista de Dependents del Comers y de l'Industria realisa una obra trascendental y aixís ho volem fer constar encara que nostres paraules se puguin titllar d'inmodestes; vinguerem a la vida per omplir un buyt social, y avuy que ja'ns adonem de que representem quelcom en el concert de les forces efectives, tot afermantnos en nostre ideal definitiu, ens considerem ab dret de dir ben alt: 'ija som!'.

"Y ara podria donar per finida ma tasca. Mes avans d'acabar permeteume -- que torbi per breus moments vostra prehuada atenció.

"Ja habeu vist lo que portem fet y com ho hem fet; això es bona garantia de lo que farem en avant. Serà nostra preocupació constant dur el Centre al assoliment d'una vida plena superior; volem fer d'ell un temple ahont l'associat hi sadolli ses ànsies de perfeccionament individual y col·lectiu; volem que d'ell ne surtin dependents ab bell tirat d'homes professionals, homes arranjats ab l'esquisida flòr de la ciutadania; que portin a tot lo que'ls rodegi l'empenta de sa gran voluntat y la feconditat de ses iniciatives; esperem conseguir, refugint sempre tot medi de violen

cia, que'ls homes que gaudeixen la direcció dels negocis, afillantse la nostra obra civilisadora, cedeixen quelcom de lo que a nosaltres ens pertoca, de lo que'ns fa falta, de lo que'ns correspon considerantnos els - cooperadors importantíssims de sa acció. Procurarem fer entrar a la consciencia dels ciutadans la convicció de que si nosaltres trevallem per la nostra perfecció, en profit de tots, també som mereixedors de fruhir el benestar, trovant en nostra vida de treball y honradesa la satisfacció - de nostres necessitats, y qu'això, foragitant poruchs egoismes, no's consegueix més que ab la remuneració deguda y ordenada distribució de nostres esforços.

"Aquets son nostres desitjos y demanem ser compresos y ajudats per tots els homes de seny clar y cor sà.

"Aquest es l'ideal que'ns empeny per nosaltres y per Catalunya. Per nostra aymada Catalunya que volem veurer rica de llibertats y plena de tolerancia y tresors d'emancipació, per nostra patria que volem veurer triomfant.

"Barcelona, 29 Mars de 1908"

("Acció" dels mesos d'agost de 1908, p. 3-4; d'octubre de 1908, p. 4; de desembre de 1912, p. 5 i 6; de gener de 1909, p. 4; de febrer de 1909, - p. 4; de març de 1909, p. 4; d'abril de 1909, p. 7 i 8.)

EL CATALANISME NO POLITIC

"CONFERENCIA

donada'l curs passat (el 22 d'octubre de 1908) pel soci En Antoni Roca y Codina actual president de la Secció Permanent de Socors Mutuats d'aquet Centre. Dita conferencia forma part de la tanda que sobre 'Catalanisme' organisa l'anterior Junta de Propaganda Autonomista. En ella'l company - Roca, exposa son criteri particular en una materia de tanta importancia per aquet Centre, per sos socis y per Catalunya tota. En aquet treball - hi traspua la sinceritat y la fe en el pervindre que son les més fortes característiques del nostre company; en ell hi es tractada l'història de nostra patria ab aquell criteri recte ab que hauria de ser capida per - tots els fills de Catalunya.

"Va dir aixís en Roca:

"Benvolguts consocis:

"Encare que tinch l'honra d'esser soci d'aquest important Centre, quina Junta ha tingut l'amabilitat de cedirme pera avuy aquet lloch desde ahont vos dirigeixo la paraula, y malgrat que també pertanyo a altres entitats autonomistes de nostra capital, en aquest acte no porto la representació ni la veu de cap d'elles, y per lo tant sols vinch a dirvos la meva opinió particular sobre'l Catalanisme, opinió qu'en sentit general ve a esser el criteri o orientació defensat per l'"Unió Catalanista".

"El volguer parlarvos d'aquet catalanisme que ben bé podem anomenar de - no polítich, ha sigut un dels dos motius que'm portaren a escriure aquet treball, que per esser fet meu ha de tindre molts defectes de construcció, però no dupto que per altre part vos donarà a comprendre lo convenut que estich de la bondat del nostre ideal, del desitj que tinch de - que nostres propòsits se tornin quant avants realitats, y del gran carinyo que sento pera totes les coses de nostra estimada Catalunya.

"Jo crech qu'en una època com aquesta, es d'absoluta necessitat recordar a n'el jovent la feyna que s'ens imposa, pera aixecar l'edifici català, que sols nosaltres mateixos podrem construir, car jamay els de fora casa ens el farien com el volem.

"El segon motiu que m'ha portat a dirigirvos la paraula, es les ganes -

que tinch de desvetllar l'esperit democràtic entre nosaltres.

"Sí, companys, es hora ja de que nosaltres, el poble, els que només som soldats d'aquesta creuada autonomista, els que no ocupem cap càrrec públic però que seguim d'aprop y ab entusiasme nostre moviment català, donguem la nostra opinió y diguem de la manera que entenem y volem el catalanisme.

"No hi hà necessitat d'esser orador ni escriptor pera manifestar públicament un criteri, sinó que n'hi hà prou ab estar ben convenut y posseït de l'idea que's defensa.

"Aixís jo desitjo y prego a tots els que m'escolten, que a no trigar gay re vinguin en aquet mateix lloch, a dirnos lo que pensen sobre'l Nacionalisme català, ja que l'opinió del poble en terra democràtica, es la que deu marcar l'orientació que han de seguir nostres directors pera reconquistar l'autonomia de nostra estimada patria.

"EL CATALANISME NO POLITICH

"Es tanta la desorientació produïda en el nostre poble per el castellanisme introduït a Catalunya ab motiu dels fets polítics ocorreguts en l'Estat espanyol durant el segle XVIII y la primera meitat del XIX, que sols podia resistirla y podrà vèncerla, una rassa forta y determinada com ho es la catalana.

"Aquesta desnaturalisació del nostre esser, es lo que va portar després aquet indiferentisme que encare pateixen molts pera tot lo de casa nostra; aquesta castellanisació es lo que ha dificultat y dificulta encare la propagació y comprensió del catalanisme.

"Es clar que si poguessim fer cas de les apariencies, ben bé podríem dir qu'hem arribat a la vora el cim de nostres aspiracions, ja que avuy día a Catalunya y especialment a Barcelona, gairebé no hi ha ningú que no's digui autonomista, regionalista o catalanista. Y en prova de que es cert lo que dich, recordis que fins els més anticatalans s'anomenen autonomistes en les planes del seu diari.

"Però, ara bé; les apariencies moltes vegades enganyen, y la realitat dels fets ens demostra que no es or tot lo que llú.

"Així veureu com molts que's diuen partidaris de la llibertat, cohibeixen la dels altres, volguent imposar el seu pensar o sectarisme roig y antireligiós, alguns moltes vegades ab els avensats procediments del ga-

nivet y el revòlver.

"També'n trovareu d'altres, que's diuen defensors de la nostra autonomia, de les nostres llibertats, però això sí, en materia religiosa son fanà-- tichs y per lo mateix absolutistes, volent que tothom pensi com ells, y si algú pensa de diferenta manera, el declaren enemich y per lo tant si poguessin li negaríen el pa y l'aigua com si no fos fill de Deu.

"Y per fi, si sou observadors, en coneixereu molts d'altres que's diuen catalanistes, y tracten com esclaus a tots els que tenen sota seu.

"Tots aquets defectes com altres de que adoleix encare molta part del nostre poble, son fills del seu estat morbós causat per la esmentada desorientació y per la defectuosa ó viciada instrucció que ha rebut fins avuy.

"ORIGENS Y CAUSES DEL CATALANISME

"Y aquesta desnacionalisació junt ab el desconeixement de nostra Historia per part del poble, al realisarse en aquests últims anys el desvetllament o moviment polítich que més tart portà la Solidaritat catalana, ha pro-- duit entre'ls catalans una desorientació tan gran y una confusió tan gros sa respecte l'origen, causes y finalitat del Catalanisme, que crech avuy més necessaria que may una propaganda constant y radical, pera evitar - que concient o inconcientment se capgiri per complet nostre ideal.

"El catalanisme no es una negació o protesta sistemática com molts se - pensen, ni es un nou partit polítich que pretinga enfilarse'l poder pera exercir l'hegemonía del Estat y desde allí mangonejar els destins d'a-- quet, encare que ab diferents procediments que avuy, però sempre contra-- ris a la verdadera voluntat del poble.

"L'Historia de nostra terra, aixís com les lleis, monuments y tot lo de-- més que hem heradat de nostres avanspassats, ens diuen y demostren ab - tots els detalls que Catalunya a l'edat mitja quan era governada per sos fills, no solament arribà a esser un dels pobles capdevaners de la civi lisació en aquella època, sinó que era també la nació més lliure, disfru tant els catalans d'aquell temps d'unes llibertats tan amplies y comple xtes, que tothom que ho llegeixi no sols s'entussiasmarà, sinó que adhuc se convencerà de que'l nostre poble no necessita que vinguin redemptors y menys polítichs d'ofici de fora casa a explicarli com se practica la lli bertat, ja que de casa nostra n'han sortit els més grans mestres, entre'ls

que sobressurt el gran rey Jaume I el Conqueridor.

"Tota la primera part de la nostra Historia, o sigui desde'l segle IX en que fou nombrat el primer Comte de Barcelona Wifret lo Pilós, fins la mort en el segle XV del últim rey Català Martí l'Humà, està plena de gestes glorioses pera la nostra patria, y de fets que demostren palpablement la prosperitat y civilisació que durant aquells segles se desenvol·là a Catalunya.

"Però després vingueren els fets de l'època que podem anomenar la segona part de nostra Historia, època que comensà'l morir sense succeció l'esmentat rey Martí l'Humà; fet que motivà el per nosaltres funest Parlament de Casp, quins compromissaris havien de deliberar y proclamaren al rey castellà Ferràn I d'Antequera pera governar la Confederació Catalano Aragonesa.

"No m'entretindré pas a explicarvos si va esser legal o no l'esmentada proclamació, cosa que ben clarament ens demostren els historiadors d'aquella època, però el que si convé recordar y no oblidar, es que allavors ja va comensar la protesta que avuy ne diem catalanisme.

"Els catalans concients del segle XV coneixedors del caràcter y costums castellanes, sens dupte ja preveien que no lligaríia ab el nostre modo d'esser eminentment pràctich y enemich de l'esclavitut.

"Y aquella protesta comensada fa cinch segles, malgrat els titànichs esforços qu'ha fet Castella pera desnacionalisar Catalunya, s'ha anat mantenint fins are ab més o menys forsa y fent més o menys remor, segons l'estat y circumstancies en que s'ha trovat nostra terra, durant el transcurs d'aquestos cinchcents anys.

"Ara bé; y quins han sigut els factors més importants qu'han aguantat durant tants de segles el caliu de nostra protesta?

"Primerament perque una rassa com la nostra encare que's desnacionalisi no pot morir may; sobre tot si com en el cas nostre, té tant marcades algunes característiques, entre les que sobressurt l'idioma propi.

"Segonament, per la incompatibilitat, es a dir, per les grans diferencies que hi ha en tots conceptes entre'l caràcter català y castellà.

"Y tercerament, la poca tàctica y mala intenció qu'han tingut en tots temps els governants espanyols pera tractar Catalunya.

"Els fets que s'han desenvol·lat a Catalunya desde qu'entraren els caste-

llans a governarnos fins a nostres dies, son proves evidents de lo que -
 acabo de dir, però com que'l meu treball no té per objecte explicar His-
 toria, solsament diré, perque podem ben bé afirmarho, que d'allavors en-
 sà may més hi ha hagut tranquil·litat en nostra terra.

"iY com era, ni es possible que visquem tranquils, si desde'l segle XV -
 fins avuy no han fet rès més que anarnos prenent y privant tot lo bò que
 teníem y que més estimem!

"Varem unirnos baix la base d'una completa igualtat y utilitat recípro-
 ca, y malgrat el tracte fet, unes vegades per la forsa y altres ab diplo-
 macia:

"Se'ns ha prohibit y fins insultat de mala manera nostra llengua, obli-
 gantnos en tots els actes oficials a usarne un'altre.

"Se'ns han privat o desautorisat nostres lleys, que naturalment estaven
 identificades ab nostre modo d'esser, tant en materies polítiques com ad-
 ministratives, mercantils, etc.

"S'ha volgut esborrar d'una plomada nostra Historia, obligantnos a consi-
 derar oficialment com a propia, la d'unès regions que en altre temps rès
 teníen que veure ab nosaltres.

"Se'ns va imposar el servey de quintes o lleves, malgrat haverne sigut -
 sempre contrari nostre poble.

"Y en fi, pera pago de tant mal tracte, cada vegada que havem reclamat -
 justícia, se'ns ha contestat ab desprecis, insults o persecucions.

"Y no's digui pas que actualment s'hagin cambiat els procediments, ni's
 vulgui fer veure que avuy el nostre poble sigui tractat ab la considera-
 ció que per tots conceptes se mereix, car tenim malauradament proves ben
 recents que demostren tot lo contrari.

"Les lleis d'excepció que com tothom sab s'han dictat contra Catalunya;
 les contínues suspensions de garantíes a Barcelona y altres llocs de -
 nostra terra, de les quals ja'n protestaba el general Prim l'any 1851; -
 sos tractats de comers ab l'estranger protegint sa agricultura a cambi -
 de perjudicar la nostra industria; l'empresonament de molts companys nos-
 tres; la llei de les porteríes, que com tot lo d'ells no pot esser més -
 centralista; y per fi, perque no dirho, la que s'està fent d'Administra-
 ció local, que tal volta podrà satisfer an els regionalistes que han --
 pres part en sa confecció, pera allò que diuen que no hi ha cap pare que

vulgui veure els defectes dels seus fills, però jamay acontentarà an els catalanistes sincers y convensuts, car no's necessita esser molt expert y sí sols mirar el projecte desapassionadament, pera comprendre que l'objecte d'aquella llei no es altre (si es que s'aprova) que restar forses al catalanisme.

"Totes aquestes coses y altres que per esser també recents estàn a la me^u memoria de tots, demostren ben clarament lo que poden donarnos els governs del Estat. Una gent que han sigut sempre y son encare avuy centralistes y unitaristes, car ho demostren ab tots els seus actes, ¿es possible -- que'ns donguin de bon grat el més insignificant principi d'autonomia?

"El contrassentit no pot esser més gros, y com que ja estem cansats de - pidolar, puig que jamay han sigut ateses les nostres moltes reclamacions davant dels poders públichs, creyem que'l nostre primordial treball es - fer catalans concients de llurs debers y drets, sense perdre el temps en conxorxes y baixeses indignes, que sols serviràn pera fer desconfiar y - desorientar més y més al nostre poble.

"ELS CONTRARIS Y INDIFERENTS DEL CATALANISME

"Y es de verdadera necessitat y obligació l'ensenyar, propagar y fer com^u pendre a tots els catalans ab la major riquesa de detalls y proves possi^u bles (que no'n manquen) nostra Historia y nostra afirmativa protesta, - puig que sols aixis tindrà el nostre ideal la forsa necessaria disminuint el nombre de contraris y indiferents del catalanisme.

"Deia un día el gran Guimerà en un dels seus magistals discursos, deta^u llant els únichs enemichs que pot tindre el catalanisme dintre de Catalu^u nya:

"'Desconteu la plana major y la patuleya del caciquisme; desconteu una - part dels forasters que han vingut d'altres nacionalitats d'Espanya a es^u tablirse a Catalunya y son desagrehits a la terra que trepitgen y al pa^u que hi menjen, posantse al costat dels enemichs nostres; desconteu els - fills poruchs del nostre país que han nascut ab ànima de dòna y son la - rêmora sempre de totes les grans causes; desconteu els que viuen per viu^u re, sense altre sentiment que la satisfacció del goig personal, volent - ignorar que hi ha sers que sofreixen y que per egoisme res volen moure; desconteu a un grapat de polítichs de més o menys bona fè que ja s'aca^u ven y quatre vells que no volen un cambi en res que ells no promogan'.

"Y no hi ha dupte, el nacionalisme català te encare moltíssims y tindrà

sempre quelcuns de aquets contraris; car tots els que han fet y procuren fer la seva riquesa per els medis indignes; tots els que viuen del vici y del favoritisme gandulejant; els que cobren del Estat sense fer res, y tots els que pera disfrutar y divertir-se, ho han de fer també sempre dintre del vici y de la bruticia, difícilment voldrà seguir la nostra via, perque'l triomf del nostre ideal de sanejament y civilisació, fóra la seva mort, ja que'ls treuria el seu principal element de vida, qu'es com treure an el peix fóra de l'aigua.

"Son també contraris al nostre catalanisme, tots aquets senyors panxacontents governamentals, que's diuen la gent del ordre y que molts d'ells - per llur posició econòmica se pensan esser en tots conceptes superiors, sent així que en sa majoria, per llur actitud, no son res més que un des-
torb pera la marxa ascendent y prosperitat del nostre poble. Tan si el país està atrassat, incivilisat, com si va enredera, com si anés endavant, ells ja menjén y dormen bé, per lo tant el que tingui gana que se la passi. D'Historia no'n volen saber res; sols coneixen un xich per alt y encare malament la d'Espanya que van apendre al col·legi, y encare'ls sobra. ¡Què vol dir fer sacrificis pera la prosperitat de la patria! -- Ells no tenen altre patria que llurs conveniencies y la butxaca.

"Y per fi, son també nostres contraris (per cert, els més detestables), els vividors de la política que'ns envien y mantenen desd'allà dalt, pera ensarronar (aquesta es la paraula) a molta part de nostre poble honrrat però inconcient, que s'escolta la veu de qualsevol xerraire d'aquets que no parlen que no mentin.

"Després hi han els que podem dirne indiferents (molts d'ells industrials y comerciants) que diuen que no volen saber res de política, per que per ells tot això es perdre'l temps, que sols volen empleyar en el negoci.

"Es clar que aquets senyors quan s'aprova algun tractat de comers d'aquells que perjudiquen el nostre tràfeh o quan pugen injustament alguna contribució o impòsit que'ls toca directament la butxaca, s'enfutismen y diuen mal dels governants espanyols.

"Però ficxeushi, no més se recorden de Santa Bàrbara quan trona.

"Ells no veuen, y convé felshi entendre, que l'autonomia es l'únich remey que pot curar tots aquets mals, car es una cosa ben clara y manifesta, que per anar bé, cada poble ó nació s'ha de fer ell mateix les lleis

segons les seves costums y necessitats, y que per lo mateix no es possible ferles ben fetes, tallantles ab un mateix patró desde Madrid, pera aplicarles després igualment a totes les diferentes regions que formen avuy l'Estat espanyol.

"Els veuen que'l país no va com deuría, però com que encare (vergonyós es dirho) no s'han dat compte de perque son catalans, resulta que no comprenen que la culpa de tots els mals que patim ve única o principalment del centralisme.

" Y si volen un exemple d'aquesta afirmació, no més tenen que mirar l'atràs o decadencia y ensorrament del gran Imperi rús governat per l'absolutisme y la prosperitat y civilisació dels Estats-Units d'Amèrica ab govern autònomich.

"CATALANISME Y REGIONALISME

"A molta gent d'altres regions els molesta la nostra idea principalment perque'ns anomenem catalanistes; puig ells interpreten qu'es un egoisme nostre y que sols volèm pera nosaltres el benestar que'ns ha de reportar la llibertat o autonomia que reclamem.

"Aquest egoisme podem nosaltres contestar y provar categòricament qu'es fals.

"El nacionalisme català en tots els seus actes y manifestacions més importants ha fet públich sempre ab la sinceritat que caracteriza la nostra rassa, que desitjava l'autonomia integral pera Catalunya, pera totes les demés regions d'Espanya que la volguessin, així com pera totes aquelles nacionalitats del mon que's trovin oprimides o esclavizadas.

"Nosaltres volèm que totes les nacionalitats per petites que siguin -- (puig que'l tamany no fa la qualitat) se governin y administrin tot lo seu segons les seves costums y necessitats, federantse després les unes ab les altres si així els convé per els assumptes internacionals.

"Aquest es en síntesis general l'objecte del nostre moviment, del qual ja fa molts anys venim fent públiques manifestacions y no obstant les demés regions en lloch d'ajudarnos s'han mostrat sempre sordes, indiferents y fins contraries a la nostra propaganda autonomista, arribant moltes vegades fins a insultar a Catalunya d'una manera tan descarada, que sembla talment que siguin ells els que vulguin separarla d'Espanya, y això que sempre ab tanta inconciencia o mala intenció tenen a la boca aquella fra

se de l'integritat de la patria espanyola.

"Hi ha encare un'altre motiu més important pera no creure en que's pugui implantar el règimen autonòmic per un igual a tota Espanya, y es el - caracter y costums o manera de viure de les altres regions.

"A Catalunya per esser un poble essencialment industrial y comercial, hi ha molta feina, se treballa molt, y per lo mateix el català per regla general treballant se guanya la vida, sense necessitat de favoritismes y - caciquismes, que per una banca sembla qu'afavoreixin al home, però per - l'altre y en realitat sols li reporten obligacions, servilismes y baixes - ses que'l converteixen en un esclau del seu protector.

"Aquest mal qu'acabo d'esmentar es el que com tothom sab, encare existeix en gran manera, en moltíssimes, en la majoria de les regions. Y els habitants de totes aquestes regions estan disposats a combatre y treure de sobre aquet funest caciquisme, que ben bé en podríem dir feudalisme?

"En la majoria de llocs, nosaltres creiem que no, perque fins ho necessiten pera viure, ja que'ls manca altre medi millor.

"Además, la rassa castellana es idealista y somniadora tal com la retrata en Cervantes; es per lo mateix enemiga de les realitats y partidaria del mando dominant y absolutista, completament contrari a la llibertat o autonomia que nosaltres prediquem.

"Y en fi, volèu proba més palpable de que aquella gent no estan per regionalismes ni autonomismes, quan després de tants anys de centralisme, encara no han aixecat una veu forta de protesta, com la que tantes vegades y de tantes maneres havem fet sentir els catalans.

"Llur indiferencia y passivitat suicida, sols pot explicarse de dugues maneres. O confessant llur inferioritat de rassa, ja que no tenen prou voluntat y forsa pera protestar del centralisme que'ls ofega, o declarant francament que's troven bé ab l'esmentada centralisació y que prefeixen la vida d'esclau que la llibertat.

"L'Historia de Castella'ns ensenya qu'als seus fills sempre'ls ha agradat conquistar terres, pera després trepitjarles sense compassió, fins - el día que per son mal tracte les han tornat a perdre. (Vegis lo succet ab les Républiques del Sut-amèrica, Cuba y Filipines).

"Convencuts per l'experiencia, del poch ressó qu'han tingut en altres llocs d'Espanya les nostres idees, y convencuts també segons he esmentat pels datos recullits, de les diferents maneres de viure y de pensar que hi ha dintre l'Estat espanyol, no es estrany que'ns declarèm francament catalanistes o nacionalistes catalans, sense perdre'l temps en volguer propagar un regionalisme d'igualtat espanyola que jamay podrà tindre aplicació ni utilitat.

"Les úniques regions que poden sentir y cooperar (si's desvetllen) la nostra causa, son Mallorca y Valencia; perque son pobles, encare que molt castellanisats, que provenen de la mateixa rassa catalana, y Easconia que per sa Historia té aspiracions molt semblants a les nostres.

"LA SOLIDARITAT CATALANA

"Are bé, ¿què es la Solidaritat catalana? Es la unió de tots els catalans, pensin com vulguin en qüestions polítiques, religioses y socials, pera defensar a Catalunya y pera procurarli la autonomia que tant necessita.

"Aquesta es precisament també la definició del moviment nacionalista català, proclamat per l'Unió Catalanista en sa última Assamblea del any 1904.

"¿Quina diferencia hi ha donchs, entre la Solidaritat catalana y el catalanisme?

"Que la primera va neixe en un moment donat ab motiu d'una de tantes vergassades o atropells, comesos per els governants d'Espanya contra Catalunya y precisament perque's va fer tan depressa, es imposible que tots els que la componen tinguin complert coneixement del nostre problema y dels fins que perseguim. Tan es aixís que la majoría dels solidaris son contraris als nostres radicalismes.

"Tot aixó es fill no més del desconeixement que tenen de la doctrina catalanista, la que havem de procurar qu'aprengui tothom, procurant al ensemps que si's vol fer política, se fassi a la catalana, ab el cap alt, ab la veritat y noblesa de mires, may ab componendes, enganys ni baixeses.

"La nostra victoria solsament podrà esser quan arribèm a formar d'una manera efectiva (no ficticia com es are) la Solidaritat nacional catalana de tots els fills de Catalunya, tan si son republicans, carlins com mo--

nàrquichs, encare que siguin catòlics, protestants, espiritistes o lliure-pensadors, puig aquesta germanò y mutua tolerancia serà'l millor símbol de nostre civilisació.

"REPUBLICANS O MONARQUICHS

"S'estranyen molts de que els catalanistes radicals hagin dit sempre que no tenien cap preferència per la monarquia ni per la República.

"La cosa es ben clara y natural; de monarquies y de repúbliques n'hi han de moltes menes, y una república unitaria es tant detestable com un govern monàrquich centralista.

"Nosaltres som avans que tot catalanistes y per lo tant serem amichs y partidaris del govern que'ns dongui o pacti ab nosaltres la autonomia integral de Catalunya, tant si aquell fos monàrquich com si fos republicà.

"Per el contrari tot govern centralista, tant si es també republicà com monàrquich, serà sempre enemich nostre irreconciliable, perque estem completament convensuts, de que'l centralisme cohibeix els drets y llibertats tant dels pobles com dels homes y per lo mateix es atrassat y anti-humanitari.

"No es precisament un cambi de monarquia ni l'implantació d'una república lo que curará nostres mals, sino el cambi total de sistema, ensorrant per sempre mes l'unitarisme o centralisme y formant un Estat compost o Confederació que respecti les llibertats, costums, lleis y llengua de cada rassa o poble.

"Es hora ja de que escarmentem y siguem mes pràctichs.

"iQue'n treuriem de cambiar els homes, si'l sistema fos el mateix!-Fugir del foc per caure a les brases y en el fons res més que perdre'l temps.

"EL NOSTRE PROGRAMA

"Lo que volèm els catalanistes ben clarament està exposat en les cèl·lules Bases de Manresa. Aquelles bases que tant brillantment va exposar al Congrés del Estat el malaguanyat Dr. Robert, y que son per ara l'únic y verdader programa catalanista, malgrat qu'alguns senyors les prenguin y les deixin, les trepitjin y se les fassin seves, segons els convinga per l'arreglo de programes mínims ab el Poder central.

"Nosaltres volèm per Catalunya un Poder regional ab tota l'extensió y

totes les atribucions necessaries pera que ella pugui constituirse y governarse mantenint el temperament expansiu de sa legislació y segons - ses necessitats y son modo d'esser, tota vegada que Catalunya te persona litat propia y ben definida que li determinen son idioma, ses lleys, ses costums y sa historia'.

"Volèm que la llengua catalana sigui la única que ab caracter oficial - pugui usarse a Catalunya, lo mateix qu'en les relacions ab el Poder central'.

"Volèm Corts catalanes, no sols per estatuhir legislació civil, sino - tot quant se refereix al règimen intern de la nostra terra'.

"Volèm que siguin catalans tots els que a Catalunya desempenyin càrrechs públichs, fins tractantse dels governatius y administratius que desempenyin del Poder central'.

"Volèm ser àrbitres de nostra Administració en tots sos rams y manifestacions y que Catalunya pugui fixar ab plena llibertat les contribucions y impòsits'.

"Y volèm, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit espanyol per medi de voluntaris o diners, suprimint en absolut quintes y lleves en massa y establint que la reserva regional forzosa presti servey tant sols dins de Catalunya'.

"Estats tan civilitzats y potents com Anglaterra y els Estats Units tenen establert el servey militar voluntari.

"Aquest es el nostre programa qu'hem de procurar plantejar treballant - sense repòs; aprenent, ensenyant, desenmascarant als vividors de la política; fugint de conxoryas indignes; portant la moralitat a tots els indrets de Catalunya; purificant la administració pública; avensant en el camí de la consideració que'ns hem conquistat pera que tinguin lo que's mereixen nostres ideals; tot això y sempre ab major dalè, fins arribar - al plantejament complert y franch del Catalanisme'.

"LA LLENGA CATALANA

"Es cosa ja sabuda qu'un dels signes mes característichs d'una rassa es el seu idioma y per lo tant la prova mes evident de que existeix una nacionalitat, es que tinga sa llengua propia.

"Com que Catalunya's trova en aquet cas, es necessari qu'ens ocupèm d'a-

questa qüestió per nosaltres de grandíssim interès, puig es precis donar a entendre a tots els catalans el dret que tenim a fer respectar per els de fora casa la nostra llengua y la obligació que tenim també d'enaltir y popularisar el nostre idioma usantlo en tots els actes de la nostra vida a fi de que no pugui esser postergat per un altre imposat per la forsa.

"La llengua catalana prové ja del segle IX y per el mateix es tan o mes - antiga que la castellana.

"No cal dir donchs, que tenint nostre idioma la mateixa o mes antigüetat, no pot esser l'una filla o dialecte de l'altre y per lo tant ab el mateix dret qu'alguns ignorants o mal intencionats han dit que'l català es un dialecte, nosaltres podríem dir que'l castellà també ho es.

"Nosaltres ens estimem y hem d'estimarnos ab tant entussiasme el nostre idioma català, com els castellans el seu, com els francesos el seu y els anglesos el seu, etc.

"Y això es natural, car no's pot comprendre y es com deya Dant una vergonya, que hi hagi català tant inconcient y mal patriota, que desprecihi - el seu idioma per alabar el dels altres.

"Ademès, nosaltres volèm el català com idioma oficial a Catalunya, no so lament per dret que hi tenim, sino també per necessitat, car son molts - els fills de Catalunya que per sa poca instrucció y poca pràctica, no saben, quant se'ls presenta'l cas, explicar prou be una cosa en una llengua que com la castellana no es la seva, y allavors se veuen privats de resoldre com voldrien, certs assumptes importantíssims de la vida pera despatxar els quals, les oficines del Estat ens obliga a dirho y escriureho tot en castellà.

"Y per provar ab mes claretat y detalls lo que acabo d'esmentar, vuy recordar els mes importants paragrafs d'un article que publicà ja fa alguns anys, el nostre precursor en Valentí Almirall, contestant a n'en Núñez de Arce, Acadèmic de Madrid qu'havía parlat bastant malament de la nostra llengua catalana.

"Deya entre altres coses l'Almirall en l'esmentat article.

"EN DEFENSA DE LA LLENGUA CATALANA PER L'ALMIRALL

"Comenseu para fer una apologia de les llengües locals, y encare que volen aixecar el vel en ales de la poesia, bé prou se coneix que no'ls teniu un carinyo molt intens. No es extrany que no'l sentiu, car no pot -

'saber lo que es l'amor de pare aquell que no ha tingut fills.

"'Vos, nascut a Castella, es a dir, en una Regió quina llengua especial -
'es al mateix temps la imposada com oficial a totes les Regions, no po--
'deu comprendre el carinyo qu'inspira la llengua 'que més arrelada està en
'el cor, perque es aquella en que primerament s'ha sentit', quan se la -
'veu postergada y supeditada a un'altre, que pot alegar en favor ser la
'seva sort, però no son major dret ni els seus merits superiors.

"'El pare que pot disfrutar de llur felicitat junt ab son fill estimat,
'no's dona compte del gran amor que sent per éll, ja que'l trova l'efec--
'te més natural del mon. Pro feu que s'interrompi aquesta felicitat; su--
'poseu que'l fill cau malalt, o que'l fican a la presó, y veureu com l'a
'mor del pare, si no augmenta en realitat, sembla multiplicarse per sos -
'efectos sorollósos.

"'Vos sentiu pera vostra llengua castellana l'afecte suau que mutuament
'se tenen els membres d'una familia felís: pro, poseuvos en nostre lloch.
'Suposeu que nosaltres, els catalans, o altres, posem un día siti a la -
'Ciutat en que viviu; suposeu que, no sent prou nostres forces pera domi
'narvos, ve en nostra ajuda tot el poder de Fransa, y que, malgrat la -
'vostra resistencia heróica, entrem a la ciutat per assalt.

"'Aneu suposant, y figureuvos que nosaltres nos creyem destinats provi--
'dencialment per la Naturalesa pera exercir la Egemonia sobre vosaltres,
'y com a primer signe de superioritat vos imposem nostra llengua.

"'Figureuvos que os troveu innocent devant d'un tribunal, del que depèn -
'vostra vida o vostra honra y que en el moment decissiu, quan fins l'ho--
'me més esquerp trau del sentiment frases de elocuencia que li envejarí--
'an Cicerón y Demóstanes; quan no enrahona la boca, sino l'ànima, un jut
'ge sever, que no compren vostra llengua castellana, vos obliga a defen--
'sarvos en altre que vos sols coneixeu per l'estudi.

"'Imagineuvos que os esteu morint, que os troveu agonisant y que al vol--
'guer fer l'últim acte de voluntat en el mon, al volguer garantir el pà
'de vostres fills y l'honor de vostre nom, del qu'ha de quedar deposita--
'ria vostra esposa, el notari, inflexible, vos diu que no podeu redac--
'tar, vostre testament en castellà.

"'Figureuvos qu'envieu vostres fills a la escola, y al tornar d'ella el
'primer día sentiu qu'esplican a sa mare, no sols que'l mestre els ha es
'plicat la lliçó ab un idioma que no entenen, sinó que'ls ha esparverat

'ab un castell en que s'els amenassa ab un càstich si'ls escapa' una sola
'paraula en la seva nadiua.

"'Figureuvos qu'aneu a una oficina qualsevol y l'empleat vos mira de --
'reull ja que coneixen com a seva la llenga oficial, se creu superior a
'vos, que no haveu arribat malgrat vostres desitjos, a pronunciarla d'u-
'na manera castissa.

"'Imagineuvos qu'aneu al telègraf, y al dirigir una comunicació afectuosa
'al vostre pare absent, l'oficial vos diu que al autor de vostres dies -
'podeu anomenarlo pare, o père, o father, o vater, o pater, o ab qualse-
'vol altre paraula que s'usa en qualsevol llenga o dialecte dels mils -
'que s'enrahonan en el mon, mentres no l'anomeneu padre, tota vegada que
'vostra llenha pròpia es la única prohibida en el telégraf, qu'admet to-
'tes les altres.

"'Imagineuvos... Pro ja n'hi ha prou y no vull que vos imagineu ni vos -
'figureu més de lo qu'he dit. Estich segur que si llegiu aquest escrit,
'al arribar a n'aquet punt, vos haureu aixecat de la cadira impulsat per
'la explosió espontànea de vostra dignitat maltractada.

"'Donchs bé; en aquesta situació per lo que respecta al llenguatge, vi--
'vim els catalans. ¿Com voleu que no estimem nostre idioma y que no apro-
'fitem tots els moments pera protestar contra la tirania injusta de que
'som víctimes?

"'iRetireu, jo vos ho prego en vostre propi interés, el calificatiu de -
'fanático' qu'apliqueu al culte que rendim a nostra llenga!

"'Per que haveu de saber, ja que del vostre discurs se despren que no ho
'sabeu, que el catalanisme no cae en la extravagancia de formular amar-
'gos cargos contra la nacionalidad española por haber fomentado la ense-
'ñanza y el uso del castellano en las escuelas del Principado.'Els càr-
'rechs els fem per havérnosho imposat, per la sola rahó del perque sí o -
'per la de soch el més fort a que'm referia en paragràfs anteriors. El -
'motiu de nostra protesta no es porque's fomenta la ensenyansa del caste-
'llà, sino perquè's prohibeix la del català.

"'Lo natural, lo llògich, lo just es, que les dugues llengues, com co-na-
'cionals y co-oficials siguin ensenyades ab igual carinyo, comensantse -
'en cada Regió per la nadiua dels alumnes, que apendrían després la sego-
'na baix la base de la primera.

"EL CATALANISME ES LA IDEA MARE DE LLIBERTAT Y DE CIVILISACIÓ

"Nosaltres volem la Autonomia de Catalunya a fi de que tots els catalans individualment puguin aprofitarla pera desenvollop les seves iniciatives y energies.

"I diem que'l nostre ideal es el més civilisat, perque nosaltres som els més enemichs de la ignorancia.

"Nosaltres desitjém pera el nostre poble y li procurém per tots els medis que podém, una bona educació y instrucció a fi de que tots els catalans sàpiguen lo que son y lo que poden fer y siguin ciutadans conscients dels debers y drets que'ls portoquen.

"Nosaltres sabém y no oblidém may, que un home ab cultura, bona educació y instrucció's fà sempre respectar pels seus conciutadans y té molta més facilitat o molts més medis de guanyarse la vida que un altre mal educat y ignorant. Donchs lo mateix els passa als pobles; si son cultes y civilisats, si estàn avensats en ciencies, arts, fabricació, comers, en fi, tot allò que dona vida y enriqueix a les nacions, naturalment, molt aviat devenen forts, y encara que algún día tinguin una desgracia, la resisten ab relativa facilitat sense arripar a aclapararse.

"Catalunya té condicions per arribar en aquest lloch y per lo tant tots els catalans que estimem la nostra patria, tenim obligació de treballar y fer tots els medis pera que assoleixi aquesta fortalesa.

"Diém també que'l catalanisme es l'idea mare de la verdadera llibertat - perque nosaltres, els nacionalistes catalans, volem que l'individu, -- quan sigui home, tinga la llibertat necessaria pera poguer utilitzar el seu talent, les seves aptituts y forses ab lo que tingui més disposició, sense que per cap motiu se li posin traves al desenrotllar els seus propòsits.

"En lo que es refereix al treball, l'home que sab la seva obligació deu disfrutar d'una completa autonomia pera realisar-lo, car d'altre manera se li priva l'acció, se li cohibeixen les iniciatives y se li fà perdre la voluntat, convertintlo purament en una màquina.

"Naturalment que aquesta llibertat no ha de traspassar els limits de la llògica, puig de cap manera s'ha d'interpretar en el sentit de que un home pugui fer lo que li dongui la gana, perjudicant o donant un resultat negatiu ab sa gestió, al treball que's proposaba realisar.

"Lo mateix enteném que ha d'esser ab les idees o maneres de pensar, ja sia en política, religió o en qüestions socials.

"S'ha de procurar donar al home uns estudis completament imparcials, sen se donarli una tendència massa marcada de cap mena, a fi de que quan sia major d'edat se decanti y segueixi les idees que millor li sembli.

"Això que a primera vista farà esgarrifar a molts, estudiat y calculat - imparcialment es lo més natural del món; car no hi ha cap home en la terra que tingui dret a imposar en els altres a que pensin com ell, sols - pel petitíssim motiu de que està cregut que té rahó.

"Tampoch aquesta llibertat de que cada hù pensi com vulgui en les matèries esmentades de religió, política, etc., s'ha de confondre ab el llibertinatje, ja que això últim ens portaria en el càs de que molts pera - disfrutar d'una major llibertat en el desenrotllo de les seves idees, se creuria ab el dret de perjudicar als demás.

"En això, com se pot compendre, no hi podém may nosaltres estar conformes, puig pel mero fet de succeir lo que acabo d'esmentar, desapareixeria la llibertat tan desitjada, ja que'ls perjudicats pel mateix motiu de serho, no tindrien la llibertat dels altres.

"LA NOSTRA FEINA DINTRE DE CATALUNYA

"Fins aquí he tractat solsament de demostrar els motius y el dret que tenim els catalans pera volguer la tan repetida autonomia; però ara'm manca dir quelcom de la feina que'ns hem d'imposar tots els bons catalans - pera que Catalunya arribi en el grau de perfecció que li es absolutament necessari en tots els ordres de la vida pera poguer disfrutar d'aquella llibertat. Puig de la mateixa manera que un home mancat de la cultura o educació y instrucció necessaries pera desplegar les seves forces, malgrat el seu treball, resta tota la vida dependent d'un altre o d'altres pera tan sols cobrir les seves necessitats; igualment un poble quan no ha remarcat lo seu propi esser, quan no pot definir devant del mon en totes ses manifestacions la seva personalitat propia, es completament impossible que pugui exercir una llibertat tan verdadera, una autonomia - tan avansada y civilisada com la que voldriem nosaltres pera Catalunya.

"El primer y més important treball qu'havem de fer pera arribar a la esmentada perfecció es nacionalisarnos o siga recatalanisarnos. Y l'altre tasca a complir, es educar y instruir el nostre poble.

"Sí, hem de procurar al nostre poble una bona educació y instrucció, for ses escoles y biblioteques a fi d'escursar tot lo possible el nombre d'a nalfabets y augmentar lo més que's puga el de nostres homes sabís, d'ho-- mes que pels seus trevalls o per les seves idees, se fassin escoltar de tot lo món, a fi de que la rassa catalana torni a esser com en altres - temps alabada y admirada per tots els pobles civilisats.

"Diem nosaltres, els catalanistes intransigents, que el primer que deu - fer el nostre poble, es recatalanísarse, y sobre aquet punt vuy també de nar la meva explicació.

"No hi ha dupte que durant el molt temps transcorregut, desde que Catalu nya perdé les poques llibertats que li quedaben fins avuy, s'han desfigu rat en perjudici y per vergonya nostra algunes característiques ben re-- marcables y apreciades de la rassa catalana, fins al extrem de que -- molts fills d'aquesta terra han perdut per complert el patriotisme.

"Això, encare que molts no ho vulguin veure, es un entorpiment molt gros pera la marxa ascendent y prosperitat d'un poble, car per poch observa-- dor que se sigui, se veu desseguida que com més civilisat y avansat es - aquell, més marcada té la seva fisomia y més lligades en un tot armònic estàn totes les manifestacions de la seva vida.

"Fixeuvos no més ab aquestes grans nacions com Anglaterra, Alemanya (no'm refereixo al Imperi, sino a la rassa alemanya), si ha enmatllevat res - l'una de l'altre pera desarrollar les seves ciencies, literatura, música, industria y comers. Molt al contrari, cada una ha remarcat la seva perso naliitat en llurs produccions especials.

"Aixís resulta que'ls anglesos com a bons patriotes, volen y fan per ma nera de que tot lo de llur patria sigui ben anglès a fi de que no's pu-- gui confondre ab lo dels altres païssos; els alemanys igualment volen - que tot lo de casa seva sigui ben alemany; els francesos tot ben francès; els castellans ben castellà, y per lo tant ab el mateix dret y deber els catalans volem y hem de procurar que tot lo que's fassi a Catalunya si-- gui ben català. Y aixís com cada un dels esmentats païssos té un carinyo especial, una predilecció pera el seu idioma, pera la seva literatura, - música, etc., nosaltres també, si tenim sentits, si estimem la terra en que havem nascut, hem de preferir, hem de volguer ab molta més intensi-- tat, lo qu'es nostre, lo qu'hem fet nosaltres mateixos, lo qu'hem here-- tat dels nostres pares y avis, en fi, lo que s'enmotlla més en la nostra

manera de pensar y d'esser, fentho naturalment evolucionar en armonía ab les nostres necessitats y civilisació dels temps moderns, sense que tinguem d'aixecar may al voltan nostre una muralla com la de la Xina.

"Com se veu el nostre primordial treball ha d'esser recordar constantment a tots els fills de Catalunya l'obligació y absoluta necessitat que tenim de actuar sempre com a catalans, car si tots els nascuts en aquesta terra corretgint les desviacions que'ns desnacionalisen, complissim com a ciutadans concients y bons patriotes, tot lo demás vindria per si mateix y per lo tant tindriam molt poca feina pera obtindreho.

"La tàctica dels nostres enemichs, dels enemichs de Catalunya, ha estat sempre encaminada a procurar que nosaltres ens oblidessim de nostra natural condició de catalans, y pera aquet fi, han empleyat aquella gent tota classe de medis y recursos, com son l'ensenyansa castellana, la política, la premsa castellanista y especialment el caciquisme o favoritisme, qu'ha sigut fins ara un'arma poderosíssima pera embrutir y desnaturalisar Catalunya.

"Y no contents ab tot això, que com tothom sab es verdaderament exacte, nos han enviat a tots temps una colla d'empleyats famolenchs que ben des cansadament molts d'ells es guanyen la vida, y que ajuntats o formant solidaritat ab alguns fills d'altres Regions espanyoles que han vingut voluntariament a viure a casa nostra, no solsament son desagrahits a l'hospitalitat que'ls dispensem, sino que adhuc nos maltracten y diuen tan mal com poden de la terra ahont menjen y trepitjen, criticant y mofantse a les nostres barbes de les nostres costums, de la nostra llengua, y de tot quan es característich de la nostra rassa.

"Y permétissem que fent un parèntessi a lo que vinch dient, retregui una grossa anomalia que s'observa parlant ab aquesta gent.

"Ells son enemichs del catalanisme, antirregionalistes y fins, diguemho bé, son anticatalans; ells troven dolent y fins critiquen tot lo qu'es verdaderament català; però per altre part, y com es molt natural, estimen, alaben y defensen, tot lo qu'es també característich de la Regió a qu'ells pertanyen.

"Donchs bé; si fos cert lo qu'ells afirmen, y nosaltres neguém, de que avuy l'Estat espanyol sigui format per un sol poble o rassa, tota vegada que segons diuen ja s'han esborrat les diferencies qu'existien segles en rera; si com també diuen, tots havem d'igual apreciar les terres de Cas-

tella, com les de Vasconia, com les de Catalunya, etc., ¿perquè donchs - quan venen a la nostra regió, estimant tan com diuen tot lo d'Espanya, - essent tan espanyolistes, no aprecien lo nostre igual que lo d'ells?

"Sencillament: perque interiorment no senten la falsa igualtat que predi- quen, y jutgen aquestes coses prescindint de la realitat, calificantles no tal com son, sino de la manera que voldrien que fossin pera llurs con- veniencies particulars del present, resultant una contradicció y un ab-- surde.

"La majoría d'aquesta gent no son precisament espanyolistes, son caste-- llanistes. A n'ells poch els preocupa la regeneració y civilisació del - Estat; lo que volen y procuren es, que subsisteixi el predomini o hegem- nía castellana y la esclavitut de Catalunya, a la que tenen una enveja - ben mal dissimulada.

"Y are tornant a lo que deia avans referent a la feina que tenim que fer nosaltres dintre de Catalunya pera contrarrestar el trevall que durant - tants anys han vingut fent els nostres opresors, vaig a remarcar ab al-- gún detall els punts essencialíssims en que jo entench que debem fixar - especialment nostra atenció pera reconstruir ab tota la esplendidesa la nostra Catalunya.

"Primerament hem de procurar que tots els catalans en totes ses lliures manifestacions y quefers dintre de Catalunya, no parlin ni escriguin al- tre llengua que la catalana. En aquet fi es necessari que tots procurin - aprendre bé d'escriurela, ja sia per medi del estudi gramatical, ja per - la pràctica llegint sempre català, tota vegada que la present generació no l'ha pogut aprendre en les Escoles, perque en el nostre temps ne manca ven de catalanes y si's plau per forsa ens ho varen ensenyar tot en cas- tellà.

"La generació que ve o que's comensa, especialment a Barcelona que es - ahont s'estudia més de Catalunya, ja no patirà d'aquet mal. Tots coneixem el floret d'Escoles catalanes que s'han creat d'un quan temps en -- aquesta part, tant pera noys com pera noyes, les que creixen ab una rapi- desa tan gran; que prometen a no trigar gaire, tindre acaparada tota la major ensenyansa de Catalunya.

"Donchs bé; tots els catalanistes tenim la obligació indispensable de - portar els nostres fills a les Escoles catalanes y al ensemps procurar - que'ls demás catalans fassin lo mateix, ja que aixís farem un trevall do

blement profitós. Eduquem els nostres fills a la catalana, ensenyantlos hi bé el nostre idioma com es de necessitat y obligació, (sens perjudici de que aprenguin també perfectament el castellà, el francès y altres llengües, ja que de tot s'ensenya en nostres escoles) y al ensemps fomentem y protegim la ensenyansa catalana a fi de que'ls mestres tinguin verda--der interés en anarla millorant, seguint els sistemes pedagògichs més ci--vilisats, que es com si diguessim apartantnos tot lo possible del siste--ma que s'ha seguit fins avuy a Espanya, ahont no hi ha un dèu per cent - d'habitants que escriguin correctament la llengua castellana.

"Després hem de procurar que'ls aficionats a la lectura, llegeixin ab - preferencia la literatura catalana ja que compta ab tan bones obres y ab reputats escriptors antichs y moderns. Ademés, la Biblioteca catalana - compta avuy també ab un nombre bastant crescut de traduccions d'obres ex--trangeres dels millors escriptors forasters, les que convé també recomen--nar ab preferencia a les altres traduccions.

"Are això no vol dir que pera la cultura del nostre poble no recomanem - també aquelles obres d'autors castellans, que per la seva importancia me--reixin esser llegides, ja que especialment en autors antichs les lletres castellanes tenen com altres païssos obres de verdadera transcendencia.

"També com aymants de la cultura, havem de fomentar la producció y afi--ció a les Belles Arts, remarcant les nostres obres ab el sagell caracte--rístich de la nostra nacionalitat, a fi de que's distingeixi de les mani--festacions d'art dels altres pobles. Y no ho dupteu que fomentant, prote--gint y enlairant les obres dels nostres artistes, dels artistes catalans, farem veritable catalanisme y acabarem ab l'exagerat extrangerisme que - durant tants anys s'ha apoderat de nosaltres.

"Y al esmentar la necessitat que tenim de fomentar les Belles Arts y de--més manifestacions de cultura artística de nostra terra; els catalanis--tes hem de remarcar la nostra preferencia pera la música (y'm refereixo a la popular) ja que sens dupte es l'art que remou més els sentiments - del home.

"Un poble com el nostre que compta ab una música popular tan variada, ca--racterística y extensa, deu procurar realsarla y fomentarla a fi de que tothom la conegui. Y no ho dupteu el que coneix la tonada y lletra de - nostres cançons y danses, podeu ben dir que ja té quelcom d'avansat en - el camí de la seva recatalanisació.

"Y aixís tant en els nostres quefers com en les diversions y hores d'esbarjo, els catalanistes no havem de perdre moment pera procurar que tots els catalans agafin una afició preferent a tot lo de casa, a fi de despertar el patriotisme, que per la tant repetida desorientació estava esmortuít.

"L'excursionisme, el focclisme tot son sports y entreteniments instructius que convé fomentar, pera que aixís els catalans tinguin ocasió d'estudiar l'història y geografia de Catalunya y lo més característich del nostre terrer.

"LA PREMPSA

"QUALITATS QUE DEU TINDRE Y DEFECTES QUE DEU CORREJIR

"Altre tasca no menys important s'ens imposa també a ne'ls catalanistes referent a la premsa, car es un factor de gran importancia pera l'instrucció del poble y propaganda del nostre ideal dintre de Catalunya.

"La premsa en un país civilisat, no deu servir solsament pera donar noticia als seus llegidors dels fets més importants que succeixen, sinó - que además y sans dupte ab preferencia, deu fer obra de cultura aprofitant pera aquest fi els mateixos aconteixements.

"En el nostre poble la premsa, es a dir, els diaris catalans, tenen d'obligació un'altre feina a cumplir, y es la recatalanisació de llurs llegidors.

"El diari es l'element més apropòsit pera remembrar ensenyances històriques que comparades ab els fets presents y armonisant aquelles ab aquets, moltes vegades ens poden fer veure el verdader camí que'ns convé seguir.

"Además, els nostres diaris tenen el deure d'infiltrar de mica en mica - a n'els catalans l'esperit ample y sincer que deu guiar el nostre moviment, desterrant de nostra política les capelletes, y sobre tot els partits ab son ilustre jefe o leader, car tot això porta els personalismes que tan mal fan a totes les causes.

"Es verdaderament vergonyós, pera nosaltres, qu'un diari catalanista, en lloch de fer obra netament nacionalista propagant les nostres doctrines y desenmascarant als politicalaires, nostres enemichs, s'entretinguí alabandant els homes y procediments del seu grupo o entitat política y criticant sense miraments ni consideració tot lo que fan els altres.

"Això no es fer catalanisme, això es senzillament fer obra purament personalista; es aquella política mesquina que'ls mateixos que la fan, l'han viuen abans fortament combatut.

"Tampoch es informació catalana y catalanista, aquella que retalla tot - lo que no convé a n'els homes del seu partit, ja siga no fent esment de certs discursos, conferencies, manifestos o meetins; ja falsejant lo que s'hagi dit en aquells, quan ab tot y esser els oradors autonomistes, no son sants de la seva devoció.

"Al mateix temps que procurem aquest sanajament de la premsa catalana - existent, hem de fomentar y procurar que augmenti tot lo possible la publicació de diaris, revistes y obres catalanes escrites en català, fent també tota classe de esforços, pera introduirles a casa dels nostres parents y amichs, car sols aixís arribarem a foragitar de la nostra terra, tota aquesta premsa anticatalana y embustera que per vergonya y escarni dels mateixos que la llegeixen, encare's publica en la nostra ciutat.

"Además, si logrem que la majoría dels catalans llegeixin els diaris autonomistes, tothom coneixerà més a fons el nostre ideal y aniràn desapareixent els equivochs y males interpretacions que per complet desconeixement s'han donat al nacionalisme catalá.

"ALTRES DEFECTES A CORREJIR

"Un altre contradicció s'observa també en la reglamentació o funcionament de nostres entitats o centres, ja sian de carácter polítich, instructiu, professionals o recreatives.

"Es trist confessarho, però es aixís mateix; en la majoría de nostres - corporacions, fins y tot en moltes d'aquelles que son dirigides per homes que's diuen catalanistes, s'hi respira un aire centralista y s'hi - fà caciquisme quan aixís convé a determinades persones poch escrupuloses. Y resulta que per la conveniencia y disposició d'uns quants, se segueix en aquells centres la política anticatalana absolutista que tan renyida està ab el nostres ideals de justicia y purificació; essentne perjudicats tota la demás majoría, que no protesta per passivitat o prudencia, aquella prudencia que tan convenient es en certes ocasions, però que por tada a tal extrem resulta excessivament perjudicial.

"Per lo mateix, convindria fer y refer els reglaments de nostres corporacions, en una forma més democràtica y ab un esperit ample tal com volem

que sigui governada Catalunya, puig això'ns ha de servir d'ensaig pera preparar als homes que a l'esdevenir han de governar autonòmicament la nostra patria.

"Els homes que no son conseqüents ab lo que predican, no mereixen ocupar llocs enlairats ni d'honor, y per lo mateix els que dientse regionalistes y catalanistes, predican l'autonomia y l'amor a la llibertat, deuen practicar aquestes doctrines en tots els seus actes, y si no ho fan aixís, s'els ha d'ensenyar a ferho costi lo que costi y caigui lo que caigui, car pera el bé de Catalunya y de la nostra causa s'han de fer tota classe de sacrificis.

"Havem de convèncer a tothom, de que no n'hi ha prou ab dirse de nom autonomista, sino qu'es precis serne de fets.

"Havem d'esforsarnos pera corretgir aquets y altres defectes que no han sigut ni son pas característichs de la nostra rassa, sempre tan democràtica y amadora de la llibertat, car precisament en corretgirlos consisteix la nostra recatalanisació, cosa que no serà tan difícil si tot el jovent d'avuy hi dedica l'esfors que sigui necessari.

"Havem de procurar que'ls fills de Catalunya siguin ciutadans complets, perque quan s'els cridi a una Assemblea com la que's va celebrà el 29 de Juny prop passat, tinguin vot y veu concient pera tractar y resoldre ab coneixement y patriotisme els assumptes de la nostra terra sense que may s'els puga convertir en conills de guix, com se fà ab la majoria de Diputats en les Corts d'Espanya.

"¡Ah! Si tothom volgués veure lo profitosa qu'es aquesta feina, no hi hauria ningú que pretengués o aconsellés perdre el temps anant a catalanisar a Espanya.

"Es verdaderament graciós que tenint tanta feina a dintre casa, volguem anar a cambiar la manera d'esser y les costums d'un altre poble.

"Ademés, ab quin dret podriam nosaltres protestar de que'ls castellans nos hagin castellanisat, si nosaltres volguent fer lo mateix pretenguesim catalanisarlos?

"El mal d'aquestes coses, es que aquelles frases sols se diuen pera arrodonar un discurs, y molts dels que s'ho escolten, se les fan seves sense garbellarles, quedant verdaderament convensuts de que allò es una tasca positiva y convenient, sent aixís qu'està en completa contradicció ab -

llurs ideals; primerament, perquè estem cansats de dir que'ls homes no poden canviar les rasses ni llur modo d'esser, y segonament, per allò que diu l'adagi català 'Lo que no vulgas pera tú, no vulgas pera ningú'.

"Y are pera acabar, crech convenient fer un resum de tot lo esmentat en aquet treball, ab les següents declaracions.

"Catalunya vol per dret y necessitat la integral autonomia.

"Pera obtindre-la, els catalans havem fet fins avuy tota classe de provatures, l'hem demanada y reclamada de totes maneres, però la experiencia dels fets ens ha demostrat dos coses, que si bé no'ns han de fer caure a n'el funest pessimisme de perdre les esperances, en cambi ens han de servir de guia pera la feina que'ns resta fer.

"Primera. Que'ls governs de l'Estat espanyol jamay ens donaràn de bon grat la integral autonomia.

"Segona. Que la gran majoria de catalans estàn desnacionalisats y per lo tant actualment mancats de la educació política necessaria pera esser governats com desitjem y convindria.

"¿Quin camí donchs ens toca seguir? ¿Quina feina havem de fer?

"En bona hora que'ls catalans ja ficats a la política espanyola vagin fent, sense conxorxes ni baixeses, noves provatures aprop del govern Central mantenint el caliu de nostra protesta devant dels poders públichs; però el treball per nosaltres més necessari y positiu, es a dir, el verader treball constructiu, es y serà per molt temps el de nacionalisar--nos.

"Sí; no devem sossegar en aquesta urgentíssima y feixuga tasca de recatalanisar nostre poble, desvetllant més y més el patriotisme que tans anys ha estat esmortuit, y lo demás..... ¡ah! lo demás, no ho dupteu vindrà per sí sol."

("Acció" dels mesos de gener de 1910, p. 6-9; de maig de 1910, p. 7 i 8; d'agost de 1910, p. 7 i 8; de setembre de 1910, p. 12; de gener de 1911, p. 7 i 8; de febrer de 1911, p. 8; de març de 1911, p. 8; i d'abril de 1911, p. 8)

ELS DEVERS DEL COMERCIANT Y DEL INDUSTRIAL DINS DEL MOVIMENT NACIONAL
DE CATALUNYA

"Lema: PERE MARTELL, comerciant y navegant català y ciutadà de Barcelona, suggerí al Senyor Rey Don Jaume Primer la conquesta de Mallorca.

"(Cap. XLVII de la 'Crònica o Comentarís').

"L'estament en el qual reposa ab major plenitud, per tradició, per temperament y per essència vital l'esperit català, es l'industrial y comercial, y per lo tant en aquest es ahont els drets deuen ser assumits ab tanta major fermesa com els devers capits y complets ab tanta major exactitud. La base del desenrotll de Catalunya ha estat essencialment econòmica: el progrés material, complint la lley natural, ha precedit y determinat l'intellectual. Jo entenc, per la tant, que una de les qüestions més essencials que's poden plantejar dins el moviment actual de Catalunya es la que's refereix als devers del comerciant y del industrial. Aquesta qüestió enclou en sa solució una transcendència immensa.

"Jo'm felicito de son plantejament. Això solsament ja patentisa un evident progrés. Les més modernes concepcions polítiques-socials reconeixen el major valor pràctic per a la col·lectivitat a la noció y compliment -- dels devers, contrariament a les velles y caduques en que sols se feia -- menció dels drets, mantenint l'acció social en un infecond estat de suspensió.

"La simplicitat de la pregunta-tema d'aquet concurs sembla convidar a -- que les contestacions s'embranquin per esferes de vaguetats y d'abstraccions. Mes, tenint en compte que l'era de les abstraccions va passant ja a l'història, procuraré omplir ab materia concreta un tant vast horitzó com es el dels devers del comerciant y del industrial dins del moviment nacional de Catalunya. Tal volta això m'indueixi a donar a n'aquet -- treball major amplitud de la que'l tema sembla voler ficsar. Mes, entenent, que donada la sana pruhija de perfecció que impulsa la evolució -- constant del moviment català envers l'Ideal, es més convenient tractar -- de la missió dels productors ab certa orientació vers l'estabilitat, que s'acosti a lo definitiu, a lo constitutiu, que no pas donar a la qüestió

un caràcter que per lo transitori pot resultar indecís y lleuger. Y aixís, mogut per l'afany de precisar, me valdré d'una classificació d'aquestos devers en quatre grupus: patriòtics, d'Estat, individual y socials.

"Prescindiré deliberadament del major o menor grau a què en l'actualitat s'hagi arribat en el coneixement y en el compliment d'aquestos devers. - Jo, prèviament puch declarar qu'en la via que s'hi senyala s'hi ha donat ja més d'un pas, però consignaré ab tota integritat la totalitat dels devers que la meua observació y consciència sincerament me sugereixin, presentantlos com un Ideal d'acció, ideal assolible per la bona voluntat de tots.

"Envers la Patria:

"Reconeixement de la Patria Catalana. Manteniment de la Llengua Catalana. Propaganda dels ideals Catalans. Acció política.

"Envers t'Estat:

"Intervenció política y econòmica. Compliment de la Lley. Foment de la Riquesa colectiva y afirmació de l'independència econòmica de Catalunya.

"Devers individuals:

"TREBALL. Estudi. Probitat.

"Devers socials:

"Entre altres: Envers els Dependents. Envers els Obrers. Envers la Ciutat.

"DEVERS ENVERS LA PATRIA

"1. El primer d'ells, l'essencial, el fonamental, es el reconeixement de la patria Catalana, la possessió del esperit català. Jo considero aquest primordial dever com a equivalent en intensitat y en ordre al primer manament de la Lley Divina: el Coneixement unit al Sentiment.

"Aquet sentiment nou, sà y vivificador és el que ha de substituir els sentiments pessimistes, decaiguts cansats, d'un règim antich, d'un Estat caduch y artificial. Es necessari refer les energies dels homes de treball, y l'unich medi pera conseguirho, és donarlos un ideal, és ferlos-

hi conèixer y infiltrar en el seu cor un amor per ell, és encéndrer un desitg en llur ànima que animi'l treball y dongui força al còs y al esperit. Aquest és el sentiment de la Patria Nova. Segons ell, donchs, els homes del Comerç y de l'Indústria de nostra terra han de conèixer y acceptar la afirmació de la patria Catalana, deuen familiarisarse o mellor reincorporarse a l'esperit català, intensificantlo, fentlo conscient y acceptar solucions catalanes a tots els problemes socials y polítichs, de l'actualitat y del avenir.

"2. Sentat aquet principi, qu'en sí meteix enclou tots els devers restants, anem a la manifestació primera de la afirmació de la Patria: la Llengua. Devem reivindicar per la llengua catalana el lloch d'honor dins el comerç y la producció catalana. En un y altre és ben cert que la Tradició conserva com a precioses reliquies les primitives denominacions, genuines filles de la terra, d'un tecnicisme català; aquestes son les qu'hem de fer rebrotar conant vida al resorgiment y al triomf definitiu de nostre Idioma en totes les esferes de la producció. Y aixís, en les relacions internes del comerç intercatalà en que les necessitats y les imposicions dels mercats no exigeixin altra llengua, és un dever inexcusable l'adopció integral de la llengua de Catalunya.

"3. No basta creure y estimar, s'ha d'estendre el coneixement y l'amor. No n'hi ha prou ab acceptar convensudament l'afirmació de Catalunya, és necessari propagar aquesta afirmació y sa justificació arreu, pera estimular l'acció dels propis y afirmar la propia dignitat y essencia devant dels estranys. L'acció dels comerciants catalans ha d'esser en aquet sentit, d'apostolat, majorment en ses expansions per les demás terres del estat espanyol, a les quals hem d'aportar juntament ab la afirmació de Catalunya com a unitat étnica, social y política, penyores de cultura y de progrés que siguin eloqüents testimonis de la cultura y del progrés, y per tant, de la superioritat de nostra terra, garantia de la missió civilisadora y benèfica que té de realisar.

"4. El sentiment patriòtich no ha d'esser purament platònich o subjectiu, sino que ha d'orientarse ab una objectivitat ben remarcada y deü caracterisarse ab una intervenció constant y intensa dels estaments comercials y industrials en les esferes polítiques, es a dir: directores y administratives del Estat catalá y del Estat del qual Catalunya formi part.

"Aquesta intervenció deü, emprò, intensificarse y encaminarse tot lo possible vers solucions pràctiques, immediates y evolutives y que tendeixin

més aviat al manteniment y desenrotlló de la vida econòmica que a la --
 substentació de principis abstractes, car la prosperitat material és la
 base de totes les reivindicacions y solucions polítiques y socials.

"DEVERS ENVERS L'ESTAT

"Pera aclarir el concepte d'Estat, és precis convenir en definir aquet -
 com la organització social y política de la nació, y al dir això me refe-
 reixo sempre a la organització futura, a n'aquella a qual formació hem de
 contribuir tots. Es a dir Estat és la concreció, la forma externa de les
 relacions d'uns ciutadans ab els altres y de tots pera'l tot. Dir Estat
 és dir la Colectivitat organitzada y en acció.

"Aixís els devers dels comerciants y dels industrials se podrán concre--
 tar en varis ordres dins l'estat: en l'ordre polítich, en l'ordre civil,
 y en l'ordre econòmic.

"1. Aquí és precis ampliar y accentuar lo dit en la primera part dels -
 devers polítichs desde'l punt de vista patriòtic.

"Respecte al Estat, el dever primordial per excelencia és el procurar el
 desenrotlló de la vida econòmica, atenent tant als interessos colectius
 com als individuals mateixos. És precis colocarnos en franca oposició al
 producte esquitit y'l camp d'acció limitat. Aquest individualisme és el
 que ha restringit els impulsos particulars en lloch d'alentarlos, y els
 ha tancat dins un ambient de mediocritat. Solsament un individualisme exa-
 gerat explica les mesquines ambicions que han distingit a les generaci--
 ons de productors que'ns han precedit, l'objectiu de la major part dels
 quals ha sigut: el passament, la rendeta acceptant el treball únicament
 com un sacrifici necessari pera assolir un molt relatiu benestar indivi-
 dual, ab deslligament absolut de tot interès colectiu, ab estranyament -
 complet, quan no sistemàtica y instintiva oposició al interès del vehí.

"No solsament la evolució general de la humanitat civilisada tendeix al
 colectivisme sino que tot poble que vol progressar no té més remey que -
 inclinar la mentalitat a l'assoliment de fins colectius. És aquest el ca-
 mí que ab totes nostres forces hem d'assenyalar als industrials y comer-
 ciants. És necessari que cada un d'ells pensi per lo menys tant en el -
 treball pel benefici general com pel benefici colectiu. El treball orien-
 tat vers la colectivitat no té fi ni límit, és immens y etern. En les na-
 cions quins individus tenen arrelada fortament la idea colectiva, el -
 treball no cansa ni decau, aumenta, y dura tant com la vida, y la rique-

sa colectiva s'acreix prodigiosament.

"Segons aquesta orientació els devers del comerciant y del industrial en vers la forma externa de la colectivitat, son els més imperiosos, y els podem referir a les esferes directives-administratives o polítich-econòmiques, dins les quals llur acció deurà ser mantinguda ab la major intensitat. Hem de considerar no com un covart sino com un ver perturbador del ordre social al que's retregui de l'acció política y de l'acció econòmica, per indiferencia o per cansament. Es un dever de tot comerciant l'aixecarse un xich per demunt de ses propis negocis particulars y llen-sarse ab serenitat al compliment de la sacra y ineludible missió de vetllar per la prosperitat y per la pau, l'ordre y la cultura colectiva.

"Massa sovint s'ha sentit a Catalunya certa instinctiva desviació de la política, y encara quan s'ha acceptat aquesta ha sigut més aviat pel esperit de protesta, creadora de moments de gran tensió predecesors d'un aplanament nociu. L'actitut de protesta, justa y llegítima, no l'hem de considerar més que com a incidental. La verdadera missió del home és l'acció, no la rebelió. Cenyir nostres esforços en una protesta sistemàtica y constant valdria tant com resignarnos a una inferioritat de fet.

"Els comerciants y industrials no solsament deuen convertirse en cooperadors decidits dels polítichs y dels economistes y financiers en les funcions superiors del Estat, sino que deuen arribar, si és necessari, a sacrificiar a la mateixa obra Colectiva, la propia persona y interessos. El comerciant y l'industrial ha de manifestarse y sentirse en tota hora apte y dispost pera sa intervenció personal en aquelles altes esferes, y no deuen abandonar aquells llocs de responsabilitat als polítichs sols. No deuen considerar an aquestos com a mandataris sino com a cooperadors especialistes, y més encara, deuen acostumarse al tipo europeu de productor polítich. El comerç y l'industria, juntament ab l'agricultura deuen formar la base de la representació oficial del país als Parlaments, a les Diputacions, als Municipis, y ab això s'obtindrà quelcom més que imitar als altres païssos, ab això se convertirà la forma del Estat, d'una mentida a una realitat, y se transformarà la seva acció d'estèril en feconda, de perjudicial en benèfica, car s'hi aportarà l'esperit fecond, el criteri, el caràcter, el pensament, la forsa y la vida de la terra.

"2. Altres devers resideixen en el compliment dels devers externs ab l'Estat, ab les lleis, els preceptes, els tributs....

"Hem considerat fins ara al Estat com un enemich, com un esplotador, y -

cal confessar que aquestes consideracions, si bé perjudicials en quan - han contribuït a la perturbació del concepte del 'Estat' entre nosaltres, eren per altra banda justificadíssimes. Mes l'essència del Estat deu variar, y per lo tant, tendint modernament tota la orientació dels grans - pobles vers un Estat fort y potent, deu variar també l'actitut nostra, - la dels comerciants y industrials vers el mateix. És necessari si's vol que la reconstitució ab que se somnà sigui una realitat, que'l ciutadà y especialment el comerciant y l'industrial tradicionals enemics del Es - tat, en rebelió instintiva contra d'ell, ab tendència innata a burlar - les lleis y a esquivar ab mil formes les tributacions, sigui en el futur son més lleal y gelós cooperador, el més decidit y convensut complidor - de ses lleis y preceptes protectors, car servir a l'Estat voldrà dir -- 'servirse a sí mateix y servir a sos conciutadans'.

"Es precís que pera remarcar aquestos conceptes fonamentals y essencialis - sims de tot avens nacional verament pràctich, se tingui bé en compte que 'els païssos que prosperen son aquells en que lluny d'estar distants els productors de l'Estat, formen ab ell un concepte únich, fort, potent, - perque llavors l'Estat no és la formació artificial y freda de polítichs y financers egoístes, sino la cristallisació de les forces reals del - país, és, aquet pera sí mateix, és: els productors pera'ls productors'.

"Les modernes corrents econòmiques, gens pacífiques per cert, en que cada nació sembla tancar-se ab triple volta de muralles pera defensar y as - segurar la vida a son comers, industria y agricultura, el pa de sos -- obrers y l'interès de sos capitals, fa necessari un Estat robust que des - cansi en la unió veritat de sos conciutadans, que sigui reflexe de llur propia vida, pera que aixís atengui a sos interessos y sigui son més ar - dent defensor.

"3. Devers pera l'acreixentament de la riquesa y de la cultura pública. Si bé aquestos se confonen ab els individuals y socials, podem ara enume - rar els més capitals:

- a) Contribució ab totes les forces al foment de la cultura, y principal - ment de la científica y econòmica.
- b) Participar y encarir la devoció pel estudi de les qüestions econòmi - ques palpitants, mundials y locals.
- c) Abandonar les pràctiques empíriques y tradicionals en el comers y -

l'industria, per novells procediments que assegurin l'estensió y la vida normal y regular del comerç y la producció.

d) Contribuir a la formació d'organitzacions auxiliars de l'acció dels productors y dels comerciants.

e) Aixecar els ulls vers les nacions de poderosa vida industrial -y ab això vull dir anarhi personalment,- viurehi y respirar llur ambient, pera portarne aquí no ja els procediments, copiats o senzillament importats, sino l'esperit de ciencia y de progrés, fecond pera la germinació y desenvolupament en el món de la producció d'idees noves, genuinament catalanes.

f) Contribuir ab totes les forces a la creació d'una potent banca independent y genuinament catalana, servidora fidel de la producció y del comerç català, palanca que per sí sola pot remoure y reedificar tot l'edifici de la prosperitat de Catalunya, car representa la redempció del jou oneros de la banca y les finances centralistes y estrangeras. En una paraula, assolir l'independencia econòmica de Catalunya.

g) Procurar el ressorgiment del esperit de empresa pera portar a cap les grans obres que han de fer rica, gran y bella a Catalunya, y pera evitar que siguin els estrangers els qui, desde'ls ferrocarrils fins els camps de sports, hagin de venir a instal·lar a casa nostra els instruments y els avenços de la civilització, emportantsen la gloria de les iniciatives y el profit de les utilitats.

h) Despertar un potent esperit financier, de que nostre poble no sols caireix sino que sembla allunyar-se deixant lliure el camp als especuladors estrangers, fent entendre que en les finances y en l'empresa estriba el més poderós ressort de la potencia y de la riquesa dels pobles ben organitzats. El comerciant y l'industrial han de tenir present que la seva missió ha d'esser redimir a Catalunya de la vexació y tirania del capital estranger y dels agiotistes del centre. La independencia econòmica és la base de la soberania política y social.

"DEVERS INDIVIDUALS

"Consignaré aquí els tres primordials devers:

"Treball, Estudi, Probitat,

qu'en altres termes podríem expressar com la integritat de la activitat, la integritat intel·lectual y la integritat moral.

"Tal volta causarà certa sorpresa el que jo consigní palesament aquest triple lema com a obligacions peculiars del comerciant y del industrial; que jo no consideri com a valor entès la existencia d'aquestes tres virtuts.- Jo crech llealment necessari accentuarles més y més perquè son les tres forces que han de fer anar endavant el comers, l'industria, el possible en massa.

"Un estudi fert y imparcial de nostre món econòmic demostra com la nostra inferioritat respecte altres païssos estriba en que les tres virtuts referides les posehim ab molta menor intensitat. L'individu donà poch de sí mateix, entre nosaltres.

"Marxem un xich massa empesos per la rutina, pel empirisme, y això fa molt més costosa y difícil les reformes y mellores; per exemple: l'establiment d'organisations industrials y comercials, senyalada pel avens dels temps. Aquest individualisme és lo què impulsa a molts, moguts pel afany d'una independència prematura a establirse en fabricants o en comerciants, massa sovint ab escassetat de medis, y fiant exageradament ab l'habilitat propia, ab gran perjudici de la producció, globalment considerada.

"Fins ara s'ha cregut que pera ser comerciant no s'havía de menester cap mena de coneixements, era precís tan sols ser un xich llest de temperament; mes la realitat demostra ab més força cada día qu'esdevé una necessitat imperiosa la possessió de molts y molt intensos coneixements no solsament en la propia branca, sino en moltes altres.

"Dins aquest ordre d'idees podría senyalar els punts sobre'ls quals és no sols necessari sino indispensable que fixin la seva atenció els productors y els comerciants catalans:

"a) Coneixer el valor del propi treball y de la propia producció dins el de la colectivitat, y coneixer fins a quin punt el treball propi contribueix o pertorba el treball colectiu.

"b) Coneixer, estar al corrent dels procediments, organisations, etz., pera l'impuls y mellorament de condicions de l'industria, y pera obrir y assegurar nous mercats mantenint nostre predomini en els ja dominats.

"c) Investigar les condicions del treball, familiarisantse ab tot l'engranatge vastíssim de problemes que afecten a la producció, tant els locals com els internacionals y els universals, y contribuir y intervenir personalment tot lo possible en llur solució.

"d) Consagrar tota l'activitat individual al treball, substituint els fins altruistes als egoistes en tot lo possible, y donant exemple que es stimuli la formació d'un ambient d'activitat, qu'és l'únic ambient possible pera la prosperitat.

"e) Ordenar y metodisar aquesta mateixa activitat ab el fi d'aprofitar totes nostres forces, evitant que nostres energies puguin perdre o donar fruits poch proporcionats ab l'esfors.

"No devem contentarnos en anar seguint, en 'anar tirant' com vulgarment se diu; és necessitat imperiosa el tendir no a copiar, no a imitar, sino a fer més, mellor, y més barato que l'estranger. L'havernos a priori resignat a treballar ab les sobres dels 'pedidos' de les altres nacions, - el no haver fet cas de les exigencies y costums de cada mercat, l'haver menyspreuat l'anar y estudiar ab deteniment y consciencia els païssos consumidors, és lo que ha perjudicat més terriblement nostra exportació des de sa naixensa.

"Cap a aquell camí, donchs, devem guiar nostres esforços. Els mercats interiors no d'Espanya, sino de totes les nacions industrials van saturant se y és precís cercarne de nous. La terra és limitada y la lluita per - conquerir païssos consumidors és cada día més crudel; pero és precís pendre part, so pena de morir d'inanició y esllanguiment. Y encara ni -- aquesta resignació ens cabria, car a nostra passivitat respondria l'activitat estrangera, que va invadintnos lentament. La protecció es un medi, no un fi.

"La superior aspiració, per lo tant, dels industrials catalans deu ser - produhir més, mellor y més barato que'ls estrangers rivals, estudiar més y més els procediments y gustos, tendir cap a la divisió del treball y - la especialisació, garantia de perfeccionament, crear industries noves, establir organitzacions, etz. Ab el compliment d'aquesta que deu ser obligació sagrada no hi va lligat ja l'interès dels productors solsament sino la vida y la prosperitat de Catalunya. Se tracta, donchs, d'un verdaer cas de responsabilitat que pesa demunt dels comerciants y dels industrials.

"2. Durant molt temps fins ara ha sigut opinió flotant y tàcitament admesa en nostre món comercial que la rectitut y la integritat eren coses que no s'avenien gaire ab el comers, y això ha conduhit a crear el tipu del Home Pràctic, del Espavilat, que s'enfila y enriqueix del modo que pot, a qui tothom admira y enveja.... quan guanya. Tot un tractat d'èti-

ca social podria escriures sobre diferents modalitats característiques a nostre comers que viu dins un ambient d'individualisme exacerbat. Es precis fixar y declarar palesament que contrastant ab això, el món comercial en general -deixant de banda certes excepcions pertanyents més aviat a l'esfera de les finances- ens ofereix l'espectacle d'una molt major rectitut, probitat, moralitat. 'El comerciant deu vendre llealment, y a un preu llealment remunerador. El fabricant deu elaborar llealment sos productes, y abdós complir ab escrupulosa llealtat sos compromisos'. Aquestos principis universals son acceptats dintre nostre país ab un criteri tal volta un xich massa elàstich. Pero l'ambient gens rigorós ni purità en que vivim, resulta en contra de nosaltres mateixos, car ademés -d'haver educat malament al comers del reste d'Espanya, en quan sortim al exterior veyem que pel món, malgrat la lluita terrible, no s'admet, pràcticament parlant, altra moneda que la sinceritat, la moralitat. Y ademés això ens lleva, colectivament, la forsa moral pera reprimir abusos, devent creuarnos de brassos devant l'anarquia y la indisciplina comercial de les demás regions. Nostra producció s'ha ressentit massa del caràcter d'imitació que sovint presenten nostres manufactures, copiant del vequí -quan no's pot o no se sab copiar del estranjer, y una producció assentada sobre aquesta base és sempre secundaria y poch vigorosa. Devem, donchs fer comprendre qu'és perfecta y necessariament compatible la integritat moral ab l'utilitat material; que per fer negoci, y prosperar en ell, no's necessita 'dir mentides' (segons el refrà vulgar), sino: saber valerse de la Veritat.

"DEVERS SOCIALS

"Ab el fi d'abreviar aquet treball reduhiré el tractat d'aquestos devers, an aquells que més ens interessen per referirse pràcticament a nostre objecte: els devers envers els dependents y obrers, y els de ciutadania.

"1. Considero la més elemental y primordial obligació del comerciant y del industrial tot lo que mira a les atencions que deu a sos subordinats, per ser aquestos no ja solsament sos auxiliars, sino cooperadors a son treball y co-productors de riquesa.

"Per desgracia està massa estesa la creencia de que'ls devers del patró envers el treballador no arriuen més enllà del sòu o remuneració. En primer lloch hem de senyalar ja, la justesa ad la retribució; y és precis insistir molt sobre aquet punt, fins a introduir la convicció de que tot

trevall té dret a recompensa, per acabar ab l'injusticia social que representa el fet abussiu, en l'esfera del comerç, de que molts y molts comerciants donguin trevall a un sens nombre de meritoris y dependents sense o ab irrisori sòu, aprofitantse de llurs labors, que ab frequencia arriuen a estalviarli mesades ben respectables. Y en quant a l'industria, un recte esperit de justicia deu presidir al contracte del trevall, fent a aquesta funció lliure y independenta per abcdós bandes, evitantse en tot lo possible cap mena de coacció.

"El comerciant deu mirar al dependent com a son associat y a n'aquest fi deu, per un cantó, tractarlo ab la atenció que's mereix, fentse a sí mateix acreedor a la reciprocitat, y d'altre, regular les condicions del trevall, de forma que siguin compatibles ab les justes ansies de perfeccionament y d'estudi, aspiracions que ve obligat a fomentar y a protegir, quan no a iniciar. Lo primer que deu tenirse en compte per la part del comerciant es la disminució d'hores de trevall, fins a un límit rahonable que permeti al dependent dedicarse a sos estudis o als sports, a son desenrotllo intel·lectual o a son desenrotllo físich, redimintlo del trevall forsat que l'embruteix y el converteix en una màquina y el fa incapàs d'enlayrarse moralment, llensantlo a la degradació moral y a la abulia, vicis que corroeixen les generacions de joves comerciants fins a arriuar a posar son nivell intel·lectual molt per sota del comerç europeu, en qual deplorable estat de coses hi tenen una responsabilitat trascendental els patrons que'ls educaren. El comerciant-patró té'l dever de estimular les activitats morals intel·lectuals y físiques de sos dependents. Els homes d'avuy son responsables dels homes de demà. Deuen considerarlos, no com a sers que la casualitat ha posat sota les seves ordres, sino com a vers fills als quals deu atendre y formar, pera la vida y pera la prosperitat de la Patria, infundintlos hàbits d'estudi, d'activitat, de disciplina, de mètode y de serietat.

"No solsament deuen fomentar y apoyar decididament tota obra colectiva que pera'l millorament moral y material de aquell estament se formi, sino qu'es precis que coadjuvin a les escoles, als centres de sports, a les mutualitats, ab ver esperit de supervisió, quan no d'iniciació. Y aixís logrerem per medi del conscient desenrotllo de fortes entitats no solsament de dependents, sino també de patronals, inspirades totes elles en el progrés y en la justícia, formar el bloc poderós del Comerç Català, del ambient vivificador del qual sortirien els grans homes de negocis,

els grans financers, els grans empresaris que han de portar a nostra terra a la Prosperitat y al Poder.

"Y lo mateix dich pera'ls industrials. En general l'industrial viu allunyat del obrer, la cultura del qual està descuydada, tant com ses necessitats mateixes, vivint material y moralment abandonat a sa sort. Es precis que s'esvaheixi la mútua desconfiansa entre patró y obrer. Per part d'aquell s'ha de procurar la major facilitat y comoditat en el treball, per medi de la higiene, la protecció contra accidents, etz., introduint totes les reformes que la modernitat exigeix en nom de la justícia, y deu considerarse obligat a vetllar per la vida y la educació del obrer y sa familia, ab tant imperiós manament de la consciencia que l'impulsi a portar a la pràctica desseguida les institucions de previsió, socors, cultura y atenció que fassin del obrer el treballador sà, fort, digne, conscient y animat no per instints de venjances y odís o entregat al embrutiment dels vicis, sino plè y vivificat per la satisfacció del que sab que al treballar logra quelcom més que guanyar son pà, de moment; sab que assegura la vida y el treball, la educació de sos fills y la bona vellesa dels seus pares y la seva pròpia, la seva pròpia elevació y dignificació, y lo que es més encara, pot arribar a aspirar als fruyments de la propietat de son propi domicili y segons això introduhir les modernes tendencies a la socialisació del treball, la noció de que el capital no ha d'esser l'acaparador del benefici sino l'iniciador y l'impulsador. L'industria catalana deu seguir el camí trassat envers la participació del obrer als beneficis de la empresa. L'estímul material es, encara, el motor més poderós del treball.

"Es precis que la industria catalana no s'acontenti ja en seguir les altres sino que aspiri a ser son exemple y model com a organisació obrera, y a ser son competidor en la producció.

"El qu'es resigna s'esllangueix. Mes la reconstitució, solzament s'asseleix ab l'estudi, ab el treball, ab l'esperit d'equitat dels qu'estàn al seu enfront y ne son els responsables.

"2. Finalisaré ab l'enumeració dels més elementals devers de ciutadania, els primers y més escrupulosos complidors, dels quals deuen esmerarse en esser els industrials y els comerciants, pera exemple de sos conciutadans y pera honra y profit de la Patria.

"a) Protecció y cooperació no escatimada a tot quant signifiqui augment

de la cultura intel·lectual y moral del poble, y especialment a l'Educació y Instrucció en general.

"b) Contribució personal al ordre, netedat y bellesa de la Ciutat, educació del gust fins al refinament, per medi del Art y de les Lletres en totes sas manifestacions.

"c) Dignificació del propi comportament, desde la purificació del propi parlar desterrant les innobles y grolleres paraules que per desgracia y vergonya nostra y de nostra Santa Llengua Catalana, omplen d'oprobri les boques dels catalans (y per més vergonya encara floreix l'inmonde vici - d'una manera especial entremitj dels homes de treball, sens distinció de categories), fins a la cultura y civilitat complerta en la paraula y en l'acció.

"d) Possessió d'un ample esperit d'altruisme y filantropia pera exercir l'acció de la beneficencia, tant la privada com la civil o organizada, - intervenint ab l'esfors personal y ab tota mena de recursos en la fundació y funcionament d'entitats, consagrades a totes les formes de la Caritat.

"e) Possessió complerta y intensíssima del sentiment de Ciutat, pera cog perar y intervenir ab amor y desinterés a son govern, administració, ordre y prosperitat, no perdonant medi pera fer de la propia Urbs un model, venerada dels propis y estimada dels estranys, y en aquest últim sentit procurar que sigui coneguda, respectada y admirada del món enter.

"Veusaquí que al acabar aquestes ratlles, me sembla que he accentuat un xich massa tal volta la meva inclinació primera, y en lloch dels devers dels comerciants y dels industrials dins del moviment nacional de Catalunya, he enumerat els devers dins l'Estat de nostra Patria. No obstant, - si jo hagués lograt presentar ab tot son esplendor, aquest a modo de decàlech, y me fos ara donat remarcar ab convincent fermesa com l'acció de nostres comerciants y de nostres industrials deu accelerarse més y més pera acostarnos a l'Ideal exposat, d'una actuació tant més extensa y complicada y concreta com més perfecta, recordaria ara al terminar, que'l reconeixement dels drets de Catalunya y dels nostres drets individuals a la Vida, a la Prosperitat y a la Cultura, no depén més que de una cosa: DE QUE CADA QUAL COMPLEIXI RIGOROSAMENT AB EL SEU DEVER.

"A mida que'ls comerciants y els industrials catalans aniràn possehintse més y més de la noció d'aquesta verdadera responsabilitat, y de que la -

Riquesa, el Benestar y el Poder de Catalunya, si bé depenen de tots, està intimament lligada ab la resolució que cada hù d'ells mateixos prengui d'ara en endavant, anirà creixent aquell sentiment nacional vigorós y fecond, despertador de l'intel·ligència, animador de la voluntat y vivificador de l'Acció, que determina y empeny la marxa dels pobles.

"Jo evoco, al posar el punt final d'aquest treball, la memoria del insigne comerciant català, el nom del qual honora aquestes modestes ratlles, que sigué en el sigle XII, al iniciar y sugerir al Monarca que llavors representava l'Estat de Catalunya, la conquesta d'un nou regne y un nou mercat, exemple vivent y precursor en l'Edat Mitja, del encara futur home de negocis català, de visió clara, penetrant y enlayrada, d'empenta irresistible, de voluntat inflexible, de sentit pràctic infalible, -- gran de cor y generós d'acció, aquell que intervindrà decidit y guiarà els destins de la nostra Patria.- Ramon Rucabado y Comerma."

Treball guanyador del Premi al primer tema del "Petit Concurs", organitzat pel CADCI, la proclamació del qual es feu el 28 de març de 1909, -- dins dels actes del VI Aniversari de la fundació del Centre.

("Acció" dels mesos de maig de 1909, p. 8; de juny de 1909, p. 8; de juliol de 1909, p. 5-9; d'agost de 1909, p. 8; 1 de setembre de 1909, p. - 8.)

ACTUACIÓ DEL NOSTRE CENTRE Y SOS ASSOCIATS DINS DEL MOHIMENT NACIONAL
DE CATALUNYA

"LEMA: Ex abundantia cordis.

"Considerant el Centre en son aspecte polítich com una Associació més de les que a Catalunya trevallen per ses reivindicacions, entenem que sa actuació actual, més o menys intensa, té una orientació encertada. En els sis anys de vida que'l Centre porta l'hem vist actuar en tots els ordres de la vida catalana; y a part de sos actes de vida catalanista que ha celebrat repetidament y ab èxit, hem de reconeixer qu'en ses etapes de regisme constructiu qu'encara està atravesant, la nostra Entitat ha donades mostres d'acert no acostumat; després de fer en l'ordre d'actes públichs; conferencies, mitins, vetllades, manifestacions polítiques, concurrencia á tota mena d'actes, etz., tant o més que les altres Corporacions germanes; l'organissació del nostre estament, la creació y sosteniment de les notables Escoles Mercantils Catalanes que sostenim, la fundació dels Socors Mútuus pels cassos de malaltia, vagansa forrosa o defunció, l'establiment de l'Educació física ab Sports de tota mena y l'Excursionisme, donen al nostre Centre una escayenta mostra d'hufania, de vida esplendorosa, que'l fan sobreixir de la talla ordinaria de les demés Entitats. Observis son estat actual y s'haurà de reconeixer que es satisfactori; això, donchs, es la més bella mostra de que sa actuació fins avuy ha sigut encertada.

"¿Vol dir tot això, però, que'l Centre ja no ha d'aspirar a res més? De cap manera. Entenem que la missió del Centre dintre Catalunya es de moltíssima més trascendencia y que sa actuació ha de ser més intensa; intensitat que ha d'anar adquirint a copia d'anys y a cambi de sacrificis immensos que no hem de planyer si efectivament volem que'l Centre assoleixi les regions serenes de la gloria que li es reservada y que nostres anhels y ideals li senyalen.

"Si aspirem a que'l Centre, además d'una entitat catalanista, y catalanista ho ha de ser tant com se pugui pel motiu irrefutable y que may -- s'ha d'oblidar que sa essencia y sos components catalans son; si volem -- que'l Centre sigui además un nucli social català que tiri a intervenir -- en el mohiment societari del mon, es essencialment precís que, sense pre

cipitacions, mes sí ab pas ferm, conservant el cayent actual y arrencant de son mateix sí, vaigi establint totes aquelles reformes que duguin al dependent com a home de treball al assoliment de les majors ventatjes - compatibles ab els temps y segons la característica de la nostra terra. Y encara més; no solsament hem de treballar per això per les ventatjes - positives qu'això ens dugui, sino que ho hem de volguer además perqu'hem d'aspirar a que'l Centre sigui en aquest particular espill d'organissació obrera catalana ahont s'enmirallin totes les qu'en nostra terra prenguin forma y que han de sustituhir forsosament a les organissacions qu'avuy ab absoluta desorientació busquen entre nosaltres la solució del problema - obrer; y hem de pensar també com l'Alomar quan diu que 'an el catalanisme interessa l'educació de les masses com a les masses interessa adecuar llur actitud d'homes futurs al medi social, nacional y polítich hont habiten y hont llur acció ha de ser un día realitat' y que 'el proletarisme té d'evolucionar fins a un socialisme orgànich, capàs de confluir en el nostre ciutadanisme catalanista pera una obra comuna d'incorporació - catalana a l'universal ciutadanissació o civilissació'.... Aquesta es la - més gran empresa a que podem dur al Centre.

"Per això'ls socis del Centre han d'esforsarse cada hú per sí en enrobustir-lo a mida de ses forces, pensant que la major forsa del Centre vol - dir majors beneficis pels seus socis y que tot lo que'l Centre valgui - com entitat social catalana serà en benefici de Catalunya mateixa; hem - de procurar convencer a nostres companys de treball de l'obligació que - tenen d'ingressar a les nostres rengleres, y això no com un sacrifici - que se'ls imposi, sino com positives ventatjes que se'ls hi ofereixen. - Per això entenem que ha de ser nostre afany suprem consolidar la vida - del Centre a fi de crearli major independència econòmica y auriorarlo - dels prestigis indispensables pera que sa veu sigui escoltada y son vot respectat; s'han de dur a major perfecció'ls elements de vida y de lluyta que té y que va adquirint; ha de dur son concurs a les pràctiques y - expandiment catalanista cada día ab major intensitat; s'han de perfec-- cionar les Escoles Mercantils Catalanes fins a ferles instrument apte - que garantisi la suficiència absoluta dels associats, establint una ense-- nyansa racional metodissada, dependint d'un bon cos de professors fins ar-- rivar a l'otorgació de certificats d'aptitut que acompanyin al soci allà ahont vagi proclamant sa capacitat pera intervenir y cooperar ardidament en els afers de la producció mundial; hem d'ampliar y perfeccionar l'esportisme y l'excursionisme fins a obtenir un bon medi d'esbarjo científic-

fich y d'educació física; hem d'engrandir l'actuació dels Socors Mutuels fentne un instrument de resistència que no solsament guareixi al soci de les miseries de la vida, sino que sigui un raser ahont fernos forts pera la defensa de nostra comunitat y de nostres interessos, de manera que - ademés de la bona organissació del subsidi per malaltía, vagansa forsoa y defunció y assistència en la 'Quinta de salud la Alianza' qu'avuy te-- ním, hem d'ampliar indefinidament, perfeccionantlo, el nostre Registre - de col·locacions procurant dur ab tota cura el mohiment d'ofertes y deman-- des fins a la creació definitiva en nostra Casa de la Borsa del Trevall, tal com se requereix en nuclis mercantils y industrials de l'importancia del nostre, extenent sa acció més enllà de nosaltres, establint delega-- cions en totes les classes comercials més importants del mon y recomen-- tant y amparant al soci fentli sentir l'influencia paternal del Centre - allà hont se trovi en tots els cassos de lluyta per l'existència; en tant l'aspiració catalanista no triomfi, el Centre ha de procurar per tots els medis evitar que'ls seus socis tinguin d'anar al servey militar, organi-- sant un sistema que fassi possible pel Centre la redempció a metàlich, - al que hi podrien contribuir tots els que per sa edat tinguessin de so-- frir la quinta, buscant la major economia possible y establint un segur mòdich accessible totes les fortunes; mentres l'estat y després, defini-- tivamente, el Municipi únich organisme superior possible y indispensable no ho fassi, y això va llarch per dissort, hem d'establir (nosaltres pe-- ra nosaltres) pensions pera la vellesa qu'assegurin a l'home, després - d'una vida de trevall y virtuts, un passament que, endolsint les darreríes de sa existència, li allunyi la negra perspectiva de la miseria; hem d'establir cooperatives de consúm y de producció; ha de fer sentir el - Centre fortament sa influencia en les contractacions del trevall, regu-- lant l'esfors individual y limitant la soldada, fent el trevall remunera-- dor com un medi honrós d'atendrer les necessitats de la vida; ha de fer sentir el Centre sa veu radicalíssima apelant fins al recurs de treva-- llar per dur al Municipi representants que fassin obra eminentment soci-- al.

"Y tot això ho ha de fer el Centre enrobustint sa constitució interna, - procurant augmentar el nombre d'associats fins que representi una forsa - decissiva, instruhint als socis, enfortintlos físicament, lluytant ab - les modernes y nobles armes de la propaganda y'l convenciment fins a fer acceptar sos ideals; ademés per les contractacions del trevall, arranja-- ment de diferències entre patrons y obrers, regularissació y reducció --

d'hores de treball, fixació de soldades mínimes, etc., entenem de conveniència que'l Centre, sense perdre l'unitat que deu regnar per a totes - les necessitats y actuació de caràcter general, entenem d'oportunitat - que per aquest cas particular el Centre se subdivideixi en Seccions segons la característica del treball, dels elements aplegats baix el nom genèric de 'Dependents del Comerç y de l'Indústria'; establint per lo tant les Seccions de dependents del comerç, dependents de l'Indústria, dependents de magatzem, dependents del detall, dependents de fàbrica, dependents d'escriptori, etc., aixís cada grupu d'aquets podria formular y defensar les reformes segons ses necessitats especials, sens perjudici de fer tota acció mancomunada quan les circumstàncies ho exigissen; y, finalment, entenem qu'es essencial per a la definitiva actuació del Centre la possessió d'un casal propi, ahont poder establir les nostres oficines de treball y desde ahont, emancinat ell, pugui el Centre actuar ardidament per Catalunya y per tots nosaltres.

"Aixís el 'Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria' además d'actuar dintre de Catalunya com entitat defensora del nacionalisme aportant directament a l'obra de reivindicació tota l'empenta de ses iniciatives y de sa forsa, farà també catalanisme en sa més ampla acceptió, essent sa bandera de combat la defensa dels drets individuals del nostre estament, y forjant al propi temps, com a conseqüència lògica, el patró regulador de l'organització obrera catalana. Si'l Centre podia arribar a això, hauria guanyat una gran batalla en por del nacionalisme de Catalunya.

"L'anterior treball, tot y essent presentat 'fora de concurs', fou distingit ab el premi al segon tema; dit premi consistent en 50 ptes., fou renunciat pel autor premiat qui, conservant l'anònim, pregà fos entregat a la Biblioteca del Centre."

Treball guanyador del Premi al tema segon del "Petit Concurs", esmentat a l'apèndix anterior, anònim, si bé coneixem que fou redactat per Josep Puig i Esteve, com hem assenyalat al seu lloc.

("Acció" d'octubre de 1909, p. 7 i 8)

DEVERS DEL COMERCIANT Y L'INDUSTRIAL CATALÀ DINS EL MOVIMENT NACIONAL
DE CATALUNYA

"LEMA: Lògica y Rahó

"Y com no impunement l'humanitat avensa y la civilitat educa a les multituds fentles aptes pera fruir de noves llibertats y esborrar lleys restrictives y tiràniques -llibertats que ab tot y radicar a la fi ab elles mateixes- font d'absoluta sobirania -la barbarie feia ignorades o inútils- els nuclis nacionals, que per esserho, tenen evidenciades llurs diferenciacions s'apresten a la gran batalla y oposen cada día més resistencia a permeneixer indefinidament lligats als grans conglomerats, si un jorn potser inevitables, avui del tot inútils.

"L'humanitat va a la naturalesa y refà les nacionalitats naturals fundades en rahons geogràfiques, biològiques y filològiques, que la evolució de l'idea patria va posant de manifest a son intellecte cada jorn més educat. Ja ningú se recorda de les subtilitats absurdes de l'escola determinista (1) que donà lloch a suposar nacionalitats perfectes els conglomerats 'França', 'Italia', 'Espanya', etc.; tampoch ja se discuteix per abundor de rahons històriques la teoria d'Herder (2) car una raça no pert la seva peculiar idiosincracia per cambi de terrer y clima; es l'escola històrica alemanya la qual ha dit la última paraula en tan excelssum assumpte. Si, el clima, el medi, el terrer son certament elements apreciabls, però es el dret que forja principalment la intrencable lligadura nacional y la llengua es l'ànima immortal, per si sola la veritable nacionalitat car ella es per que la nació existeix y existeix porque'l medi li es armònic forjant tot alhora el dret qu'es cristallisació de la vida propria. La novíssima ciencia nacionalista apareix ben documentada permetent fundar cumplidament y facil la nova sociologia a Schelling, Krausse y Spencen y queda ben determinat ab tot son característich eclect

"(1) Aquesta escola creu que'l terrer, la raça que habita un lloch determinat, pot constituir una nacionalitat susceptible de cambis y modificacions per barreja de diferents pobles y unió dels mateixos.

"(2) El terrer solsament determina la raça y fa la nacionalitat.

ticisme que la nacionalitat complerta es raça, territori, llengua, dret y art. L'estudi psicològich posa l'epilech y un jorn Irlanda y altre Bohemia, despres Hungría, Finlàndia y Polònia y cent més encare, tot just delineades sobre'l fons gris de l'enganyós statu-quo mundial, s'apresten a la lluita ab les armes que la nova Rahó-Justa ha adquirit en sa eternal revolta contra l'error y l'opressió.

"No creiem haver d'apoiar ab fets històrichs de veracitat incontestable, la veritat d'aquesta afirmació que qualques voltes s'ha volgut desmentir pel natural afany de defensa propia. Historiejant solsament la vida del comers y l'industria de Catalunya vindriem en el clar coneixement de les diferenciacions radicals de les races d'enllà y ençà de l'Ebre. Es d'una evidència resplandent l'importancia y fortalesa del comers y de l'industria catalana en els sigles anteriors a la total incorporació de la Corona aragonesa a la Corona castellana; el nervi de les conquestes militars colonials no era, en nosaltres, fill de fantasiosos motius de religió, - ambició buida, fruit d'aventures o conveniencia reial; sino que obehía a la necessitat ineludible de noves expansions comercials, a la progressió sempre ascendent de nostres productes quin excés ens feia cercar atreviament, sí, però ab cura, noves terres que facilitaven el cambi de gèneres, y la set de nous enginyosos coneixements d'homes, de patries llunyes; d'aquí la perfecció de nostra marina comercial y de guerra, d'aquí el sorprenent aveng de nostre legislació internacional y d'aquí l'assimilació ràpida de les noves documentacions y organismes que favorien -- l'intercambi y el tràfich.

"Enllà el sentiment religiós principalment d'una ceguetat fanàtica, la personal ambició de reis y grans patricis, l'ideal absolut governant a son pler, y l'absència dels braços populars en l'administració y legislació de la cosa pública, portaven l'esforg nacional convulsionat histèricament; y tantost la victoria feia onejar els penons feudals com la inesperada derrota els plegava tumultuosament restant els pobles mercè de vencedors estrangers y passant per totes les dominacions conegudes y imposant totes les tiranías possibles. ¿Se comprèn bé el trastorn que un estat d'aquesta naturalesa pot portar a altre estat com el nostre, diametralment oposat? A mida que l'hegemonía castellana predominava, nostra força comercial y industrial s'afeblía deixant poch a poch de regular nostres destins ab aquella fredor prudencialment intellectiva qu'en les assemblees nacionals-governamentals modificava ab benefici comú les conclusions, filles de l'irreflexiu entusiasme acolorat per la propra de -

la gloria, que pretenia continuació d'empreses dubtoses sense més finalitat que la de satisfacció al sentiment col·lectiu orgullós. Fou precis que reis estrangers educats en escoles absolutistes trenquessin nostres constitucions, pera que la mà de la veritable riquesa y força no deturés severament les disbauxes folles, les empreses costosament inútils, les expedicions equivocades, els decrets atentatoris, tot aquell cúmul d'èrros tradicionals en la raça dominadora que lograren desapareixés per sempre més nostre immens patrimoni ab tan d'afany guanyat en el tràngul etern - que la victoria comanava.

"Un fenomen especial que s'ha prolongat fins prop de nostres dies, se produí llavors en les nostres classes productores; foragitades de la cosa pública, eliminades de tota intervenció en l'estat, instintivament, ab bon xich d'inconsciencia se repleguen en sí mateixes y ab individualisme de calent feréstech comencen el pacient, el subtil treball d'enriquir-se. Han comprès que la devallada vingué de la extinció de la propria riquesa, maquiavèlich enginy de la política dominadora estrangera y son afany, l'únich afany, es ab l'us del treball, ab el medi treball, assolir un benestar quasi personalment egoista. S'havía arribat massa avall perque's pensés ab reivindicacions nacionals; no, lluny!, un somni, tota idea de reforma ni de correcció; en els límits del més esbossegat impossible tot pensament d'imposició; jamai ningú abrigà el foll intent de resistencia. La vida nacional circulava ab feblesa per les anèmiques venes, la patria apenes tenia polç, y el dominador havia decretat la seva mort absoluta.

"Ab fondíssima pena hem sentit a voltes com, no ja individualment sino col·lectivament, nostres institucions econòmiques afermaven, ab un oblit de la seva personalitat y dignitat propies verament sensibles, la relació d'inferioritat que'ls lliga ab cega obediencia a les institucions governamentals del Centre; y quan els hi hem retret arguments històrichs basats en el sentiment, ens han contestat ab l'enumeració d'uns certs drets garantia de l'existencia de son viure social, inscrits en la constitució de l'estat governant, sense y atinar que malgrat l'existencia d'aquets drets, garantia de pau y protecció, com ignocentament asseguren, se veuen obligats a subsistir en permanent organissació de resistencia a les urpades famolenques del fisch, sempre amatent a devorar els esforços de nostres productors de totes menes.

"¿Què prova aquest fet innegable? Lo que ja en principi asseguravem. - L'existència d'un buit immens en el lloch d'aquets drets favoreixedors. Y si no hi ha drets, si no viuen drets protectors, perquè empenyarse en atènyer uns devers anormals? Nostres comerciànts y industrials en bona - consciència fa sigles qu'estàn deslligats de la cosa pública en l'estat - espanyol, res li deuen, son ben lliures. Ells saben de sobres, per tris - ta experiència, que sols trabes barren el legal camí de l'assoliment de la riquesa ab l'afany de l'esforç individual cercada. No acabariem mai - si anessim presentant tot quant es feixuga càrrega entorpidora en el camí del treball; volums necessitariem pera historiejar el calvari de nostre comers, nostra marina y nostra indústria, ¿a quin fi conservar y res - pectar els arcaichs conceptes manats retirar per la natural evolució de la vida? A nostres classes productores els hi consta bé que al projectar naturals empreses d'expansió, que al conquerir nous avenços han de pre- - ocuparse de sortejar enginyosament els mil y un preceptes endressats a - xuclar ab anterioritat el benefici, per tothom problemàtic, per l'estat segur, y com si la legal lluita fos clandestina (de dret ho es) ha d'ama - gar avara el progrés assolit pera restar sustret a l'acció anorreadora - del pop central que no permet la vida a res, (car compren bé lo amenaça - dora que esdevindria) sino la existencia humil y anèmica, única garantia de vida dels seus tentàculs.

"Nostre comerciant y nostre industrial no poden permanèixer inactius y - indiferents; han d'esser fermament soldats de lluita ¿Y de quina lluita? Per afinitat, medi, raça, interessos, sentiments, egoisme, han de trovar - se de plè dintre l'ideal únich, suprem, jo vull dir Diví: Nacionalisme.

"El dever més important del industrial català consisteix en conèixer a - fons el veritable estat de la llur indústria ab relació de progrés a les meteixes de l'Univers. Es precís que's corretgeixi del vici, massa estès, de comparar lo propi ab lo similar de l'Ebre enllà y's fixi molt més en la situació de lo corresponent del Pirineu enllà. Castella industrial es un mite, res mai hi apendrem entre'ls productors del restant d'Espanya; son a Europa, a Amèrica, en part de l'Assia nostres mestres; abandonem - d'una vegada la rutina del mercat baix y atrassat de la península y cer - quem nous mercats estrangers quina forta competència ens obligui a fer - progressar la indústria nacional al compàs y unís de la mundial, no obli - dem que la força de cada un es la força de la patria y que avui aquesta

es tan més invencible com ab més païssos influeix ab aquesta penetració pacífica y sobirana que's diu tràfich y intercanvi de productes. De la prosperitat de la industria en neix la força del comerç, l'acció intensa que's desprèn de la seva radioactivitat es veritable imperialisme nacional.

"Prou de disfresses cursis dels propis productes. El comerciant de la jove Alemanya obliga al industrial a posar en la més insignificant producció, en la bagatela més trivial, aquell orgullós made in Germani; -- donchs l'industrial català deu posar al producte més humil la modesta però serena llegenda: Fet a Catalunya; y el comerciant al estendre la mercaderia no ha de volguer dissimular son origen de fabricació; hò o deficient aquell genre es producte del nostre treball y del nostre enginy, -- senzillament, però coneixent sa inevitable valúa l'hem de presentar al món.

"Sentiment del propi valer, coneixement exacte de la propia importancia, dignificació patriòtica de la professió y sons productes, estudi pera el llur progrés y perfecció; ambició d'aveng pera assolir major força y influencia arreu del globo, y ostentació serena del nom de la nostra nacionalitat.

"L'industrial català, el comerciant de Catalunya, nacionalistes, tenen el dever imperiosíssim d'estudiar breument la situació obrera catalana y anar a la solució armònica pels interessos d'abdues forces, en benefici de la felicitat de tots y de la prosperitat de la patria. No es tan temible, no, la qüestió social, com suposen esperits egoistes o mal intencionats; hi ha actualment excés de tristeses a baix y oblit d'altruisme a -- dalt; nostres avis al fundar els gremis tingueren molt en compte les -- lluites futures y posaren la primera pedra pera arribar suaument a aixecar en pau y amor l'edifici de l'harmonia social catalana; fou precis la desfeta nacional pera que enderrocats també tots els organismes, romanes sin llarchs anys entre les runes que l'absolutisme y la tirania de les -- dominacions estrangeres feren, oblidant les lliçons de la propia historia y acabant pera copiar servilment y equivocadament les aixarrahides -- constitucions socials franceses que mai podrem assimilarnos y que tan -- mal han fet a nostra patria. Es hora de rectificar els equivocats criteris y es hora que nostres menestrals nacionalistes se recordin de nos -- tres obrers; que tots som fills de Catalunya y nostra patria no serà pas jamai deslliurada si no li trenquen les cadenes, tots, absolutament tots

els estaments socials, desde'ls més poderosos fins als més humils; que - davant de l'altar de la patria nostra, no hi ha de mancar ni un sol català.

"En conseqüència: l'associació professional o gremial ha de procurarse - sia ben catalanesca y seguidora de les belles orientacions sanitàses de les associacions d'altres èpoques passades, modificant la seva actuació ab arreglo y llògica relació de nostre temps y costums.

"Nosaltres no creiem en l'absoluta independència de la qüestió social ab la qüestió nacionalista; nosaltres entenem que malament podran actuar - juntes dues forces si en la qüestió vitalíssima de la propia vida, del - ben estar material, permaneixen dividides; no ha de fer por sistemàtica a nostres classes productores, l'atreviment dels ideals que a la fi la - sana rahó regula y la llògica de la vida modifica; sino les accions fi-- lles de passions desviades, de cultures malaltisses adquirides a l'es--- calf de la trista disort, a la llum de l'odi, per consell de la rancunia, feres unglones que per espai de molts anys han deixat indiferentment ar- rapades al cor y a la pensa penes de desolació dels seus germans de tre- vall. Si, tenen relació directíssima abdós problemes y, ¡ai! de nostres comerciants y industrials catalans si queien ab el funest error de des-- glosar els dos extrems estranyant voluntariament les solucions de l'un - ab les de l'altre; uns y altres sols tindran complet y desembrassat son respectiu dret a la vida quan la patria sia senyora y majora de sos des- tins, orientada plenament y per igual per totes ses classes socials, per tots sos estaments, sense excepció.

"El nostre menestral acabalat, ha de procurar y volguer educar a l'obrer professionalment y socialment. L'obrer ineducat o desviat més que adver- sari es enemich temible, l'obrer educat y conscient es aussiliar poderós y decissiu per tota lluita. Si per un instant portats de mal-entès, huma- níssim, les dues forces fossin front a front, el capital tindria un ad- versari noble y, vençut o vencedor, la resultant fora beneficiosa a la - patria; en el cas contrari, qu'es l'actual, tota lluita produeix pèrdua a la nació, afebliment de riquesa y perjudici nacional que's tradueix en augment de miseria y dificultat de vida.

"El comerciant y l'industrial catalans nacionalistes crearàn sos colegis professionals educatius pera forjar acabadament bons trevalladors y ciu- tadans conscients de sons drets y devers; protegirà tot intent de cultu-

ra popular y tota manifestació educativa en la mida veritat que ses mate-
rials forces li permetin, tenint la seguretat que aquell benefici li se-
rà retornat en cent per hù, car ajudarà a transformar, perfeccionat, el
cos social que serà més armònic y més adicte a l'assoliment de la major
riquesa colectiva.

"La cordialitat interessada en el fons ab els elements obrers, ha d'es-
ser gradualment seguida ab els elements intelctuals de tota mena. Es -
precís que desapareixi la fredor y menyspreu, massa temps sostingut, en-
tre l'home de lletres y l'home de negocis. La patria es poderosa per --
tots; quan per obra y gracia d'un dramaturch, d'un músich, d'un poeta, -
d'un savi, d'un artista, el nom de Catalunya ressona ab respecte fronte-
res enllà, se solida ab igual força, com quan el comerciant atrevit en--
vía sos viatjants en cerca de nous mercats, y l'industrial conquista --
l'hegemonia d'un producte que porta sagellada la marca Catalunya. Uns y
altres son la Patria, uns y altres per viaranyos diferents no excèntrichs
ni divergents, sino paralels, la fan forta y respectada; uns y altres han
d'estimarse, respectarse y apoiarse pera el bé comú tenint tots l'enlai-
rat criteri mutual dignificador de les respectives tasques.

"L'actuació catalanesca en el sí de les associacions professionals, l'es-
tudi sincer y noble de l'anomenada qüestió social, la cordialitat de re-
lacions ab els elements obrers, conseqüència de l'element estudi, el fun-
cionament d'escoles de caracter particularista, la protecció a les insti-
tucions de cultura popular y a tota manifestació d'aveng y progrés, la -
bona correspondència ab els elements purament intelctuals y per sobre -
de tot l'excelsitut de nostre idioma usat en totes y per totes les qües-
tions nacionals y empleiat en les operacions del tràfich que no tinguin
directament llegislat l'us d'altre pel govern de l'Estat, son, podríem -
dirne, el segon grupus de devers a complir per nostres comerciants y in-
dustrials nacionalistes.

"No volem donar per acabat aquet desgarbadíssim estudi sense parlar de -
l'ingerència del comerciant y l'industrial en el sí de les corporacions
oficials de caracter administratiu com Ajuntaments y Diputacions provin-
cials y de caracter llegislatiu com Diputacions a Corts y al Senat.

"Creiem que ja es hora que'ls elements genuinament productors influeixin
decididament en la marxa de la cosa pública, tot lo que la manera d'es-
ser de l'Estat governant ens ho permeti. S'ha abandonat massa l'adminis-

tració comunal a elements, respectables sí, pero purament intel·lectuals, y han surgit naturals problemes de caracter determinat econòmic, y l'abogad, el metge, l'arquitecte, l'escriptor, ha tingut que resoldre empíricament lo que pertanyia resoldre al comerciant, al agricultor o al banquer. Del mateix defecte adoleix nostre representació a les Corts de l'Estat. A menut nostres diputats han d'informar sobre lleis y projectes quines conseqüències y importancia coneixen superficialment, devent apressarse a estudiar, escoltant als indicats, pera poguer cumplir acabadament ab la comanda que tot el país li feu de defensa d'interessos collectius. No volem dir sien eliminats aquets elements intel·lectuals, res més lluny de nostre criteri, però sí que no hem de deixar que aquets esmentats elements monopolisin la representació total, y aixís com els estaments anomenats obrers deuen tenir bona delegació al sí de les corporacions susdites, les demás classes socials no deuen esser menys y hem d'influir, valentnos de la forga de nostres colectivitats, en la marxa directora de les institucions oficials.

"Nostre comerciant y nostre industrial al cumplir cada un y tots, dels deures qu'hem anat anotant, han d'estar plenament convençuts de que favoreixen y apressen la llibertat de la terra que els ha vist neixer y sobre tot, deixant apart l'excelsitut de l'ideal patriòtic, favoreixen y augmenten la llur riquesa propia y per lo tan la riquesa colectiva qu'es forga nacional veritable, qu'es verdader imperialisme sobre tot quan no ha assolit aquell grau d'aveng y progrés."

Fragments publicats pel butlletí "Acció" d'aquest treball de Frederic Barceló, accésit al primer tema del "Petit Concurs", esmentat als apèndix anteriors.

("Acció" de novembre de 1909, p. 5-9)

INTRODUCCIÓ AL CICLE DE CONFERENCIES D'EDUCACIÓ CIVIL

SENYORS:

El diumenge va fer vuyt dies, que, en una matinada lluminosa y sonora - de vent, sortia jo del Museu Arqueològic que tenim al Parc de Barcelona, els ulls plens de llàgrimes y batentme'l cor... -Voldria, pera que ben compreguessiu aquesta emoció, durvos a la memoria un cert ordre de llegendes, que perfumen la historia catalana, en els fulls consagrats als dies obscurs dels nostres orogens feudals: me refereixo a aquelles narracions ahont son explicades miraculoses invencions d'imatges y reliquies, a temps pera augmentar la forsa y decidir el triomf dels bons cristians en fadiga y lluita.

Es representada en aquestes llegendes la nostra gent, fugint de la invasió serralhina, ja senyora de ciutats y planes, y refugiantse als cims esquerps, als espadats inaccessibles. Dispersa, disseminada en grupets minsos, despullada, mísera, quasi perduda, aquesta gent, just si gosa rompre, en petites tentatives sense fruit, en hostilitat reconqueridora. El pes dels enemics l'aclapara; la mort y la fam la flagellen; el definitiu desalentament la va a guanyar... Ja sols resta morir, en les altívoles solituds, y morir sense consol de cel ni de terra... Però heusaquí com un jorn, a punta d'alba, una veu comensa a corre entre'ls centinelles, rendits de lassitut, y s'escampa fins als dintres dels dintres - dels boscos, ahont els homes jauen, vora'ls fòcs ja extincts. Un pelegrí o un pastor la porten, la extraordinaria veu, y l'ala de lo sobrenatural toca tots els fronts, al mateix temps que l'oreig suau de la hora prima... Diu que, d'un recó abandonat, d'una inexplorada caverna, de vora una fontana, una llum celestial venia a mitja nit, ensems que's deixaven sentir vagament cansons dolcíssimes com chors d'angels. Y això ho ha vist y escoltat primer que ningú un esser ingenuu, nina extraviada o pastoret pietós en recerca del xay. Y, seguint la llum, s'han atrevit - ells a endinzarse en l'ombra. Y allí, mentres flectien els genolls, la imatge es apareguda, y allí ha estat dita la paraula de meravella... - Després tots hi acuden y'l miracle se fà patent. D'ell encesos, aquells homes cobren, en son pit y en sos brassos, una nova potencia. La veu de lo alt ha ordenada qualsevulla bella obra colectiva, alsament de temple

o fundació de monastir. En aquesta obra venen a juntarse els esforços de tots; y els qui eren febles se fortifiquen... Quan ve una nova onada invasora no troba ja grupets minsos disseminats, sinó un burg als volts d'un convent, y unes muralles, y gent armada de ferro y relligada en disciplina. A l'entorn d'una imatge apareguda, una patria s'ha format. Y ja'ls bàrbars no hi poden rès, y sa forsa's romp y ells fugen. Y es allavors -perque'l desitg dels homes s'ha ungit de religiositat,- que la veritable Reconquesta es comensada.

Senyors: nosaltres, grupet minso d'homes civils, perduts, rendits y desposseits per mil onades triomfantes de multituds enemigues, ens assemblem a aquells cristians reduits als cims, dispersos y mitg morts de fatiga. Cap moment com aquest, en que anavem a comensar les nostres conferencies ens havia donat encara, per un cop darrera l'altre cop de la realitat hostil, la convicció amarga, la desoladora evidencia, de trobarnos tot sols... Fer uns dies havíem cregut tenir entre les nostres mans una ciutat, y apoyarnos en ella, y viure en ella y pera ella però això no fou sinó un somni de falacia, en mitg del repòs de la nit y, quan ens havem desvetllat a l'auga, una auga feta de resplandors de sang y de rojors d'incendi, havem vist la veritat terrible de la nostra solitud, vora les fogueres extinctes, al cor del bosc, als cimals ferests, als espadats inaccessibles... (I) Mes, ahora que venia el dolor, venia la gran esperansa... Fins al nostre campament arribava una meravellosa veu... Ens deya aquesta veu que també pera nosaltres les imatges aparareixien y els miracles eren acomplits... L'halè de lo sobrenatural ens ha tocat, y, en la hora tràgica, en lloc de l'aplanament definitiu, sentim que un entusiasme nou, que una nova religiositat, ens inonden l'ànima... —Senyors, amics meus, pera sostenirnos en ciutadania, quan ja anavem a sucumbir, enllà, a Empuries, uns obrers troben al fons d'un pou unes imatges meravelloses: un Esculapi, una Venus, uns deus clàssics nascuts del buf grec sobre la terra y sobre la carn de Catalunya.

Uns deus clàssics, que son uns deus catalans! Una cosa qu'es nostra pe

(I) Recordis que aquesta conferencia fou pronunciada a la tardor de 1909, pocs mesos després de les jornades revolucionaries de Barcelona y poc més tard d'una troballa d'estàtues a les excavacions d'Empuries.

rò que no es, com gaire bé tot lo altre que diem nostre, cosa local, - pintoresca, separada, disjunta de la tradició humana, del tresor de la consciència universal, sinó que, al contrari, ha entrat en primer lloc en la formació d'aquesta consciència, l'ha formada, més que cap altre - factor, en la corrent no interrompuda de la tradició occidental, d'ensà del primer florir del helenisme, fins a les més nobles palpitations de l'avuy!... Y aquesta cosa que havem trobat, —cal, senyors, remarcarho, perque això es lo que dona al miracle son profon sentit, — no es un objecte qualsevulla, no es un vas, no es una arma, no es un sepulcre, no es una ara, sinó qu'es un deu, que son uns deus!... Un Esculapi, una Venus, que potser es una Diana: com sonen dins el nostre cor, com fan corre la nostre sang en tumulte, aquests noms, que son noms -- d'humanitat, que volen dir arreu, a Atenes com a París, a Roma com a Oxford, a Boston com a Heidelberg, la sal de la cultura!... La troballa ens dona una noblesa, ens fa uns homes nous, perque ens fa uns homes antics. Ella té prou força pera agermanar els dispersos, pera enfortir els febles, pera fundar obres colectives, pera alçar temples y burgs... Prou ho sabeu; sovint es dit que les gestes majors, gestes -- germanes, dels nostres pares els grecs, foren dúes: fer els deus y fer les ciutats. Nosaltres ja havem fet els deus, oh germans meus en --- desitg civil! Nosaltres farem les ciutats també...

Farem les ciutats... —Ara, perque havem trobat unes imatges, veyem am claretat lo que mancava fins avuy a les nostres obres civilistes. Assi y allà, en mil tentatives disperses, nosaltres, sentint l'apelació del temps, ens havíem assajat en reformes, en presentació d'ideals, en germinadores insinuacions, en mil y una empreses que's dirigien en sem--- blant sentit... Els qui de nosaltres eren artistes escapaven ja a l'anterior barbarie romàntica pera donar els seus esforços a un ideal de - perfecció. Els literats, mal contents del barroer idioma heretat, el - pulien y asserenaven en varies formes, y's feyen els sacerdots del ritme, y, arrivant a les estilisations pures y complexes, maldeyen del -- simplisme groller de la nostra tradició rusticana. Eren ja aspiració - dels estudiosos la ciencia y el viure científic, y no'ns avergonyíem - de fundar Instituts y Academies y de dirnos acadèmics. La decoració y la ornamentació tendien freqüentment a traduir en linies simples y elegantes l'ideal estilístic de lo greco-romà, del Renaixement, de l'Imperi napoleònic. En varies proves s'havia tractat, am la predicació y am

l'exemple, de conduir a gent nostra a un grau major de depuració civil, en el civil, en les habituts, en les maneres, en el parlar... - Dins la política mateixa, qu'es ahont més tart arriben les corrents - espirituals noves, els punts nuclials de preocupació y de desitg eren canviats: al lliberalisme, carregat de llastre romàntic, l'intervencionisme y socialisme havien succehit; y ja la nostra catalanitat abominava de la persistència d'una tradició nacionalista, pera llensarse resoltament a l'amplitut de la ideologia imperial. Tota una joventut, arribant a l'acció, posava mans y cor y en aquestes obres... Moltes - caducitats cueyen, y noves forses s'alsaven, rejuvenides o desconegudes. Una ilusió ens va fer creure moltes vegades que algunes d'aquelles obres ja havien donat fruit en la consciència popular; y aixís - ens llensàrem a himnes y arrogancies... - La caiguda ha estat violenta, senyors, la caiguda ha estat violenta; y, en els primers temps - n'havem restat tots confosos y sense concert.

Pero ja no, porque avuy ja havem comprès lo que'ns mancava. Havem - vist que tot lo per nosaltres intentat eren parcials y fragmentaries institucions, y que les lligava entre elles un parentiu, pero no encara un profon esperit comú, una capdal y pregona religiositat... No! - El nostre Civilisme no era encara un ver Classicisme; y si's deya Clacissisme no més prenia el títol per faisó formal y erudita y com per un jòc. Are veyem que no hi tal jòc, que no pot haverhi tal jòc; -- que'l Clacissisme ens porta una gran potencia, es ver, però alhora - una gran responsabilitat... Sonet, Galicismes, Columnetes, Escalinates, Proses disertes, Estil Imperi, Academies, Instituts, Gloses, -- Eleccions, Modals, Bons Mots, Cortisannies, Refinaments, Horacianes, - tragedies gregues o neo-gregues, Teatres municipals, Municipalisacions de serveys, Habituts ciutadanes, Escrits sobre ciutadania, Estatisme, Imperialisme, Intervencionisme, Humanisme; Etica sexual, Etica civil, Cultura, rès volen dir si, per dintre, profundament, cordialment, carnalment, no lliga totes aquestes coses una mateixa essencia íntima, - un esperit entussiàstic, una religiositat, es a dir, una fè, lligada a una general actitud, conservable estrictament, en tots y en cada un dels actes de la vida, y guiadora y solucionadora de sos problemes fonamentals... La nostra obra, amics meus, ha estat estèril en el nostre poble, justament porque ha progressat massa depressa, porque ha - estat acceptada am massa facilitat. Això vol dir que no posavem en --

ella tot el nostre verí, y el que no hi posessim verí vol dir que no hi posavem plenament l'ànima. El dia en que'ns sia conegut el nostre esperit, el dia en que la nostra virulencia sia prou vista, aduc les pedres s'aixecaràn contra nosaltres. Y aquest dia serà el gran dia, - perque el que les pedres s'aixequin contra nosaltres, es la condició precisa, es l'indispensable camí, pera que nosaltres arribem a fernos senyors de les pedres.

Cessin, si no estem decidits a això, tots els simulacres. No volguem dirnos ciutadans si continuem deixant que'l nostre esperit y la nostra conducta s'agitin lliures a l'etzar de les influencies del medi o de les circumstancies, o restin esclaus d'una tradició que no sia la nostra tradició essencial, la que's remunta a les deus helèniques... No invoqui més l'esperit civil el poeta que fassi l'elogi de la fletomia populatxera; però que deixin d'ordenar estrofes sàfic-addòniques els poetes que am elles acudin els Jocs Florals, a cercar violes d'or y argent. Cada vegada que's compon una estrofa sàfic-addònica es un -- afer seriós; es com si mudament s'invoqués a Safo y a Adonis: y Safo y Adonis no hi escauen, a l'interior de les Llotges ojivals. Que tota obra negativa de coerció representi ensems una obra positiva de nodri ment y de cultiu; no fem Lligues del Bon Mot pera expurgar l'arbre - del llenguatge, si no serveixen alhora pera regarlo am aigues fres--- ques de bellesa formal y fonètica, d'alegria, de vivacitat... Que tota reforma en les costums representi y correspongui a un altre modifica- ció en la cultura. Malhagen ministeris com els den Maura, si en ell - sempre la obra de policia continúa vàcua d'una obra d'esperit, minis- teris en que puguin coexistir un enèrgic ministre de Governació am un inútil ministre d'Instrucció pública. —Oh, la gran reforma lacierva- na! Els pinxos de Madrid ja no tenien taberna, a partir de mitja nit!.. Però, què importa, senyors, que no tinguessin la taverna a les dotze, si a dos quarts d'una la seva ànima de pinxo continuava tant ànima de pinxo com avans?... Més valia haverne educat, haverne salvat dúes, - dúes no més, d'ànimes de pinxo, encara que tots els demés haguessin - seguit emborratxantse y apunyalantse, fins a l'hora que'ls hagués con- vingut!

Perque aquesta, aquesta es la qüestió fonamental: salvar les ànimes, - elevarles a la llum. Diem que'l nostre classicisme es una obra de --- llum, y ho diem en el mateix sentit en que va parlarse de les llums du

rant tot el Renaixement, de la Aufklärung, durant tot el segle XVIII^{au}. —La llum es també calor, mostren ara els físics. ¡Pobres de nosaltres si la llum nostre no'ns produeix també calor, si la rebem fredament, y fredament volem comunicar-la, si no'ns arborem d'ella, y arborem amb ella, al nostre entorn, fins les pedres que'ns sien llensades!... Respongui a l'incendi tenebrós dels altres el nostre incendi clar; però el foc no sia menor en nosaltres qu'en ells. Oposem al desordre la nostra alta Norma; però que la passió visqui en la Norma, com en el desordre viu. Enfront de l'Anarquia, afirmem la nostra Ciutadania; però la nostra Ciutadania sigui també, com es pera'ls seus fanàtics l'Anarquia, una mena de religió. Una religió humana, vivificadora, constructora. —Moment simbòlic, els deus d'ella son a casa nostra retrobats. Ens han aparegut, pera donarnos la forsa y el triomf... —Y es per això, amics meus que, de veure'ls, jo sortia, la matinada d'un diumenge ventós, del nostre Museu Arqueològic, am els ulls humitejats de llàgrimes y el cor batent...

Que aixís, am aquesta religiosa emoció, poguessiu sortir vosaltres de cada una de les conferencies d'Educació Civil que aneu a escoltar durant aquest curs! Que aixís sortissin també'ls conferencians, de donarles!.. Jo no tinc ja més paraules d'Introducció a dir, sinó aquesta: no oblideu may, tots plegats, que això del Clacissisme no es pas un jòc, com uns altres Jocs Florals, ni un afer de tecnicisme tampoc, com ara el Congrés de Govern municipal, que acaba de celebrarse. Que's tracta d'un concepte plè, global, del mon y de les coses, y d'una norma total y estricta de conducta. Y, per consegüent, cadascú de vosaltres, cadascú de nosaltres, de la seva professió de Civilitat ha de respondre am la propria vida.

Conferència introductòria a aquest cicle, fet al CADCI, pronunciada per Eugeni d'Ors el 21 de desembre de 1909.

("Revista Anyal", 1911, p. 7-13)

ACTUACIÓ POLITICA Y SOCIAL

"En la nostra terra tots els problemes se presenten baix un aspecte ben diferent al dels similars d'altres països; de manera que, sense apartar-nos de la realitat, no podem negar que'ls problemes a resoldre per algun dels components de la societat catalana, requereixen procediments ben - distints, a voltes han d'esser cuidats de manera ben oposada, pera llur resolució, al tractament empleat per un mateix estament d'altres terres; y es que per més que volguem no'ns podem sostreure al medi ambient que'ns envolta y que imprimeix a tot lo nostre una característica ben genuïna.

"La situació especial de nostra terra, fa que'ls catalans s'hagin de -- preocupar d'ells mateixos y de Catalunya al sensemp, procurant conduir sa actuació al millorament d'uns y altres; per aixó al llensarse el cata_lá a la lluita ha d'estampar en son guió de combat la llegenda de ses - reivindicacions socials y de les polítiques, que no obtindrà integrals - les unes, sens la consecució de les altres.

"Aquest es el sentiment que infantá ara fa set anys, el Centre Autonomis_ta de Dependents del Comerç y de la Industria. El desdoblament d'aques--tes idees ha sigut sempre el nexa de sa actuació.

"La causa primordial de la migrada vida social dels dependents, ho es el defectuós de l'ambient que respira y que fa que sigui considerat com un - objecte que hi ha dret a arreconar quan se n'ha tret el resultat que -- se'n espera; aquest deplorable estat del dependent es degut al trist con_{cepte} que, socialment parlant, es tingut de sa gran missió a realisar, - de lo que'n té una bona part de culpa l'absoluta manca de preparació en que'l dependent se troba que'l priva com un pes mort de enlairarse al ni_{vell} que li pertoca.

"Aixó prove en part de que la vida mercantil catalana si be sembla molt desenrotllada atenent a sa importància material, se troba en cambi en ve_{ritable} estat embrionari per lo que fa referencia a sa vida de relació - ab les demás manifestacions vitals del país, podem dir que es insignifi_{cant} com instrument de civilització, essent completament nula sa concien_{cia} nacional; aixó per una banda, y per altra hem de repetir que nosal--tres tampoc signifiquem res ni colectiva ni individualment; ens manca es

perit de associació y sobre tot, primordialment, l'individu, l'home dependent, no es ni sombra de lo que hauria d'esser, si vol cumplir degudament son comés en el mon dels negocis; el dependent de comers, jutjat en general, que hi ha excepcions, com en tot, no té ni idea de lo que son negocis; se creu que tot lo més esser un bon dependent vol dir atendre molt amablement a un parroquiá, escriure una carta baix un patró imposat o liquidar molt depressa una factura; s'ignora lo que vol dir intercanvis, crédits, banca, aranzels y no cal dir de costums, gustus y preferencies de la gent que viu més enllá de casa nostra; degut tot a que'l dependent a l'hora de ferse home no troba ni qui l'encarrili segons les seves aficions, ni qui li ensenyi lo que'l dia de demá li ha de fer tanta falta.

"Per tots aquests motius, el Centre de Dependents del Comers y de la Industria se preocupa abans que tot de la creació d'unes 'Escoles', suplantant les que l'Estat no sosté ni els altres procuren que existeixin, on trobar tots aquells coneixements que donen aptitud plena al dependent de comers.

"Mes no estriba en aixó sol la vida precaria del dependent, ja que ademés de les males condicions de treball esmentades, está subjecte a les tristes contingencies de la falta de salut o de colocació; per aixó aquest Centre se convencé de la necessitat de crear un socor pels desgraciats cassos de malaltia o manca de treball; per aquets cassos qual temensa es com un punt negre que sempre entela l'horitzó de la vida del dependent y molt més quan, com succeeix molt sovint, la seva familia roman en son poble ignorant lo que a ell li passa o sens medis pera auxiliarlo, la trista suposició del dolorós estat d'un company nostre malalt o sens feina, feu determinar al Centre a crear desseguida una secció de socors mutuels.

"Y després, molt compatibles ab aquestes aspiracions, posantnos la mà al pit, sentirem nostre cor batre a l'impuls de imperioses obligacions a cumplir. El jovenet que ha vingut al món pera defensar hardidament les causes justes, les causes generoses, no podia pas faltar a les rengleres dels soldats de Catalunya; treballant pera nosaltres, podiem ferho també y colectivament ab més eficacia, pera la patria, y en els dies de lluita, abans pera ella que pera nosaltres; d'aquí'l Centre ne deduhí el convenciment de la necessitat de crear un organisme que's dediqués ab preferencia y cooperés ab entusiasme a l'expandiment dels ideals de Catalunya.

"Tota aquesta serie de consideracions, sentaren la síntesi que representa en conjunt l'obra d'aquest Centre, això es: 'Educació, Mutualisme, Nacionalisme', qual desenrotllament y amplificació indefinida porten a cap les tres seccions permanents d' 'Educació y Instrucció', 'Socors Mutuals' y 'Propaganda Autonomista', ajudades y completades per les que's van formant y com a branques de las mateixes treballen ab el nom de: 'Sport, Excursions', 'Taquigrafia', 'Esperanto', etcètera, etcètera.

"De la manera com aquest Centre ha realisat durant les etapes de regiment constructiu que encara está atravessant, ne son una bella mostra la franca acció catalanista persistent desenrotllada, l'organissació d'actes públics, conferencies, mitings, vetllades, manifestacions polítiques, concurrencia a tota mena d'actes, etz.; l'organissació del nostre estament; la creació de les notables 'Escoles Mercantils Catalanes' que sostenim; la fundació dels Socors mutus pels casos de malaltia, perdua de colocació o defunció, l'establiment del Registre de colocacions; la creació de la Biblioteca; l'establiment de l'educació física ab sports de tota mena y l'excursionisme; tot lo qual dona al Centre una escaienta mostra de - ufania, de vida esplendorosa, que'l fa sobreixir de la talla ordinaria - de les demás entitats de naturalesa semblant.

"Tot y essent lo exposat d'un valor efectiu innegable; tot y constituint lo explicat a grans trets, materia sobrera pera satisfacer als esperits inquietos que s'afanyen en trobar quelcom en nostra terra que respongui a - les grans necessitats dels temps actuals fent concebir fonamentades esperances de redempció; seria molt poc si an aixó reduissim l'obra del Centre, y el nostre esguard frisós no cerqués horitzons més amples, desitjós de contemplar la serenor dels móns de ventura vistos en somnis.

"Y així es; el Centre además d'una Entitat catalanista, y catalanista ho ha d'esser tant com pugui pel motiu de que sa essencia y sos components catalans són; el Centre ha d'esser además un nucli social català que tiri a intervenir en el moviment societari del món, per lo qual es essencialment precís que, sense precipitacions, mes sí ab pas ferm, conservant el caient actual, y arrencant de son mateix sí, vagi establint totes aquelles reformes que duguin al dependent com a home de treball a l'assoliment de les majors ventatges compatibles ab els temps y segons - la característica de la nostra terra. Y encara més; no solament el Centre ha de treballar per això per les ventatges positives que això li du-

gui, sinó que ha de aspirar además a ésser en aquest particular espill - d'organització obrera catalana ont s'emmirallin totes les que en nostra terra prenguin forma, y que han de substituir forçosament a les organitzacions que avui ab absoluta desorientació busquen entre nosaltres la solució del problema obrer. Diu l'Alomar que 'an el Catalanisme interessa - l'educació de les masses com a les masses interessa adequar llur actitud de homes futurs al medi social, nacional y polític ont habiten y ont -- llur acció ha d'ésser un dia realitat' y que 'el proletarisme té d'evolucionar fins a un socialisme orgànic, capàs de confluïr en el nostre ciutadanisme catalanista pera una obrá comuna, d'incorporació catalana a - l'universal ciutadanisació.'

"Per aixó serà l'afany suprem del Centre consolidar sa vida a fi d'obtenir major independéncia econòmica y auriolarse dels prestígis indispensables pera que sa veu sigui escoltada y son vot respectat; curá a major - perfecció els elements de vida que té y que va adquirint; curá son concurs a les pràctiques y expandiment catalanista cada dia ab major intensitat; perfeccionarà les 'Escoles Mercantils Catalanes' fins a ferles - instrument abte que garantisi la suficiéncia absoluta dels associats, establint una ensenyansa gradual metodisada, dependint d'un bon cos de professors, fins arribar a l'otorgació de certificats d'abtitut que acompanyin al soci allà ont vagi proclamant sa capacitat pera intervenir y -- cooperar hardidament en els afers de la producció mundial; ampliará y - perfeccionarà l'esportisme y l'excursionisme fins a obtenir un bon medi de esbarjo científic y d'educació física; engrandirà l'acció dels Socors Mutuels fentne un instrument de resisténcia que no solament guareixi al soci de les miseries de la vida, sinó que sigui un raser ont ferse fort pera la defensa de la nostra comunitat y dels nostres interessos, de manera que además de la bona organització subsidis per malaltia, vagansa - forçosa y defunció y assisténcia en la Quinta de Salut 'La Alianza' que avui tenim, ampliará indefinidament, perfeccionantlo, el nostre Registre de col·locacions, fins a la creació definitiva de la 'Borsa del Treball', tal com se requereix en nuclis mercantils y industrials de l'importancia del nostre, extenent sa acció més enllà de nosaltres, establint delegacions en totes les classes comercials més importants del món y recomanant y amparant al soci, fentli sentir sa influéncia paternal ont se trobi y en tots els casos de la lluita per l'existéncia; establirà l'estalvi per la redempció del servei de les armes; crearà la Caixa de Pensions pera - la Vellesa; intervindrà fortament en les contractacions del treball regu

lant l'esfors individual y limitant la soldada, fent el treball remunera-
dor com un medi honrós d'atendre a les necessitats de la vida; procurará
enrobustir sa constitució interna, augmentant el nombre dels associats -
fins representar una forsa decisiva pera fer acceptar sos ideals lluitant
ab les modernes armes de la propaganda y convenciment; pera les contrac-
tacions del treball y arranjamet de diferencies entre patrons y obrers,
regularisació y reducció d'hores de treball y fixació de soldades míni--
mes passarà per l'establiment de les comissions mixtes, y sense perdre -
l'unitat que deu regnar pera totes les necessitats y actuació de caràc--
ter general, el Centre se subdividirà en seccions segons la característi-
ca del treball dels elements aplegats baix el nom genèric de 'Dependents
del Comers y de l'Industria', establint per lo tant les Seccions de De--
pendents de detall, Dependents de fàbrica, Dependents d'escriptori, etz.,
a fi de que cada grupu d'aquests pugui formular y defensar les reformes
segons ses necessitats especials, sens perjudici de fer tots acció manco
munada quan les circumstancies ho exigeixen; y, finalment, el Centre aní-
rá a l'obtenció d'un casal propi, ont establirà les seves oficines de -
treball, y desde ont, emancipat ell, podrà actuar hardidament per Catalu-
nya y per tots sos socis.

"Així el Centre Autonomista de Dependents del Comers y de l'Industria, -
ademés d'actuar dintre Catalunya com Entitat defensora del Nacionalisme
aportant directament a l'obra de reivindicació tota la empenta de ses ini-
ciatives y de sa forsa, farà també Catalanisme en sa més ampla acepció,
essent sa bandera de combat la defensa dels drets individuals del nostre
estament y forjant al propri temps, com a conseqüencia llògica, el patró
regulador de l'organisació obrera catalana; y treballarà per sos associ-
ats, essent son 'director', son 'ampar' y sa 'defensa'; serà son direc-
tor capacitantlos pera desempenyar plenament sos deures professionals; -
serà son ampar socorrentlos en els jorns en que la negra dissort enteli
els horitzons de sa vida per manca de treball o de salut, y serà sa de--
fensa'l dia que, plenament capacitat, intervingui en l'humanitaria tasca
de modificació de les defectuoses organiscions actuals.

"El President del Centre,
"Josep Puig y Esteve"

("El Poble Català", 3 d'abril de 1910)

PROPAGANDA AUTONOMISTA

"En l'acció social portada a cap per nostre preuat Centre no podia pas -
mancarhi una Secció de Propaganda Autonomista representant la modalitat
política de la nostra Catalunya, y an aquesta concepció altament lloable
pera'ls fundadors, se deu que'l Centre Autonomista de Dependents del Co-
mers y de l'Industria compti ab una Secció Permanent a càrreg de la --
qual va tot lo referent a propaganda autonomista y festes de caràcter al-
tament catalanesc.

"La paraula 'política' portada a un centre d'obriers podrà semblar arris-
cada, més devem fer constar ben alt que desde llur fundació, les Juntes
d'aquesta Secció han tingut prou cura en evitar manifestacions tenden-
cioses a favor de cap de les tonalitats que componen l'acció política -
del renaixement català. Ab la paraula 'autonomista' queda sintetisat tot
el nostre pensament y tots els nostres consocis, ab una serenitat per de
més encoratjadora han posposat, en tots els seus actes socials, les se-
ves particulars opinions de procediment en bé y profit de les tasques so-
cials y netament catalanistes del Centre.

"Ens cal recalcar un xic aquesta orientació, car se dona'l cas sovint, -
massa sovint, de que companys d'estament, donen com a raó y tal volta -
com a única raó, per fundar noves entitats o per defugir la responsabili-
tat de no figurar en les nostres fileres, l'excusa de que'l nostre Cen-
tre fa política. Jo nego que això sigui cap raó ben fonamentada. Les ten-
dencies polítiques modernes y com a únic remei contra'ls grans estats mo-
derns, descalificats ja pràcticament, son l'Autonomia y la descentralisa-
ció política, administrativa y judicial. Y aquesta política catalanista,
descentralisadora poden y deuen defensarla tots els homes que estimin la
llibertat dels pobles y l'independencia dels ciutadans.

"Els dependents, els companys d'estament, siguin qui siguin poden venir
ab nosaltres, ja que pel sol fet de viure a Catalunya, deuen estimar la
llibertat dels seus semblants. Aquest principi aplicat de l'individu als
pobles ens porta a estimar l'Autonomia y a demanarla pera tots els que,
ja prou grans, puguin prescindir de la tutela d'altres pobles.

"Aquest principi es innegable y especialment a Catalunya té tanta raó -
d'esser que forsosament l'esperit de la nostra terra se filtra y s'impo-
sa fins a modalitats polítiques que pel seu origen y pel seu procediment

semblaven, antany, oposades completament a les nostres aspiracions. Diguis Federalisme, diguis Catalanisme, diguis un altre nom, han anat de concessió en concessió acostantse al concepte de descentralisació dels pobles y de grat o per força han hagut de rendir tribut a lo que es ànima y nirvi de la nostra terra: L'Autonomia.

"Hi ha, doncs, raó en alegar que la paraula Autonomista sigui un obstacle pera ajudar y engrandir la nostra acció social? No; y la prova està en que'l nostre Centre dintre dels seus similars ha estat el que ha aixugat dessoria la seva bandera més companys d'estament y la que ha portat cap ab més èxit el seu fi social educatiu y mutual.

"Es fals, per lo tant, lo que's ve dient y repetint de que la política sigui un inconvenient. La 'nostra' política, entenguis bé: 'la nostra' es una necessitat. Nosaltres criticariem un Centre Autonomista 'conservador' o 'republicà', com sentim vivament l'existència d'entitats carlines o radicals, ja que no tothom n'es. Més, agruparse baix la denominació Autonomista, es una necessitat, y més avui que tothom n'es o diu esserne.

"Per lo tant sols hi caben dues classificacions en el nostre estament: o ab Catalunya o contra Catalunya. Si la primera, les nostres portes són obertes de bat-a-bat. Si la segona, allà ells y bon profit els fassi.

"Qué més? La nostra Secció no recull fruits positius de la seva tasca pera poderla oferir copdiciosament als companys que distrets o mal aconsellats passen per davant de nostra casa sense aturarshi. Com a bon pagès en l'època de la sembra, sembrem a tots els vents y tots plegats serem a la batuda.

"Y si un dia hem organissat una audició de sardanes per l'element jove del nostre casal, altre dia l'havem dut a conferencies, armonissant així lo útil y lo agradable. Y successivament han anat passant per la tribuna del nostre Centre lletrats y comerciants y polítics; avui organissant un cicle de conferencies d'Educació civil, ahir una altra d'Estudis econòmics; parlant un dia de política y un altre dia de art y de literatura, donant a conèixer a nostres poetes y prosistes, honorant als nostres mestres y organissant festes musicals y chorals hem anat difundint y aixamplant la nostra educació, afinant els nostres sentits y fent més sensibles, més suaus les nostres visions de l'home davant l'humanitat. Y així hem anat aprenent a esser homes, homes moderns, y hem anat comprenent que després del món dels negocis; que després de la lluita per la vida -

hi ha un altre món de bellesa; música, literatura, art, y també un altre art: el govern dels pobles, que també es precis conèixer y honorar.

"Heusaquí l'acció de nostra Secció permanent de Propaganda Autonomista. Heusaquí l'ample camí a prosseguir. El programa es ampli: es un tot inacabable. Més ab constancia y bona voluntat, ab ansies de millorament social, y en progressió ascendent, anirem complint la tasca imposada, sense defalliment; emprò també sense sotragades.

"El President de la Secció Permanent de Propaganda Autonomista,

"A. Tous y Marsan."

("El Poble Català", 3 d'abril de 1910)

NOSALTRES ELS DEPENDENTS

"Fa alguns anys, la joventut comercial catalana era com una massa amorfa incandescent. Tal, segons Laplace, el nucli cosmic originari de l'univers. Ja feia molt temps que del caos primordial se'n havia després ja - ab forsa propria el jovent universitari, desintegrat y definit en un sistema sideral ric de cossos de totes potencies y magnituds, de llum propria o de llum reflexa, astral o planetaria. El renaixement catalá contava allavors sos principals agents entre'ls homes de lletres y els intellectuals, aïslats del poble per aquella mateixa forsa centrífuga inicial.

"Els dependents, virtualitat numérica emmensa dins la joventut catalana, no eren en realitat més que un conjunt de forces disgregades, inaprofitades. Figuréusla, altra volta, la quantitat d'energia juvenil que dormia o divagava... Una mentalitat absurda 'l lensava' als joves en la vida mercantil com pedres tirades en laire, o arreconats segons les fórmules clásiques de que 'es bó pera comerciant qui no es bó pera res mes', o 'pera esser comerciant no cal saber res de res', o impulsat per la vocació, de 'llest', de 'viu', patent pera arribar als cimats de la fortuna reservada als pocs escullits per la Natura. Socialment, patrióticament, culturalment, tot el personal del comers no vivia altrament que d'un modo intensament vegetatiu, desprovist d'ideals y de consciencia.

"No obstant, tot alló bullia per una vida interna que sols esperava l'organización de la materia pera formarse en cos animat. Aquella massa amorfa contenia en fusió l'or y l'argent, els diamants, els metalls tots, esperant el nou 'fiat'... Allí dins hi latien voluntats, virilitats, intelligencies...

"De sobte, un tros de cor perdut en mitg de la materia rebullent, vibrá com diapassó sensible a un acord sentimental y bélic. Aquella vibració s'extengué, ses ondulacions s'apoderaren de tota la massa amorfa. Y allavors, ab rapidesa pasmosa tot aná ordenantse, organisantse, prenent consciencia, solidificantse'ls metalls preciosos, cristallisantse'ls materials de construcció. Tot individu trobá llavors un cor dins el seu pit, - un cervell dins el seu crani, s'adoná primer de que era home y desseguida de que era catalá; després se recordá que era dependent del comers, - fent bona per un instant la elegant frase de Reclus: 'l'home es la natu-

ra formant concencaii d'ella mateixa'. Y la joventut comercial catalana desde allavors sent, y pren coneixement de si mateixa y treballa estudia y lluita y s'enfila y devé cada día més útil y eficienta, socialment, pa trióticament, culturalment.

"La joventut comercial catalana s'ha descobert a sí mateixa. Cóm s'obrá'l miracle? Beneít sigui en el cel y en la terra tot aquell romanticisme pa triótic que massa depressa hem cuidat a oblidar y abandonar. Beneít si--gui aquell esclat de passió, beneída la religió sentimental de la Patria, beneít son rite y cerimonies, les banderes, lemes, emblemes, himnes y ja culatories. Escolteu un moment, materialisants d'avui, escolteu: Si per--duda la fe en banderes y himnes y en l'entusiasme d'un poble jove, si a l'esser arrossegats per la corrent mundial del socialisme posem en el me nor menyspreu a tot aquell culte extern pecarem de l'ingratitude de menyspreuar l'acte fecondant qui doná vida a nostres consciencies, que tal vol ta massa d'hora han perdut el candor infantívol.

"Avui la joventut comercial catalana ofereix el més hermós dels especta--cles. No es encara'l de la plena florida, sinó lo que es el moment més --agut en l'emoció estética segons la tan fundament, càlidament humana ex--pressió de Ruskin: 'el moment que precedeix a l'assoliment de la Belle--sa', com si diguessim la prefloració... jo la veig com una estàtua a --mitg eixir d'un bloc de riquíssim marbre. Ja's veu la tersor del front, s'endevina la serenor dels ulls, y surt ja formada la má dreta y apareix com per transparencia el torax prepotent, y avansa'l relleu dels flancs y se modelen els membres, y se pot admirar ja en la mateixa imatge la be llesa sobirana que esclatará demá ab tota magnificencia, ab no gaires --més tocs de la escarpa y del buril...

"Més tot aquest meravellós procés acás no hagi sigut totalment veritat --que dins el laboratori ont s'ha pres pera assaig un grapat d'aquella ma--teria amorfa, una porció del material que contenia en incandescencia allá al defora. Més l'experiencia s'ha fet en quantitat numérica tant impor--tant, y la claror que la reacció ha operada es tanta, que tot el camp --sencer de l'estamend ne resta enlluminat.

"Y pels mèrits del Centre Autonomista de Dependents del Comers y de l'In--dustria, anomenantlo, al fi... al laboratori ont el fenónem s'es reali--sat, tot el jovent comercial de Catalunya ens apareix enaltit.

"Lo que conhorta y enforteix en mitg de la grossa lluita de l'avui, de --

l'evidenta desorientació y de les crisis agudes que el sentiment y la -
 consciencia de nostre poble sofreix en aquest moment més que mai es l'es-
 pectacle d'una obra positiva y sòlida y d'una orientació ferma; lo únic
 que pot encoratjarnos en mitg de la relativitat de tots els tòpics y opi-
 nions del dia, es l'acció positivament constructora, del Centre Autono-
 mista de Dependents del Comers, cap y casal de la joventut comercial ca-
 talana, el qual ens ofereix la nota d'un dels pocs valors actuals abso-
 luts e indiscutibles. Si altre prova no hi hagués, si pertorbats, si ob-
 secats per la pols dels combats arribéssim a sentir un sol moment el dub-
 te, si efecte de les fortes sotragades de l'avui nostra fe defallís y -
 caiguéssim en el pesimisme dubtant de nostra personalitat política y pa-
 triòtica, de nostres afirmacions, de l'utilitat de la tasca y de nostre
 pervenir mateix, girem els ulls envers aquest rusc de treball ont la jo-
 ventut s'aplica a la vida nova. Gireu els ulls a ella, directors d'opi-
 nions, capdills de Catalunya, miréula y conforteu-voshi... però no la con-
 tamineu ab vostres diferencies y ab vostres amargors. Ells volen treba-
 llar pausadament, quietament. Poc a poc els fonaments van omplintse, els
 murs van elevantse. Cap crisi d'orientació, cap dels grossos desenganys
 de l'opinió pot ferla ni tan sols trontollar l'obra del Centre. Es la Pa-
 tria com creix.

"L'obra del Centre Autonomista importa tres grossos extrems; pera la for-
 mació integral de la joventut comercial, en primer lloc, la restauració
 cultural. Ah! y com era injusta la mentalitat qui separava al dependent
 de la cultura, el pa de l'esperit que es a son torn farina del pa del -
 cos. Hem de parlarne encara de aquest ver suïcidi económic de nostra ter-
 ra?... Ve desseguida l'elaboració física, ab la qual va íntima, insepara-
 blement lligada la formació moral. Redimit de la vida vegetativa y fácil,
 el jovent va llensantse a la tasca, a la disciplina intelectual y esfor-
 santse pera conquerir dins de sí mateix el secret de la potencia dels po-
 bles. La feina es árdua. La labor cultural del jovent d'altres terres es
 més profitosa pera son pais empró conté en realitat menor mérit. Aquí pe-
 ra faltarnos tot, ens falten els hàbits de treball y de disciplina, l'am-
 bient de treball y de disciplina. Y dona goig de veure, malgrat tots els
 vents de proa, el camí que en pocs anys ha corregut el jovent nostre. En
 Montoliu va parlarne d'aixó. Oh, la 'bona pasta' del català. Germans mi-
 reu el camí fet, y que aixó us animi! Trobeula dins cada hú de vosaltres
 aquesta bona pasta per sota de la crosta y el pòsit d'una ineducació se-
 cular y d'una indisciplina gairebé ètnica.

"Ni hàbits intel·lectuals, ni hàbits morals; res de lo que tota col·lectivitat civilisada y progressiva exigeix com a mínim a sos components. La joventut comercial ha heretat el llegat d'incultura juntament ab una deixa d'enfament moral. No trobem pas al voltant nostre l'edificació de l'exemple, en el cor, en la voluntat, ni en les costums dels qui ens voltan y ho hem de bastir tot, tot. Y aixó s'anirà fent ab la fe y l'entusiasme. L'ordre y la voluntat van cobrant expressió en mitg de nosaltres, y jo he de veure triomfant en la joventut comercial, famosa tradicionalment per la llibertat y facilitat en la vida picaresca dels pobles corromputs, la sana doctrina del 'Standard of purity' preconisat per cinc ciències alhora: la Moral, l'Higiene, la Sociologia, l'Etnologia y la Economia social. El 'standard of purity' vindrà dia en que serà incorporat a la bandera de la joventut comercial, informant el testament de salut y energia pera nostres fills y infundint a tots la noció de la responsabilitat social, nacional y humana.

"Al costat, y inseparablement, de la tasca de formació industrial, al costat y inseparablement de la tasca de formació nacional, el Centre de Dependents, nostre casal, ha de realisar el gros ideal redemptor dins el terreny social. Avensant de molt temps el resorgiment social que encara está per venir a nostra terra, el Centre ha desvetllat tot un estament, y en aquesta precocitat mateixa resideix un gros benefici: el de poder educar primer a l'individu, y també'l d'evitar el perill sindicalista. Mai se podrà agrair prou als homes que dirigeixen el Centre Autonomista de Dependents que no s'hagin precipitat per aquest perillós camí de les reivindicacions abans d'hora, ells que tenen en ses mans la candidesa de tot un jovent. Són grossíssims els problemes econòmics que ab nosaltres els dependents de comers se relacionen, envoltant nostra vida material y influint pesadament sobre'l desenrotllo mateix dels esperits de la voluntat, y tots ells han d'esser solucionats com a conseqüència natural de la cultura mateixa que a mans plenes el Centre sembra y espargeix. Y així l'obra de salvació que nostra casa pairal y que nosaltres que som dins d'ella hem de fer, no's donará per acabada fins a tant que tots y cada un dels joves comerciants de Catalunya siguin totalment redimits pera la Patria, pera la Societat y pera ells mateixos.

"Amics y companys: vosaltres a qui el Centre Autonomista de Dependents ha desenrotllat vostres primers estímuls y us ha llensat per les vies d'activitats diverses, no podrieu avui venir y acatarlo, proclamant --

agraïts l'eficàcia de sos principis motors? Jo, per ma part, proclamo - ben alt el goig de serne de dependent del comerç y avantposo aquesta activitat davant de totes les altres sobrevingudes. Jo el dec al Centre Autonomista de Dependents del Comerç l'impuls inicial de la meua petita vida. Y ab tot el fervor poso en aquesta sincera confessió meua un holo--causte de gratitud. Amics, pera que llegítimament podem enorgullirnos de la qualitat de dependents catalans es precís que la sentim dignificada y elevada dins nosaltres, que sentim sa força y son valor social, que si--guem conscients de lo que som, de lo que volem ésser y de tot lo que la Patria y la Societat exigeix de nosaltres.

"Y ara, germans, jo deuria enfocarvos directament, y voldria parlarvos - de cor a cor.

"Escolteu. Jo, y altres, davant vostre hem blasmat mil voltes l'indivi--dualisme, pintantlo com a font de tots els mals. Mes us dec, per ma part, una aclaració. Si així com ara, després de tant haver mal parlat de l'Es--tat, ens trobem que lo que falta es Estat, es precís concretar llealment que malgrat totes les acusacions llensades damunt de l'individualisme - ens perdem en realitat per defecte en l'individu. En efecte, se pot formular una norma de desenrotllament individual dient: 'posem en marxa tot nos--tre cos y tot nostre esperit', mes cal dir tot seguit: 'que governi en - tot moment tota nostra consciència'. L'excés d'egoisme, el particularisme ferotge que tant odiam, positivament no es altra cosa que un procés ané--leg a les característiques inflamacions d'algun orgue en el cos d'un ané--mic. Joves dependents, consocis y no consocis. No deixeu ni un moment de tenir present lo que la Patria espera de vosaltres. Ella ho vol, ho exigeix, ho fixa com a preu de les futures glories el que vosaltres vos -- llenseu a la lluita ab fervor incansable, així es: al treball y a l'estu--di persistents, constants. No demana de vosaltres esclats sorollosos -- d'entusiasme, sinó el treball quiet, silenciós, constant, igual, infati--gable, de canviarvos a vosaltres mateixos molécula per molécula. Sentiu? De tot arreu vos arriben veus d'austeritat. Es un batec del temps. Poseu vostre rellotge a l'hora y endavant!

"Consocis! Sou mil siscents que formeu. Ab molts menys fora possible por--tar a cap les majors y més eficasses revolucions. Tenim la quantitat. La 'qualitat' no depén mes que de vosaltres mateixos. Imagineuvos un moment, sommieu lo que mil siscents joves ardits, austers, intel·ligents, genero--sos, heroics podrien fer per la vida material catalana y per la vida to--

tal de Catalunya. Penseu que l'actuació de cada hu de vosaltres, adhuc - treballant en la més humil esfera pot y val si es sòlida y animada per - la fe y la voluntat tant o més que la del més vistós polític, l'acció - del qual pugui perdres y esmicolarse en el buit o en la indiferencia. Fe - lís qui sab trobar son mecanisme per manejar y posar en ell l'impuls de - tota la seva ànima desperta. Per aixó sol la Patria ne valdrá de més!... Y, d'altra banda, a vostra ambició y a vostre deure s'ofereix verge enca - ra el camp de la direcció económic de la terra, s'ofereixen mons d'acti - vitats ilimitades, esferes d'influencia social y económic que sols espe - ren que desde elles el primer jove ardit, auster, intel·ligent, generós y heroic que s'en fassi mestre, empenyi avant y senyali noves vies al enca - llat vaixell de la riquesa nacional. Germans del Centre Autonomista de - Dependents del Comers, de Barcelona; germans del Centre de Dependents de Sabadell, salut!

"Y en quant a vosaltres, joves dependents de Terrassa y de Manresa, de - Mataró, y de Girona, de Figueres y de Reus, de Lleida y de Tarragona, - que feu, disgregats o adormits encara en la massa amorfa? Si dintre de - vosaltres pel sol fet n'esser catalans y joves y ha en fusió l'or y l'ar - gent, els metalls y els materials de construcció, vibri ja d'una vegada vostre bocí de cor, y compleixis també en vosaltres el miracle. Ordeneu - vos, associeu vos, formeu els vostres Centres de Dependents. Endavant, y que ben aviat una somniada Federació de la joventut comercial catalana - sigui el bras dret de la potencia de Catalunya.

"El Vispresident de la Secció d'Educació

"Ramon Rucabado"

("El Poble Català", 3 d'abril de 1910)

CONFERENCIES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE

PARLAMENT DE MANUEL FOLGUERA I DURAN, GLOSANT EL TEMA DE LA SECCIÓ PERMANENT DE PROPAGANDA AUTONOMISTA, PRONUNCIAT EL 3 D'ABRIL DE 1910, A LES FESTES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CADCI

"SENYORS:

"Ha volgut la vostra important Associació que en el cicle dels festes que's celebren aquestos dies hi figuressin també manifestacions de caràcter intel·lectual, a fi de que'ls exercicis pera fomentar el desenvolupament fisiològic de llurs alumnes se coronin ab els goigs espirituals, conseguintse aixís joia pera'l còs y pera l'ànima.

"Responent a aquest criteri ha sol·licitat mon humil concurs, y, encara que no hagi acertat al contarme entre'ls que han de dirigirvos la paraula, ja que'm sento sense condicions ni mèrits pera ocupar aquest lloc, he obeït no obstant son manament portant ma modesta cooperació a n'aquesta solemnitat de la Inteligencia desenrotllant-hi'l tema que se m'ha senyalat, o sia'l de Nacionalisme.

"Nacionalisme es el tema del dia a la nostra terra. En aquest mot s'hi conclouen totes les aspiracions dels pobles injustament oprimits, y, aplicat al cas concret del nostre Principat, no es sinó'l vell Catalanisme. No pretinc jo ara desenrotllar aquest tema ab caràcter científic; necessitaria dots de sociòleg que no posseheixo. Jo m'he dedicat a altre ordre de treballs y no soc ben indicat pera aprofundir-lo en el sentit especulatiu. Però la Junta d'aquesta casa m'ha confiat l'honorós encàrrec de parlarne, y, no podent refusar sos afectuosos precs, el glosaré tan sols, demanantvos al ferho la vostra indulgència, que be la mereix ma bona voluntat.

"Nacionalisme vé a ser la fórmula en que's resumeixen els ideals llibertadors dels pobles que, sentintse am condicions pera fruir de vida propia, la tenen absorbida per altres, mercè al predomini de la força bruta. Talment com els individus majors d'edat y ab seny propi desitjan la llur emancipació, aixís son alguns pobles. Hi han individus insignificants que, per son natural, han d'esser sempre manats per al

tres, com també hi han pobles sense energies que s'hi troben bé am la servitut; però, en cambi, n'hi hà que s'hi revoltan, considerantse ab dret a la vida digna de la llibertat y sentintse ab forces, criteri y inteligencia pera governarse a sí mateixos. Heus'aquí'l concepte essencial del Nacionalisme: el de volguer SER.

"Naturalment que aquesta aspiració's presenta d'una manera distinta - en cada país y en cada època, apareixent sovint com a problemes diversos lo que no son sinó aplicacions del mateix referit. El Nacionalisme ha inspirat a tots els pobles que han lluitat y lluitan per la seva independència; y serà un Ideal etern perque sempre hi hauràn dominadors y dominats. Ell es el que ha guiat al nostre poble en ses èpiques aventures contra'ls que li prengueren sa llibertat, intentant -- ademés destruir sa manera de ser característica.

"Catalunya viu en plena revolta nacionalista, agressiva o pacífica, - desde la pèrdua de sos drets. Nacionalistes foren els que en tots els períodes de la nostra Historia's bateren pera restaurar la Personalitat Catalana, desde'ls que rebutjaren l'entronisament d'una dinastia forastera fins als que caigueren sota la petja dels Felips; y nacionalistes son els que avui en dia protestan constantment contra l'actual Centralisme anorreador.

"El nom es nou, però la cosa es vella. Vosaltres en aquesta Associació hi respireu una atmòsfera impregnada de Nacionalisme. En la nostra terra ha revestit sempre aquest Ideal caràcters ben definits. Referintme a n'el meu temps, jo recordo que quan era molt jovenet y estudiava en el col·legi de Sant Antoni, ab motiu de divergències econòmiques entre Catalunya y'l Govern de Madrid, se llençà al carrer la -- gent de Barcelona, coberts els caps ab la típica barretina y enlaira---rant banderes catalanes, mentres que nosaltres dintre nostre clausura discutíam efusivament la raó de ser de Catalunya, puig dins nostre -- cor hi covava ja'l sentiment nacionalista, sentintnos identificats ab aquell moviment, tot y no sabent expressarho sinó d'una manera infantil. Aleshores no coneixíem encara'l nom de Nacionalisme, però ja'l -- sentíem.

"Mes endavant, al comensar jo els estudis superiors, tinc present que varem fundar una mena de societat secreta ab el propòsit de trevallar per las reivindicacions de nostra terra, formant distints agrupa---

ments que teníen relacions els uns ab els altres pera'l mateix fi; y no'ns anomenavem tampoc nacionalistes, ni sabíem sisquera que ho fossim, encara que treballéssim per Catalunya.

"També's va manifestar el mateix sentiment en la formació del "Centre Català" de Barcelona, bressol del catalanisme polític, creat per en Valentí Almirall, aont s'hi ajuntaven homes de tots els estaments y de totes les gerarquies, moguts sols per l'amor a la patria nostra; y allí tampoc s'hi parlava de Nacionalisme, però's treballava aixís mateix per aquest Ideal. Va desmembrarse després el "Centre Català" per un error de son capitost, que avui molta gent consideraria gran acert, o sia, per haver volgut imposar als estols catalanistes son criteri - de que convenia dividirles en agrupacions avansades y reaccionaries - segons els pobles aont radiquessin; y aleshores aparegué la "Lliga de Catalunya", representativa del criteri exposat en quant a procediment, però sustentadora dels mateixos principis y sentiments nacionalistes, encara que aixís no s'anemenessin.

"Fou aleshores que aparegué en la nostra terra la benemèrita Unió Catalanista, nucli constituït per la suma de tots els existents dedicats a la defensa dels nostres Drets, associacions y periòdics de tot el Principat, y fou en la memorable Assamblea de Manresa aont el distingit escriptor Riera y Bretran comensà a parlar ja de la Nació catalana en plenitud de vida espiritual, y'l seguí'l genial poeta Guimerà parlant de nostra Nacionalitat y de la precisió de reconstituïrla. -- Desde aquell moment ja la Unió Catalanista comensà a preparar la formació de la Catalunya del pervindre en ses inoblidables Assamblees.

"Més endavant, divergencies de trista recordansa entre'ls catalanistes feren tontollar l'obra de la Unió, naixent noves modalitats de patriotisme: la una partint del principi de que'l Nacionalisme ha -- d'apoyarse en la tradició, essent inseparable dels sentiments religiosos, y sostenint l'altre que'l Nacionalisme deu ser essencialment lliberal y progressiu, devent anar enllassat ab l'avens polític y social per sa naturalesa emancipadora. Però jo vos dic a vosaltres que ni la una ni l'altre tendència, tenen raó en absolut, segons mon humil parer, per quant el Nacionalisme es tal per se, ab independència dels habillaments ab que se'l vulga vestir.

"Qui'l veurà d'un color, qui d'un altre, segons son caràcter, sa pro-

cedencia, sa posició social, ses predileccions polítiques y les influències de relació a que's trobin subjectes; però tots poden sentirlo ab la mateixa intensitat y puresa, tant els que professin les idees - més avansades com els que les tingan més retrògades. Precisament aquí està la base del Nacionalisme; com en un poble hi ha gent de ben diverses y oposades tendències, han de serhi també en el conjunt de ciutadans que s'agrupan pera reintegrarli sa personalitat perduda.

"Per això entenc jo que dintre les entitats nacionalistes hi haurian de cabre'ls homes de totes les maneres honrades de pensar y sentir --perquè'l sentiment d'amor a la Patria es el comú denominador que permet sumarlos a tots en bell estol pera trevallar per la Terra en que han nascut y en la que volen morir.

"En la vostra Entitat, per exemple, hi han associades mil siscentes - persones que representan moltes formes del pensament humà, però estàn totes inspirades en la devoció al ideal patriòtic y en la defensa -- dels interessos del vostre estament. Si en ella hi comprenem ademés - a les vostres families, representa un conjunt cinc vegades major ¿no es natural, doncs, que hi hagi en ella diversitat de matisos polítics y socials? Es impossible que tanta gent pensi d'un modo uniforme en - religió y en sociologia, mes a tots vos lliga l'amor a Catalunya; -- per això sou tots nacionalistes, de la dreta, de la esquerra o del - mitg.

"Desitjant tots que Catalunya conservi'ls distintius de sa rassa y recobri les seves llibertats y dignitat, es indubtablement d'alta conveniència que resteu tots units, ab plena llealtat y bona fè, malgrat - tingueu cada hù diferent criteri sobre la millor forma d'aplicació - del Nacionalisme. La base del vostre afecte mutual ha de ser la tolerancia; tingueu en compte que moltes de les diferències que separen - als homes entre sí son ab freqüència més aparents que reals, més de - forma que de fons, trovantse sovint entre'ls més distants ben apreciables coincidències de pensament. Fa pocs dies vaig llegir l'extracte d'una conferència d'En Pere Corominas respecte a institucions d'asseguransa social, y, tot saborejantlo, pensava jo en que moltes de les idees exposades per aquest prohóm de la esquerra catalana podia suscriureles sense escrúpul el catòlic més ortodoxe, puig responen a - principis sancionats per l'Esglesia y basats en l'amor als pobres y -

als desvalguts, tendint a nivellar les desigualtats entre'ls homes - d'acort ab la Doctrina predicada per Jesús y que es base de la Religió Cristiana, com també ho es en general, de gaire be totes les religions positives.

"Fixantse en casos concrets com el que vos acabo d'indicar, un bon observador podrà notar com entre'ls homes de més oposats criteris, honradament mantinguts, hi han més punts d'harmonia dels que ells mateixos imaginem.

"Cap y a la fi, de raó no n'hi ha més que una; y els que la cercan llealment per força han de coincidir sovint, essent més fàcil que fomentin les divergencies els insincers. Per això jo he opinat sempre - que'ls que volen el bé d'un poble treballan per la compenetració entre tots sos fills devant llurs enemics; y que no fan sinó mostrarli poc amor aquells qui contribueixen a la desunió entre'ls mateixos.

"El Nacionalisme té per base la dignitat dels pobles que tenen conciencia de son valer propi, sancionat per la Historia, y que tenen aspiracions a regirse per sí mateixos. Y per això predomina a Catalunya, que's sent ab personalitat definida que recorda un passat de glories y somnia en un pervindre esplendorós, reconeixentse ab tots els atributs de poble lliure, ab costums y dret propi, característics de sa manera de ser.

"La nostra Terra vol viure ab la llibertat que li correspon; veus'aquí la raó del seu Nacionalisme. Y en els moments de perill pera ella es quan sos fills obliden totes llurs diferencies recordantse de que son tots germans. Al Nacionalisme's degueren les campanyes memorables contra'l lliure cambi, anorreador de la riquesa catalana; en el Nacionalisme s'inspirà aquella gloriosa creuada contra l'odiós article 15 del Còdic Civil de l'Alonso Martínez, perturbador de la nostra organització familiar; y no fou sinó Nacionalisme aquell grandió moviment de Solidaritat, aplegador de totes les forces polítiques del Principat contra la malestruga Lley de Jurisdiccions, creada solsament pera perseguir als defensors de les llibertats catalanes. En tots eixos moviments d'opinió s'hi veyan agermanats a tots els aymadors de la Patria, predicant arreu la bona nova, essent el sentiment nacionalista l'únic que'ls empenyia a juntarse en estreta abraçada.

"Desgraciadament, no es avuy aquest el criteri que predomina entre nos

altres. Jo respecto totes les maneres de pensar, y, entre elles, les dels que estiman reproductives les actuals divisions del exèrcit catalanesc; fins a tal punt les respecto que fins en alguns moments he arribat a duptar de si podia ser més acertada que tota altre. Però - ah!, senyors, que'ls fets no ho demostran pas aixís, sinó ben al con

"Es clar que això no vol pas dir que tots els catalans hagin de pensar igualment, abandonant sos distints punts de vista en lo religiós, en lo polític y en lo social. Res d'això: hi pot haver, y sens dupte hi han d'haver y fins convé que hi sigan, agrupacions o colles de - distints parers, però subordinades totes a la convergència en lo que es essencial pera la defensa del terrer nacional.

"En aquestos moments no succeeix pas això; els catalanistes d'uns y altres matisos lluiten els uns contra els altres. ¿Sabeu perquè? Per que falta el nexa d'unió que a tots els mantingui en contacte. Doncs bé; jo crec que es convenient, que es necessari conseguir que aquest nexa se restableixi; y hem de procurar que sia lo més prompte possible; imposantlo com a requeriment de l'opinió pública. En les esferres corporatives podem alguns fer molt pera conseguirho, però en el camp de l'acció individual tots podeu y deveu cooperarhi, exercint - vostra influència disponible en totes les ocasions aprofitables pera imposar tan sà criteri.

"Jo vos demano, doncs, que, en lo que de vosaltres depengui, hi contribuïu a refer el nucli patriòtic; aixís fareu verdadera obra de Nacionalisme.

"Fixantme en altre punt de vista, haig de dirvos ademés que'l Nacionalisme es un sentiment basat en l'amor a la Patria; però no un sentiment platònic, sense aplicació a la vida pràctica. Si sols ne parlem, si sols ens vantem d'esserne afiliats, poca cosa faríem. Es precís que les fórmules se tradueixin en fets y s'apliquin en el curs -

de nostra existencia; es precis que tots y cada hu aprofitem totes - les ocasions pera darli el merescut predomini sobre els actes soci-- als y individuals. Aixís com vosaltres al agruparvos pera la defensa dels vostres interessos materials, haveu conformat la vostra Associ-- ació dintre el motllo nacionalista, deveu ferho igualment vosaltres mateixos y devem ferho tots en totes les entitats a que perteneixem per poc que hi vingui a tom. En una paraula, l'esperit de patria ha de planar sobre totes les nostres iniciatives dintre de Catalunya.

"A proposit d'aquesta acció, me plau retreure are un fet ocorregut fa poc (y que pot confirmarnos el respectable Dr. Martí y Julià, aquí -- present). L'Acadèmia d'Higiene de Catalunya acaba de protestar de-- vant la Comissió Organitzadora del Congrés de la Tuberculosis porque s'ha oposat a l'admissió en el Congrés de la nostra estimada llengua. Veusaquí un acte pràctic de Nacionalisme que honra a l'important cor-- poració, d'altíssim relleu per sa intellectualitat y per la missió - que desempenya; y els que l'han iniciat mereixen sincers elogis per no haver permès que passés sense sorollosa correcció una afronta tan greu inferida a la dignitat del nostre poble per part de qui, tot co-- metentla, sollicita el concurs dels mateixos a qui ofen.

"Serveixins d'exemple y guia aquesta saludable lli--ssó pera informar tots els nostres actes en lo successiu; puig si el Nacionalisme Cata-- là no ha triomfat encare dins d'Espanya, més que a l'oposició d'a--- questa's deu a la nostra manca d'energia y de senceresesa. Critiquem - sempre als governants de Madrid, y l'enemic verdader el tenim dins - de Casa mateix, entre'ls catalans bordissencs y els infidels al nos-- tre moviment. Perque, no cal duptarho, senyors, quan a Catalunya sa-- piguem ser tots bons catalans, y ferne del ofici, a Madrid ajupiràn el cap y el reste d'Espanya ens reconeixerà el dret a la nostra lli-- bertat.

"Però, mentres poguem sentir exposar per catalans y entre catalans - --massa sovint per desgracia-- l'opinió de que Catalunya no està pre-- parada pera governarse ella mateixa y de que seria una gran desgra-- cia, avui per avui, el reconeixement de la seva Autonomia, no hi hay-- rà pas esperances de millorar. Aquesta enormitat fa venir esgarrifan-- ses d'ira, y jo per ma part la condempno am tota l'ànima. Si aital - absurda teoria hagués de pendre peu entre nosaltres, cauria per sa - base el nostre Nacionalisme al demanar una llibertat pera el nostre

Poble que reconeguessim no estar en condicions de fruir:

"Catalunya's troba en el cas del major d'edat a qui li detentan arbi|trariament l'administració de sos bens. Podrà darse el cas de que, -
al recobrar son dret, vacili més o menys en les disposicions a pen--
dre; però ben prompte podrà dirigirse per sí sol, tots sos afers ab
l'acert més desitjable. Si Catalunya recobrés ara tot de cop la seva
Autonomia, potser passaria en els primers moments una crisi econòmi
ca y política, però'n sortiria ben tost triomfant; y, encare que no
li sobrés ciencia pera governarse, ne tindria ben segur qualcuna més
que la gent de Madrid que han malmenat fins are tot son patrimoni y
acaben d'ensorrarla ja en l'anarquia y en la miseria.
| |

"Aquest criteri ha de informar la nostra actuació. Si pensessim que
Catalunya no està en condicions de practicar el regisme autonòmic, -
no'l demanariem pera ella. Jo crec fermament qu'estem en perfectes -
condicions pera regirnos y administrarnos sense l'intervenció de -
gent extranya, y per això crec que devem reclamar l'Autonomia Inte--
gral, no cessant en la lluita fins a conseguir el complet reconeix
ment de nostres drets en lo que'ns correspon de justicia. Que tot -
això es l'obra del Nacionalisme Català.

"Acabo aquí aquesta breu disertació sobre'l tema que'm fixareu; jo -
hauria volgut fer sobre ella un estudi més a fons de lo que represen
ta'l Nacionalisme pera'ls pobles, però, com vos he dit al principi,
me falten competencia y temps pera ferlo. D'altre part no ho conside
ro tasca necessaria.

"Ni vosaltres ni jo ens mirem el Nacionalisme com un sistema politic
més o menys científic; el considerem ab predilecció com un sentiment,
gaire bé com un segona religió. En quant a mí, puc dirvos que he sa
crificat per Catalunya, baix la llur inspiració, tot quant he pogut;
y estic disposat a més encare si es precis.

"No m'he proposat, doncs, desenrotllar am erudició un tema; he vol--
gut aixecar vostres cors enlaire cap a un Ideal. Y aquest Ideal no -
ho es de rencunia, sinó d'amor y de pau.

"Trevalllem, senyors, tots junts, ab fermesa y perseverancia, pera en
carnarlo en el triomf dels drets y dignitat de la Terra Catalana."

("Revista Anyal", 1910, p. 32-40)

CONFERENCIES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE

PARLAMENT DE MARTÍ I JULIA, GLOSANT EL TEMA DE LA SECCIÓ ESPECIAL D'ESPORTS I EXCURSIONS, PRONUNCIAT EL 3 D'ABRIL DE 1910, A LES FESTES DEL VII ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CADCI

"Avans de comensar el desenrotllo del tema que m'haveu encomanat, vui fer manifestació del meu entusiasme y de la meva admiració per l'obra que haveu portat a cap els socis d'aquesta entitat. Y me plau poder fer, además, una altra manifestació, y es que la vostra obra es la més sòlida y fructuosa de totes les que he vist sortir del Renaixement de Catalunya. Moltes obres comensades y inspirades en el sentiment de la renaixensa catalana, moltes probatures que gent molt ben intencionada han fet, han fracassat, y sols vosaltres haveu sigut els que haveu anat sempre avant bastint la vostra casa y portant encaixada en la vostra vida la positiva significació del renaixement nostre; porque aquest, com ha dit ja el meu amic Folguera, mou el nostre ànim per sentiment y aixís lo que era sols un fenomen de la nostra vida, se converteix en un fet de la realitat. En vosaltres, el sentiment català es el que ha guiat y servit de mestre en tots els instants. Es la vostra conexió de sentiment que ha fet que la vostra acció fos eficaçs y que 'ls vostres propòsits se traduissin a la realitat. Y per convencers de la prosperitat del Centre, no més cal llegir lo que baix aquest aspecte han dit aquests dies els diaris y no podrà dubtarse que lo que s'ha obtingut es gros y té fonament. Però hi ha encara un altre aspecte y es el de la gran cultura intel·lectual que s'ha manifestat am motiu de lo publicat als diaris. Jo me complasc en manifestar la meva admiració per vosaltres que, bastint la vostra casa, vos haveu preocupat de la cultura del esperit, com ho proven els articles d'aquests dies escrits en una prosa concisa, plena de sentiment y que acusen el bell pensar de persones ben equilibrades. Haveu manifestat ben bé tot lo que batega dintre la vostra entitat. En els articles del vostre President, s'ha vist ben clar l'altura a que ha arribat el "Centre Autonomista de Dependents del Comers y de l'Industria".

"Fetes aquestes manifestacions, parlaré dels sports o sia de la cultura física. No hauré d'esforsarme molt per fer comprendre al vostre esperit lo que significa la cultura física. Ja vaig tenir l'honra de parlar un altre cop en aquesta casa sobre el mateix tema quan vaig venir a inaugurar la secció de sports. Tinc de recordarvos de nou que am la cultura física y exercici de la nostra activitat orgànica, no cal buscarhi sols la part purament recreativa sinó com un medi de contribuir a la perfecció de la vostra personalitat augmentant les potencies totes de la vida. Sempre deuria comptarse am l'acció de la cultura física, doncs la falta d'aquesta, afecta els esperits de una manera perjudicial. Pera comprendre això, no cal sinó fixarse en els que han dedicat una temporada de la seva vida al desenrotll de les seves activitats físiques. Nosaltres tenim com una mena de residu atàvic, del que no'ns podem despendre, que'ns indueix a desenrotllar les nostres activitats físiques. Per això, quan arrivem a desenrotllarles sentim com una vanitat, y vanitat noble, perque afirma la nostra personalitat. La cultura física, quan arriba al límit necessari pera conservar la nostra salut y dirigir bé les funcions de la nostra vida, es d'una necessitat indiscutible. L'existencia humana es tota ella coherent y armònica. No's compona el nostre esser d'activitats separades, sinó que totes elles se compenetren. Ningú al món es capàs de fer una distinció entre unes y altres de les activitats de la nostra vida. La faisó com se relacionen entre elles no es per articulació, sinó per compenetració. Per això, el temps modern demana que l'home exerciti, a la vegada, totes les seves facultats perque no vinga el desequilibri. L'oposició extremada de les facultats espirituals y les físiques, no pot menys de dur, com conseqüencia, fadigues y penes que deuen forsosament corregitse. Es que l'home ha donat un predomini exagerat a les facultats de l'ànima, lo que dú, indubtablement, a la disminució de les activitats orgàniques. Se tindrà, si's vol, una inteligencia viva am curta energia de voluntat, però faltada de l'acció correctora de la vida física. No hi haurà potencia muscular y vindrà la fadiga, doncs totes les funcions se realisaràn d'una manera imperfecta. La respiració serà dificultosa, la circulació serà defectuosa, hi haurà, en fi, petits trastorns: manifestació de desequilibri. L'armonia de la vida s'ha romput. Es necessari, doncs, que hi hagi cultura física en els grupus humans també.

Les nacionalitats que no fan altres esforços que'ls físics, convé - que practiquin els intellectuals que armonisin la voluntat am l'ente- niment. En cambi, les que's veuen obligades a un gran desenrotllo - del esperit y el tenen escàs corporalment, han d'acudir a la cultura física que exerceix una acció tònica y vigorisant, sobre tot els que tenen deprimida l'energia física. Aquest es el fi que tenen els -- sports y el modo com els ha sabut entendre la secció corresponent - d'aquesta entitat. Vosaltres porteu una vida que, en el sentit regu- lador de les funcions de l'organisme, es mancada d'equilibri. Es una vida de treball intel·lectual seguit que's realisa en un lloc poc apro- pòsit. No queden satisfetes les condicions d'una existencia sana. La manera com a la nostra terra està dividit el treball, fa que la fadi- ga se produeixi més aviat y l'esperit s'agoti. Per això cal també - l'organissació del treball y prevenir els mals en lloc de tenirlos de corretgir després. Pitjor encara l'exagerada subjecció deixa un -- desitg d'esbarjo que facilment s'extraurà malgastant les hores desti- nades al repòs. D'aquest modo s'afegeix a la fatiga natural la que - es conseqüència d'una vida desordenada. Els mals usos y costums --- creuen molts, equivocadament, que es la millor manera de referse de les hores passades al treball. La ventatja immediata de la cultura - física, es la de desenrotllar l'energia corporal. Hem de trobar -- temps a la nostra vida per poguernhi dedicar una part. S'ha d'imprimir la direcció normal a la nostra existencia, ha de regnarhi l'e-- quilibri perque les facultats tinguin el seu desenrotllo armonic. A - mida que'ns sentim més forts y que'l nostre organisme realisa millor ses funcions, se presenta un altre ventatja y es que aquell esperit fatigat que no cuidava de la cultura física y que s'entregaba a tots els mals divertiments, se transforma perque se sent més fort. Aixís té d'esser forsosament, donat lo conexas que son les relacions entre l'esperit y el cos. Aquell esperit es més lliure, però de debò, quan avans creient esserho en realitat era esclau. No hi cregueu en els - homes lliures y malaltissos, ni en homes intellectuals y deprimits - d'energia física, perque en llur organisme no hi pot arrelar la ro-- bustesa de la vida. Es veritat que hi ha grans inteligencies en un - cos feble, però això no pot succeir en els pobles y per això os deia que'ls sports no deuen pendres com un passatemps. L'humanitat sence- ra té de preocuparse per la cultura física ja que es absurdo no vo--

ler estar malalt y descuidar els medis que conserven la salut. Aquest aspecte de la cultura física es el més íntim. Sembla que no tinga de relacionarse per rès am la vida espiritual, però quants s'hi dediquen am prudencia y moderació, no fan sinó treballar per la llibertat de l'esperit. En lloc de tancar-se y fer-se malbé la salut, s'aniràn per la montanya a respirar bons aires. El qui practiqui totes les energies físiques del gimnàs no sols arribarà a esser més fort, sinó que adquirirà noves energies pel treball. Això es un fet inconscient, però's troba a la realitat. Pels pobles, tant l'educació com l'instrucció, deuen esser integrals. Però perque s'eduqui bé no deuen abandonar-se'ls exercicis físics. Hem de proclamar tot un principi superior, y es que'ls pobles cultes emprenen aquesta via perque prepara la formació de les societats del pervindre. Preparant les criatures d'aquest modo físic y mentalment, se fa que creixin fortes y sanes. El fet té més d'un aspecte, doncs no deu mirarse sols com sentiment paternal, sinó com patriòtic ja que's preparen els homes que seràn els ciutadans de demà. Es hora que canviï la vida de l'individu y cal que la societat se preocupi d'aquestes coses. Avans se creia que ensenyant-se de llegir ja's tenia tot, però lo cert es la visió moderna de les doctrines pedagògiques per les que tant l'instrucció com l'educació van acompanyades de la cultura física que farà a l'home apte pera la vida de societat. Amb ella's prossegueix, doncs, un fi moral. La moral humana es calcada estrictament en un principi ideal, però no deu considerarse separada de la naturalesa de l'home, sinó que tal com determina la ciencia es una de les condicions individuals d'aquell. Aixís veiem que l'inmoralitat es filla de les imperfeccions del còs. A totes les religions de genis del mal, sempre s'han representat am formes monstruoses. En cambi, els que representen el bé ho son per tipus humans, de bellesa positiva. Y això que s'ha fet d'una manera inconscient, totes les societats ho han comprès en el moment actual. En dia de gran civilisació, vé la ciencia a buscar la causa de l'inmoralitat y el perque's determina. Hi ha gent que troben que això es revolucionari y destructor, però això no'ns ha de desanimar en la noble tasca de corretgir tots els defectes físics possibles.

"Aquesta cultura física millora la vostra condició orgànica y es element de bellesa individual. Es indubtable que procedeix de les condi

cions individuals dels sers humans, però va a procurar les condicions físiques de regular estètica. Nosaltres sabem que les diferents ocupacions que imposa la societat, venen a modificar el tipu normal y - el desvirtúen. El que té de treballar moltes hores en un lloc de mitjanes condicions higièniques, en mala posició y am llúm escassa, el que's troba sotmès per la seva professió a accions que'l deformen, - vé a determinàrseli un estat físic que no es el veritable tipu de bellesa. Aquell home's troba en condicions especials de salut que no son les que corresponen a la personalitat humana. Es precis, doncs, que per corretgir aquest desequilibri apeli a medis de defensa. El que reconegui que's troba en aquestes condicions anti-higièniques ha de procurar variarles y, si no li es possible, compensarles per medi de la cultura física. Això es precis perquè l'especie humana pugadesenrotllarse en condicions normals. Es comprensible que tractant de molts problemes els homes tingan criteris diferents, però no pot esser aixís tractantse de la moral humana en lo que té de fonamental. Si individualment poden trobarse diferencies de criteri no passa aixís en els pobles. Aquests deuen preocuparse sempre del perfeccionament dels individus. Les qüestions de que parlem se tradueixen fins en els fets més íntims, en aquelles injustícies que cometem. Se pot trassar com una escala de filigranes morals en forma que'l que's troba en el cas més infortunat no té la moral perfecta com no hi té la natura física. Tot depèn de la vida sana y normal. D'altre manera aniríem a la conclusió que la salut no serveix de res quan debem -- creure que la salut serveix de quelcom. Totes les religions, com he dit avans, han reconegut aquesta veritat fonamental. Un home sà, es un home normal y am caràcters psicològics particulars que li donen una mentalitat equilibrada y una moral recta. El conreu de la cultura física realisa l'enlliuransa individual y recomana als que encara no'n son aptes, que no descuidin d'exercitar d'una manera seguida - les activitats del seu organisme. Sports, vol dir cultura corporal - més que exercicis físics. Aquí mateix ne tenim una aplicació; doncs la secció de sports no ha pogut separar avui els exercicis del còs - dels de l'intel·ligència. Es precis que en una forma o altra tothom - cuidi del seu organisme y de l'higiene de la manera més escrupulosa. No podem acceptar aquesta falta tan gran y absoluta d'higiene que fa que's descuidin els elements més primordials de societat. Tot això - s'ha de dir a les societats modernes perquè's preocupin del desenrot

llo de la personalitat humana que aixís podrà assolir el seu ideal. Es importantíssima, doncs, aquesta vida que cuida de les regulars -- funcions del nostre còs. Per això son necessaris la cultura física y els sports. Si vosaltres teniu prou energia de voluntat per consa--- grarhi el temps degut, tant millor per totes les vostres aptituds. - D'això no pot menys de venirne un millorament individual y colectiu. Haveu de voler esser ciutadans d'un poble gran y fort, però a aquest fi cal que os cuideu del desenrotllo de la vostra personalitat. Ho - he dit sempre a tota mena de gent que faig condició capital de la - bondat y austeritat dels homes. Sols per ells tenim de veure Catalu- nya lliure y forta. Convé que'ls catalans gaudeixin d'una vida sana y ben cuidada y que's preocupin d'evitar aquelles condicions que son una amenssa pera la salut. Sols aixís se preservaran de tota mena - de malalties de les que atenten a la vida de l'home. En una altra - ocasió ja vaig afirmar que tots els goigs de la vida son lícits men- tres no atentin a la nostra salut. Els que exposen la salut a tota - mena de malalties y perills tant per ells com la familia, aquests ho- mes no son normals perque no coneixen la realitat. No estan a l'altu- ra de comprendre els debers que tenen am sí mateixos de conservar la seva vitalitat. Tant més deber tenen de fugir d'aquesta causa de des- trucció, quan dels homes malalts no poden sortirne accions bones. - Precisament una de les causes de la mala situació del nacionalisme a la nostra Catalunya, es la falta d'austeritat de molts homes que son els representants del nacionalisme català. Aquesta fortalesa de la - vida es tant més necessaria als que tenen de passarla en la lluita. Quan se diga fadiga pera moltes obres, no es sinó feblesa que prové de la manca d'austeritat. Cal, doncs, que os hi fixeu en aquests ex- embles tan grossos. O hem de seguir en el terreno espiritualista -- abandonant tota l'humanitat o ens hem de resoldre a anar endavant - afrontant tots els perills. Es precis que realisem una obra fructuo- sa pera l'individu y pera la societat. La llibertat del nostre po- ble no pot partir d'una noció abstracta. Per això he vist am gran - goig un article del vostre President buscant la llibertat en la for- talesa de l'acció societaria humana. Perque vosaltres pogueu fer sen- tir una acció positiva en la nostra terra, cal que tingueu aquesta - fortalesa de vida. Fins ara no havieu tingut acció societaria sinó - accions inconexes voluntaries. Que la vostra entitat sia, doncs, el primer organisme societari de Catalunya. Avui es ja un veritable po-

der dins la vida econòmica del nostre poble, que no ha necessitat si
nó el seu propi esforç pera tenir una immensa influència. Jo hi veig
en ell, el nucli de l'organització societatària de la nostra terra que
comença ja a fer molt en el sentit de l'organització de treball a Bar
celona. Però per poder arribar a vostra fi, es precis que la vostra
societat sia forta; es precis que la vostra energia y virtualitat -
sien positives. Ferque pogueu tenir prosperitat y cultura, es neces
sari que'l lema de tots per un y un per tots sia una de les condici
ons necessaries de la vida del nostre poble."

("Revista Anyal", 1910, p. 40-47)